

WWW.BTA.BG

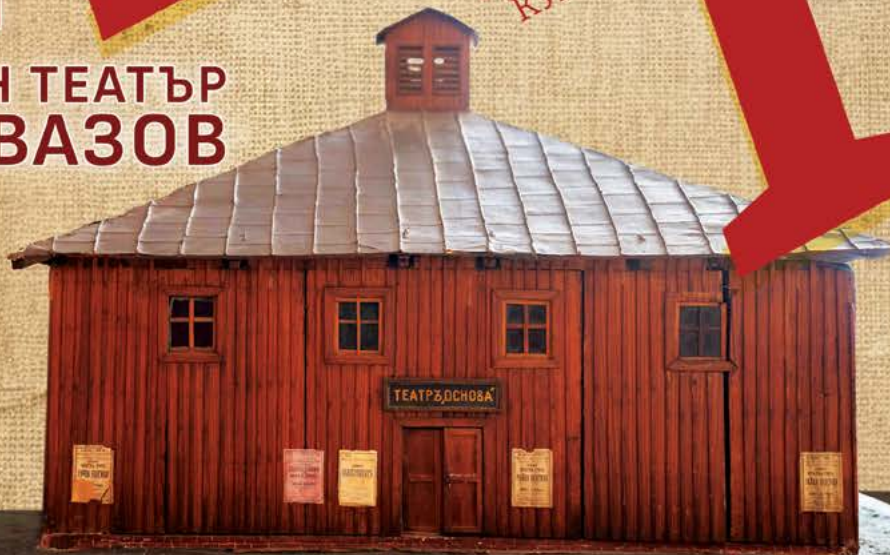
декември 2024

ИЗДАНИЕ НА БТА ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА, ГОДИНА LIX

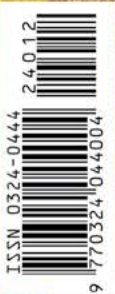
120
ГОДИНИ

НАРОДЕН ТЕАТЪР
ИВАН ВАЗОВ

ЛИТЕРАТУРА
ИЗКУСТВО
КУЛТУРА

НАЧАЛОТО

АВГУСТ

СЕПТЕМВРИ

ОКТОМВРИ

НОЕМВРИ

Литература Изкуство Култура

ЛИК

ДЕКЕМВРИ 2024

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:

Кирил Вълчев

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:

Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:

Яница Христова

МЛАДШИ РЕДАКТОР:

Ренета Георгиева

КОРЕКТОР:

Лиляна Николова

ХУДОЖНИК НА КОРИЦА:

Симона Колева

ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ:

Маряна Шагринa

Симона Колева

Данаил Алексиев

ПО ДИЗАЙН НА СТУДЕНТИ ОТ НХА:

Теодор Мирчев

Елисавета Драгомирова

Виктория Димитрова

КОРИЦА:

Макет на театър „Основа“, направен от Иван Петров. Снимката е предоставена от Народен театър „Иван Вазов“. Фотограф: Стефан Здравески. И Народният театър днес. Снимка на БТА

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ СНИМКИ ОТ:

архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta.bg

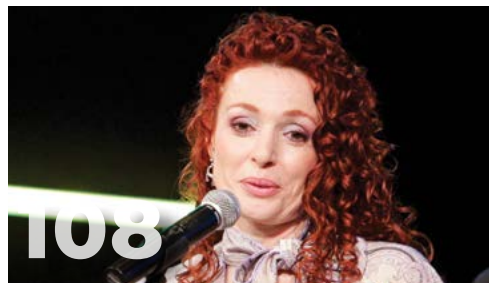
ISSN 0324-0444

КОНТАКТИ:

Българска телеграфна агенция
1124 София,
бул. „Цариградско шосе“ 49

РЕКЛАМА:

marketing@bta.bg / 02 926 2296

СЪДЪРЖАНИЕ

120 години Народен театър „Иван Вазов“

02

За необходимостта от народен театър, Иван Вазов

20

Народният театър в архива на БТА

06

Съдбата и мисията на националния ни театър, Николай Йорганов

84

Реакциите след избора на директор на Народния театър „Иван Вазов“

11

Васил Василев, директор на Народния театър „Иван Вазов“: Сцената на Народния театър е огледало на обществото

92

Реакциите по повод спектакъла „Оръжията и човекът“, режисиран от Джон Малкович в Народния театър

16

Изискванията към един национален театър винаги са по-високи – гуми на театрални директори през годините

100

Мозайка от герои от театралната сцена, прочетена през архива на БТА и списание „Паралели“

108

От сцената светът все още изглежда смислен, анкета

За необходимостта от народен театър*

Иван Вазов, народен поет

На последно време, по повод на театралните представления, дадени на гръцки в градът ни, хвана да се позагатва и из публиката, и в печатът за нуждата да се даде живот на един български народен театър, въпрос, който досега не беше от никого възбуждан, но с когото вече е време да се позанимае публичното мнение в отечеството ни.

Да, българският печат има дължност да повдигне вече тоя важен въпрос и да осветли обществото върху потребата, влиянието и значението на една българска сцена в днешно време. Важните политически и вътрешни наши въпроси, които до днес поглъщаха нашето внимание, добиха и добиват постепенно решението си и ние мислим, че не съществуват вече сериозни причини, които да ни накарат да пренебрегнем за много още въпросът за създаване българска народна сцена.

Театралните представления и в древността, и в новите времена са се считали и се считат като най-прямки средства за образованието на народната маса, за запознаването ѝ с нейните вероизповедни въззрения, с нейните политически съдбини, с нейното социално положение. Тии са най-лесен начин да се изобличи един обществен порок, да се осмее една глупост, да се прослави една гражданска добродетел. Театърът е най-достъпният способ, чрез който може да се възпроизведе, изтълкува и проведе в народната среда една патриотическа мисъл и да се разбуди в нея въодушевлението и пламенът на решителността и самопожертванието.

Помним още какво поразително действие произвождаха в последно-

то десетилетие оня дълъг ред представления в отечеството ни и в Румъния, на които предназначателят беше покойният Войников, истинният основател на българският народен театър, комуто името, уви, е вече забравено, а делото прекъснато и занемарено. Тогава и бедният орач, и скромният тухлар, и прогоненият и бездомният българин, без да са се учили в училище, знаеха вече своето минало, минало славно, своите велики пратци, своята историческа народна задача. Крум, Асен, Симеон, Борис и други лични български герои излизаха из мракът на миналото във всичкото си величие и обаяние пред удивления взор на простия българин и пораждаха в него чувства нови, чудни, потресающа, с които той се виждаше в миг преобразен, нов човек. Той се учудваше, че може вече така ясно да гледа в миналото си, така бодро да гледа бъдещето си. По тоя начин семето се хвърляше успешно, почвата се приготвяше несъзнателно, въз която трябуваше да се турят основите на величествената сграда на нашата политическа независимост – задача, пръв път спомената в мрака на 18-ия век от Паусия, прогласена от Раковски и изпълнена славно от цяла плеяда велики мъченици и герои, на които ние бяхме смаяните очевидци!

С голямо удоволствие се научихме, че в столицата на Княжеството е пристигнал един сърбин, за да организира една българска трупа, която да дава из България представления на български език, от българският живот.

Ние от все сърце се радуваме на това и живо желаем то да намери осъществение и успех това дело в

Княжеството. Време е вече да се възобнови българската сцена и да се даде живот и подтик на драматическата литература у нас.

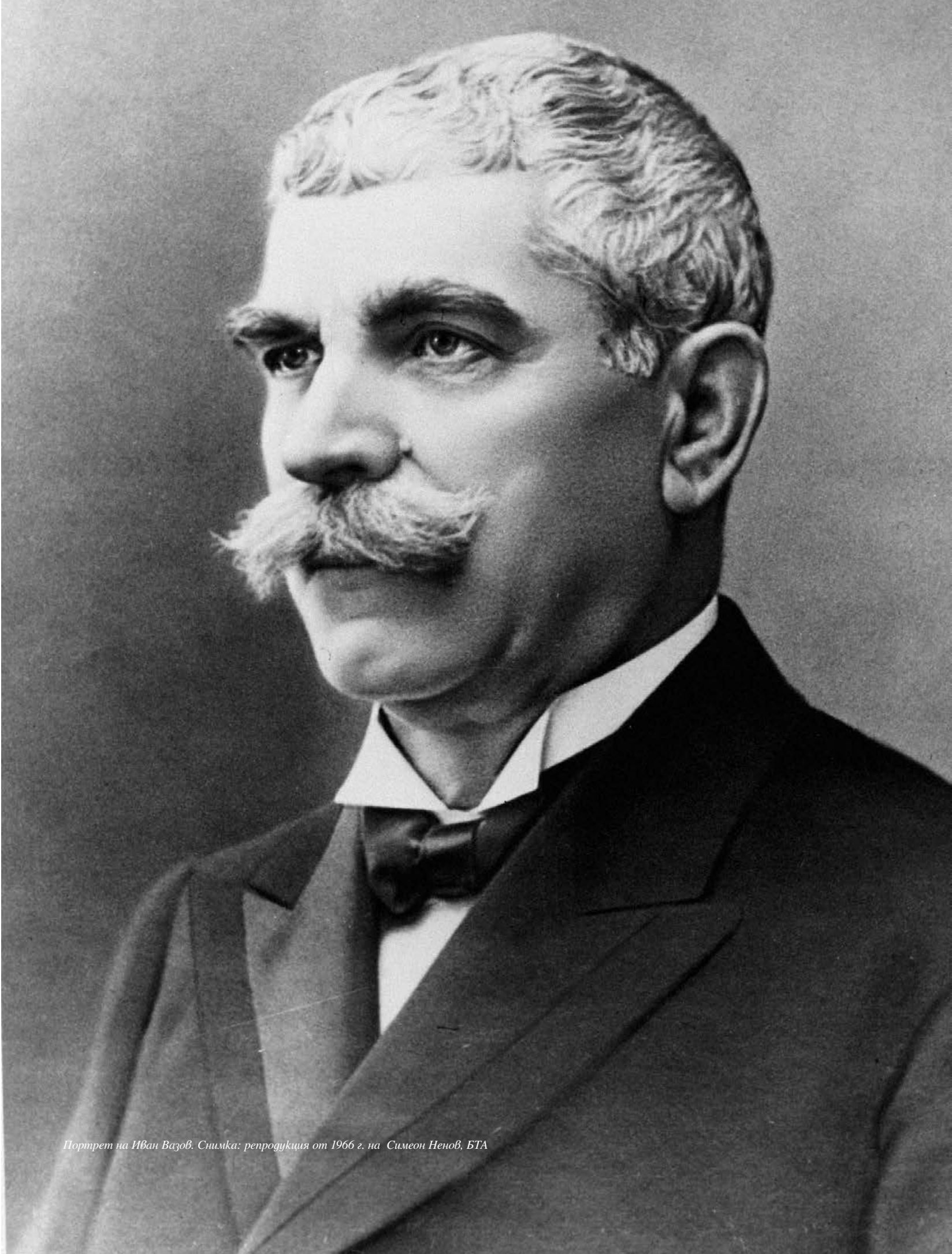
Драматическата ни литература, както впрочем и другите клонове от изящното изкуство, е още в пелените си и за зла чест днес се обработва и обогатява с една неумверна смелост от г-на Т. Станчева, на когото незрелите произведения и грубични фрази и безсмислици се разпространяват из народът във вид на грами, комедии и трагедии.

Основе ли се един път българска сцена, тогава няма съмнение, че подобни личности ще отстъпят това благородно дело в ръцете на по-даровити люде, които да разбират и чувствуват напълно великата задача на грамата и съвестно да залягат да произведат нещо добро и трайно за театралния ни репертоар.

А ние се не съмняваме, че у нас има доста таланти, които сега са загълхнали сред бездушието и апатията, които ги окръжават, но които са готови, щом видят, че има кой да чете, внимава и ценя, да се захванат за работа.

Като споменахме по-горе новината за организиране българска трупа в София, нам неволно ни дойде пак на умът мисълта, че в столицата на Южна България сега вече пребивава, играе и прави шум една гръцка трупа, на представленията на която се стичат много интелигентни млади наши съотечественици, което доказува, че у нас има жажда за подобни нравствени наслаждения, но никой не се стресва от питанието: не трябува ли вече и българите, които са голямо болшинство на страната,

* Заглавието е на списание ЛИК.

Портрет на Иван Вазов. Снимка: репродукция от 1966 г. на Симеон Ненов, БТА

да си създадат български театър, да си образуват своя народна трупа? Може би да ни отговорят гореспоменатите господа, че засега не се чувствува сериозна нужда от такъво едно предприятие... Понеже...

– Понеже защо?

– Понеже има театър и градът ни и в тоя театър се дават представления, доста отлични...

– Но тия представления са на гръцки!

– Нищо. Ние знаем гръцки.

– А ония, които не знаят гръцки?

– Да се учат!

– Помилуйте!

Ний мислим, че подобни на горните резони не могат никак да удовлетворят националното самолюбие на един народ, колкото и да бъде той невнимателен и апатичен към себе си, какъвто е наший.

У нас има много млади българи, които с готовност би се сгруппирали наедно, за да съставят първата театрална трупа в Областта ни. От по-напрежните представления ние сме се убедили, че у българинът е вродена артистическата способност и че при едно по-систематическо и поддържано развитие на тая способност ние ще се сдобием в скоро време с прекрасни актери, които да оживяват българската сцена и да правят чест на народът ни. В другите държави освен дето по частна инициатива се основават и поддържат многобройни театри, а и самите правителства дават щедри помощи на такъви заведения, като ценят всичкото значение и ползи, които тии представляват за обществото.

Както училищата, храмовете, болниците и всичките други общо-полезни заведения, така и театрите там са предмет на постоянно попечение на народът и правителството, защото всички съзнават, че театърът е едно общо, голямо училище, достъпно на всичките съсловия, възрасти и умове.

Французкото правителство само за поддържането на театърът Орèге française отпуща всяка година по 800 000 франка субвенция.

Не ще ли се издигне в идущата областна сесия някой великодушен глас, за да предложи да се отпусне някаква сума за изграждането на един български театър в Пловдив и за съставянето на една българска трупа?

*Вестник „Народний глас“,
бр. 174 от 24 март 1881 г.*

Комисията по преустройството на театралната трупа, назначена от Дирекцията на народното просвещение, е имала вече няколко заседания, в които се е занимавала с въпросът какви мерки се виждат необходими, за да се постигне целта, която е имало Областното събрание, когато отпусна 750 т. лири за основание на българский народен театър.

Доколкото знаем, казаната комисия, подир надлежно обсъждане на делото, е одобрила някакви мерки и ги е препоръчила на Дир. на нар. просвещение.

И друг път сме говорили за нуждата да имаме вече един народен театър, влиянието на който върху облагородяването на нравите и развитието на книжнината е във всяко съмнение. Ний не се двоумим да кажем, че вече имаме донейде си постигната тая цел чрез образованието на трупа българска, която вече действува от няколко месеца и стана ядка на бъдещето наше артистическо тяло.

При всичко това ний сме чували и още чуваме разни роптания от страна на някои твърде скептически умове в отношение към успехът на театралното дело у нас, или обезсърчителни отзиви за ония, които са положили труд и време за осъществението му. И действително, тоя ропот и тия отзиви, колкото и неприятни да бяха, се

оправдаваха от фактът, че основаната театрална трупа, за жалост, разделена сега на две съперничаещи трупи и следователно парализируещи една друга силите си, не вирее и не направи много нещо, за да се тури по-високо от любителските трупи, които едни от времето още на покойний Войников даваха представления из отечеството ни. Причината, т.е. главната причина на това скръбно явление е антагонизмът, който още в първий час съвсем не навреме, се появи у някои си лица в трупата, на които беше препоръчано водението й.

Сега, като комисията е свършила задачата си чрез посочването на мерките, потребни да се вземат за улучението на трупата, които скоро, надяваме се, ще се турят в действие, и начинът, по който най-полезно да се употреби останалата сума от кредитът, ний желаем да видим както нашето общество, така и печатът, че ще обърнат повече внимание и ще се постараят да насърчат и подкрепят всеки усилия за повдигането театралното дело.

Печатът именно най-много е длъжен да окаже съдействието си и да хвърли светлина въз това дело. Апатичното поведение, което до днес всички сме държали в отношение към това, трябва да престане. Интелигенцията ни, която никога не се е отказала да съчувствува на всяко добро явление у нас, също има обязаност и в тоя случай да се отнесе по-горещо към народното дело.

Срам е, наистина, да виждаме днес, че в София играе една сръбска трупа, а в Пловдив – една гръцка трупа, пратена от Атина. А между това тия градове са две столица и два центъра. Ни средства, но човеци, ни насърчение не липсват: трябва само повечко добра воля и повечко народно честолубие.

*Вестник „Народний глас“,
бр. 462 от 21 януари 1884 г.*

Съдбата и мисията на националния ни театър

Николай Йорданов
Снимка: личен архив

Николай Йорданов е театровед, професор в Института за изследване на изкуствата и хоноруван преподавател в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ . Автор е на четири монографии, съавтор на „История на българския театър“, т. 4, и „Енциклопедия на българския театър“, на множество студии, статии, рецензии, отзиви. Организиран е редица български и международни научни и критически конференции. Бил е експерт в различни комисии в Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура към Европейската комисия, Швейцарската културна програма в България, Министерството на културата, Столичната община и др. От 1995-а е изпълнителен директор на Международния театрален фестивал „Варненско лято“, а от 2004-та е директор на фондация „Виа фест“.

Народният театър се ражда след дългогодишни усилия театралната дейност в България да получи публична подкрепа. През 2024 г. се навършват 120 години от неговото основаване, но трябва да имаме съзнание, че при празнуването на годишнините на Народния театър има противоречива практика. Първият подобен юбилей е през 1923 г., когато с една година закъснение тържествено се отбелязват 15 години от откриването на театъра, като се приема 3.01.1907¹ г. за негово начало. Затова и първият издаден Годишник на Народния театър е датиран 1907–1912. Но през 1954 г. е честван половинвековен юбилей – тогава именно за начална година е приета 1904-та, когато Столичната драматическа трупа „Сълза и смях“ започва да се именува като „Народен театър в София“. После това датирание се следва при отбелязване и на следващите му годишнини.

Тази юбилейна практика съвсем

не изчерпва противоречията за неговото начало. Някои историци настояват летоброенето да започне от 1892 г., когато е основана трупата „Сълза и смях“, други дори от 1888 г. – началото на театър „Основа“, защото става въпрос за ядро от актьори, които преминават във всички тези формации. Интересен е ретроспективният поглед на режисьора Хрисан Цанков (1890–1971), който той излага в предговора към програмата за гостуването на Народния театър в Берлин през 1941 г. Представяйки в резюме историята на театъра, той посочва 1906-а като начална година. Това твърдение съвсем не е лишено от основание – не само че откриването на сградата на театъра е било насрочено за 1906 г. (а отложено за януари 1907 г. най-вече поради технически проблеми), но тогава именно се случва и обединяването на трупата, обявяваща се като „Народен театър в София“ и включваща актьори като Сава

Огнянов, Васил Курков, Златина Недева, Вера Игнатиева и др. с отцепилите се през 1905 г. в самостоятелна формация „Свободен театър“ основни актьорски имена – Агриана Будевска, Кръстьо Сарафов, Елена Снежина, Стоян Бъчваров, Атанас Курчев, Христо Ганчев и др. Т.е. наистина от началото на новия сезон 1906/1907 налице са съставът, сградата и отпуснатият държавен бюджет, конституиращи фигурата „Народен театър“, подвodomствен на Министерството на народното просвещение.

Трябва изрично да посочим заслугите на проф. Иван Шишманов като министър на народното просвещение, който най-много допринеся за създаването на Народния театър като национална културна институция. Именно той настоява да се пристъпи към строеж на модерна театрална сграда в центъра на столицата по проект на световноизвестните виенски архитекти Фелнер и Хел-

¹ Годишник на българския Народен театър. София: Царска придворна печатница, 1912.

Снимка от представлението „Дванайсета нощ или Каквото искате“ от Уилям Шекспир. Спектакълът на режисьора Николай О. Масалитинов е представен в сезон 1925/1926 г. Източник: Художественият архив на Народен театър „Иван Вазов“

мер, извършва реформи в трупата на „Сълза и смях“, отправя покани към чужденци за нейни художествени ръководители – хърватина Сергиян Туцич и чеха Йозеф Шмаха, обявява конкурс за написване на нова българска драма. Шишманов е държавникът-строител, личността, възплътила волята и представите на своето време за нуждата от национален театър. В рамките на четири години (1903-1907) той успява да реализира на дело следосвобожденските възжелания на българските театрални за публична подкрепа, да отговори на обществените очаквания, видни от дебата, който се води по страниците на периодичния печат за ползата от театъра, да завърши поредицата от административни усилия на тогавашната политическа класа. Иронията на историята е, че именно откриването на Народния театър на 3.01.1907 г., на което

студентите освиркват княз Фердинанд, става причина Шишманов да подаде оставка в знак на несъгласие с решението на Министерския съвет да закрие университета за шест месеца като санкция срещу тази проява на неуважение към княза.

Другата голяма личност на епохата е Пенчо Славейков, който е директор на Народния театър само за една година (март 1908 – април 1909), но лансира ясна визия за неговата културна мисия чрез ценностно противопоставяне на понятията народен и национален. В манифестната си студия „Национален театър“² от 1909 г. той предлага модел за публично подпомаган театър, воден от силна творческа фигура, автономна в своите решения, докато държавата само бди „за изпълнението на неговата цел“. Категорично се отхвърля прилагателното „народен“ („... с народен театър се

отива по съвсем друга посока...“) и в този акт не е трудно да се видят отблясъците на нищоеанското презрение към тълпата и борбата „срещу баналните ценности на популярния вкус“³ (както Гео Милев ще определи по-късно неговото творческо кредо). Но този възглед на Пенчо Славейков за автономия в управлението на театъра се разминава с визията на държавните институции. Причината, която води до невъзможност П. Славейков да остане директор на Народния театър, е неговото принципно несъгласие с философията на Закона за народното просвещение от 1909 г. В бележка под линия към тази своя студия той обяснява: „И понеже разните разпоредби на Министерството внесоха смут и безредие в моя план и моите разпоредби, а още по-после в Закона за театъра се внесе въпреки моите настоявания и узакони намесата

² Славейков, Пенчо. Съчинения. Т. 2, София: Български писател, 1966.

³ Милев, Гео. Пенчо Славейко и Петко Тодоров. В: Избрани произведения. Т. 2, София: Български писател, 1971.

на Министерството в управата на управителя, аз си взех пътя оттам.“⁴

Няколко години по-късно ясно се осъзнава, че зависимостта в управлението на театъра от политическите промени на правителствата и в правителствените кабинети води до липса на устойчивост в художествената му политика. Божан Ангелов, литературен критик, два пъти директор на Народния театър през второто десетилетие на миналия век (1909-1911; 1918-1920) пише в своя статия от 1921 г. „Но ако работата върви тъй, както е вървяла досега; ако за 15 години могат да се сменят осем директори, какъвто е случаят с Народния театър, тогава даже Райнхард, Станиславски или Антуан не ще могат да направят репертоара на Народния театър по-различен от този, който сме получили в продължение на изминалите 15 години.“⁵ Разбира се, тази оценка е по-скоро емоционална, защото от дистанция на времето днес ясно можем да видим приноса на Народния театър за налагането на репертоарна политика, в която наред с водещите световни автори се утвърждават български драматурзи като Петко Тодоров, Пейо Яворов, Иван Вазов, Антон Страшимиров, Кирил Христов и др. Но кризисното съзнание, което обхваща интелектуалните кръгове след Първата световна война, извежда на повърхността и театралните проблеми. Те обстойно се коментират почти във всички критически материали за театъра, които се публикуват в периодичния печат.

Емблематична в това отноше-

ние е статията на Елин Пелин, публикувана във в. „Развигор“ през 1921 г. с показателното заглавие „Защо не ми се ходи в Народния театър?“⁶. В нея открито се посочват двата най-големи проблема: „остарелият репертоар“ и „лошата режисуровка“. Очевидно критиката на Елин Пелин попада точно в целта, защото предизвиква бурен дебат на страниците на вестника. В следващия брой е отпечатано писмо на Гео Милев, който не само подкрепя статията на Елин Пелин, но дори иска тя да би била по-крайна. В трети брой на вестника Иван Вазов публикува своето мнение, с което защитава досегашната дейност на Народния театър, посочвайки очевидните му заслуги за развитието на българската драма и сцена.

Постечение на обстоятелствата избухналият пожар, който изпепелява сградата на театъра на 10.03.1923 г., и правителственият преврат от 9.06.1923 г. прекратяват една фаза от историята на Народния театър. На 1 юли същата година голяма част от творческия състав е освободена със заповед на министър-председателя Александър Цанков, като са продължени договорите само на избрани актьори: „Преназначавам без прекъсване: Сава Огнянов, Васил Кирков, К. Стоянов, А. Бугевска, Г. Киров, Ел. Снежина, М. Хлебарова, Т. Танев, Й. Сейков, Никола Христов, Вл. Трандафилов, М. Попова...“⁷ В творческия състав последователно биват привлечени нови имена като Иван Димов, Петя Герганова, Константин Кисимов, Зорка Йорданова, Борис Ганчев, Дора Джостабанова

и др. Така на сцената се появява второ поколение талантиви актьори, които обновяват трупата и внасят нови изпълнителски стилове на сцената. Този акт на преформатиране на трупата може да бъде видян като първата реформа в българския театър.

Литературният критик Владимир Василев, който в периода между двете световни войни четири пъти става директор на Народния театър, има огромна заслуга за решаване на проблема с режисурата. От 1925 г. постоянни режисьори на театъра стават руският емигрант Николай Масалитинов, актьор от трупата на Станиславски, и Хрисан Цанков, завършил една от театралните студии на Райнхард. Така последователи на две от водещите театрални естетики по това време в Европа поемат режисьорската дейност в Народния театър. Тяжната постановъчна практика за двете десетилетия до края на Втората световна война утвърждава естетическата фигура на режисьора като лидер на трупата. Масалитинов ръководи и школата към Народния театър за граматически ученици. Тя става основа за откриването през 1942 г. на Държавната театрална школа, която след войната ще се трансформира в Държавно висше театрално училище, по-късно ВИТИЗ, днес НАТФИЗ.

На сцената на Народния театър през 20-те и 30-те години поставят като гост-режисьори и други забележителни фигури като Исак Даниел, Юрий Яковлев, Боян Дановски, а сред директорите му ще срещнем имената на интелектуалци от ранга на

⁴ Под „Закона за театъра“ Славеиков визира Закона за народното просвещение от 1909 г. Вж. Славеиков, Пенчо. Цит. съч., 513.

⁵ Ангелов, Божан. 15 години репертоар в Народния драматически театър. – Демократия, 1921, кн. XXI, 20. (Правописът в цитата е запазен от оригинала.)

⁶ Елин Пелин. Съчинения. Т. 6, София: Български писател, 1973, 26.

⁷ ЦДА, ф. 177, оп. 1, а. е. 812, ч. II.

Михаил Арнаутов, Михаил Тихов, Борис Йоцов. Репертоарната политика на театъра през тези две десетилетия ще наложи едни от най-значимите имена в българската драматургия: Йордан Йовков, Рачо Стоянов, Ст. Л. Костов, Георги Райчев.

Междувременно унищожена от пожара сграда на театъра е реконструирана по проект на германския архитект Мартин Дюлфер и е тържествено открита през март 1929 г. Тя надхвърля многократно като функционалност старата, а сцената предлага неподозирани дотогава технически възможности. В този си архитектурен вид познаваме Народния театър и днес, макар че по време на Втората световна война през януари 1944 г. бомбите разрушават част от залата. След края на войната тя е възстановена, а последната по-голяма реконструкция на театъра е от 1976 г., когато е създадена и камерната сцена.

Смяната на политическия режим в страната след преврата на 9.09.1944 г. е следваща граница в историческото развитие на Народния театър. Народният театър като водещ център на професионалния театрален живот бива подложен на най-силен идеологически контрол и опека. В годините на най-бруталното налагане на тоталитарния режим – от 1948, когато официално бива прокламиран социалистическият реализъм като единствено възможен художествен стил, до средата на 50-те, пиесите на водещите български драматурзи отпреди Втората световна война П. Тодоров, Яворов, Страшимиров, Рачо Стоянов и Йовков не фигурират в афишите на Народния театър. От драматургичното наследство оживяват само „Хъшове“ и „Под игото“ на Вазов с нови сценични

интерпретации, в които акцентът вече е поставен върху революционната борба, а „Големанов“ на Ст. Л. Костов и „Гераците“ на Елин Пелин се играят в пределно социален ключ. Предимство се отдава на новите български пиеси, създадени в духа на официалната доктрина и най-вече на съветската драматургия, превърната в художествен образец.

Въпреки идеологизираната репертоарна политика и наложените ограничения пред режисьорските подходи през втората половина на 40-те и през 50-те на сцената на Народния театър се доказват ярки актьорски фигури като Андрей Чапразов, Маргарита Дупаринаова, Славка Славова, Таня Масалитинова, Георги Георгиев-Гец, които формират ново звездно поколение. Апостол Карамитев, Спас Джонев, Мила Павлова, Йордан Матев също принадлежат към това поколение знаменити актьорски имена, но си отиват преждевременно от живота в разцвета на творческите си сили.

Народният театър запазва водещото си място в театралния живот на страната до средата на 50-те години, каквото положение той има от своето създаване. Останалите театри просто са несъизмерими до този момент с него в художествено отношение. Но след частичната политическа либерализация от средата на 50-те години до края на тоталитарния режим по правило развитието на театралния език, съответно и на режисьорското и актьорското изкуство в България се случват извън Народния театър, който междувременно през 1962 г. получава днешното си име „Иван Вазов“. Въпреки че след официално обявения курс на скъсване с догматичното идеологизирано мислене през 1956 г. Народният театър разширява своя репертоар и обогатява

Заглавна страница от програмата на постановката „Хъшове“ от Иван Вазов. Постановката на режисьора Иван Попов е представена в сезон 1907/1908 г. Източник: Художественият архив на Народен театър „Иван Вазов“

Сценографска скица от спектакъла „Дванадесетата нощ или Каквото искате“ от Уилям Шекспир. Премиерата на постановката на режисьора Николай О. Масалитинов е на 12 януари 1926 г. Сценограф е Иван Пенков. Източник: Художественият архив на Народен театър „Иван Вазов“

сценичния си език, той продължава да се асоциира преди всичко с официозност и академизъм. В годините между 1977-а и 1981-ва дори се именува Народен академичен театър „Иван Вазов“. При все това през 60-те, 70-те и 80-те години наред с казионните постановки може да бъдат открити и някои оригинални режисьорски интерпретации с високи актьорски постижения. Сред поставящите на неговата сцена през тези години можем да видим имената и на режисьори, които не се асоциират с рутината и консерватизма като Пантелей Пантелеев, Иван Добчев, Крикор Азарян, Младен Киселов, Гриша Островски, Вили Цанков, Леон Даниел... Но трябва изрично да кажем, че тези техни спектакли не са най-значимите в режисьорската им кариера. Най-силните постижения на театъра през този период са свързани преди всичко с отделни актьорски фигури – в творческия състав на театъра се появяват запомнящи се имена като Сава Хашъмов, Виолета Бахчеванова, Васил Стойчев, Ванча Дойчева (постъпили през 60-те), Мария Стефанова, Георги Мамалев, Велко Кънев (приети през 70-те), Стефан Данаилов, Борис Луканов, Йорданка Кузманова, Марин Янев, Наум Шопов (присъединили се към трупата през 80-те), за да споменем само някои от най-известните актьори. Голямата политическа промяна през 1989 г. заварва всички тях в състава на Народния театър заедно с актьори-доайени в трупата още от 40-те и 50-те години. Т.е. една настина представителна галерия на някои от най-добрите български актьори от втората половина на ХХ век.

След 1989 г. Народният театър категорично заявява амбициите си да заеме отново водеща есте-

тическа роля в театралния живот, вече не като казионна структура. В началото на 90-те години театърът се разделя с едни от най-известните си актьори, навършили пенсионна възраст (Гец, Т. Масалитинова, Г. Черкелов, Сл. Славова, А. Миланов, А. Чапразов, М. Стефанова, Р. Ябанджиев), което предизвиква силни брожения в театралното съсловие. Но този акт много напомня на реформата през 1923 г., когато се извършва подобно радикално и болезнено обновление на трупата. Защото през 90-те години към нея са привлечени нови силни актьорски индивидуалности като Атанас Атанасов, Мария Каварджикова, Валентин Ганев, Владимир Пенеф, Кръстьо Лафазанов, както и току-що завършилите театралната академия Андрей Баташов, Христо Чешмеджишев, Параскева Джукелова, Рени Врангова, Радена Вълканова и др. А през новия век трупата ще продължава да се обновява, привличайки актьори като Жорета Николова, Ана Пападопулу, Юлиан Вергов, Владимир Карамазов, Захари Бахаров, Деян Донков, Иван Юруков, Бойка Велкова, Радина Кърджилова и още много други талантиливи творци.

Едни от най-изявените български режисьори поемат постановъчната работа в Народния театър – Крикор Азарян, Красимир Спасов, Леон Даниел, Иван Добчев, Маргарита Младенова, Пламен Марков и др., реализирайки едни от най-добрите си спектакли. Ново поколение режисьори, много скоро след дебютните им изяви, са поканени да работят на неговата сцена – Галин Стоев, Явор Гърдев, Лилия Абаджиева, Мариус Куркински, Александър Морфов и др., утвърждавайки се като водещи фигури на българската сцена. Тази мозайка от поста-

новъчни стилове продължава да се разширява през последните няколко години чрез поканите към утвърдени режисьори от световната сцена като Робърт Уилсън, Йерней Лоренци, Тимофей Кулябин, Деклан Донелан и др.

Тези динамики в художествената политика на театъра са резултат от търсенето на новата културна мисия на един национален театър през ХХІ век. Народният театър е основан в началото на ХХ век чрез полагане в центъра на столицата на поредния символ на националната легитимация, подобно на Храма, на Университета, на Библиотеката и т.н. Представителната сграда в центъра на столицата и високохудожественият репертоар, даващ приоритет на националната граматургия, символно са възпявали идеята за обща собственост върху театъра – на цялата нация, „... най-малкото по дух, ако не по закон...“⁸, както Ст. Уилмър определя логиката на основаните през ХІХ и ХХ в. национални театри в Европа. Повече от век по-късно Народният театър се нуждае от нова визия за своето съществуване с оглед на процесите на едновременно глобализация и на затваряне в субкултурни общности в променения свят на ХХІ век. Разбира се, неговата същност по презумпция е да бъде институция, свързана с традициите на една национална култура, но това не означава да бъде музей на ценности от миналото. Днес международният културен диалог е от решаващо значение, ако искаме българският театър да стане част от европейския, защо не и от световния театрален обмен на нови пиеси и спектакли, както и на постановъчни екипи и на индивидуални артисти.

⁸ Уилмър, Стивън. *Националните театри в епохата на транснационализма*. – *Ното Ludens*, 2007, бр. 13, 89.

Васил Василев, директор на Народния театър „Иван Вазов“:

Сцената на Народния театър е огледало на обществото

Васил Василев
Снимка: Минко Чернев, БТА

„Сцената на Народния театър е огледало на обществото – тя отразява радостите, болките, конфликтите и надеждите, които изглеждат живота ни. Тук виждаме не само преживяванията на героите от спектаклите, но и въпросите, които вълнуват съвременния човек“, казва в интервю за списание ЛИК Васил Василев, директор на Народния театър „Иван Вазов“.

Той ръководи първата ни театрална сцена от пролетта на 2022 година, като преди това има опит с управлението на Драматичния театър в Ловеч и Драматично-кукления театър „Иван Радоев“ в Плевен.

Васил Василев е роден на 25 октомври 1976 година в Ловеч. Завършва театрална режисура в НАТФИЗ и мениджмънт на бизнес организациите в Стопанската академия в Свищов. Като режисьор работи за сцените на различни театри в страната, сред които тези в родния си град, в Плевен, Сливен и др., а в столицата неговите проекти са реализирани в „Съза и смях“ и Театър 199. Василев получава покани и от Сърбия и Северна Македония, където публиката също може да гледа неговите спектакли.

Режисьорската работа носи на Василев и редица отличия, сред които награда за цялостен спектакъл „Бронзов витяз“ в Москва за постановката на Александър Галин „Лице“ през 2015 година; награда за режисура на спектакъла на Майк Бартлет „Договор 2019“ на Международния фестивал New European Theatre Action през 2019 година, от същия фестивал през 2022 година получава награда за цялостно представление – на пиесата на Дмитрий Данилов „Човекът от Подолск“, а през 2023 година е отличен с награда „Авторски фрагменти“ на Италианския синдикат на театралните писатели в Рим.

Пред списание ЛИК Васил Василев разказва за честванията, с които през тази година театърът отбелязва 120-годишнината от своето основаване, за отговорностите, които вървят с ръководната позиция на една от емблемите на театралния живот в страната, за трудните моменти, но и за възхода на първата ни сцена. Той споделя впечатления и около протестите, които съпътстваха тази есен премиерата на спектакъла „Оръжията и човекът“ на Джон Малкович по пиеса на Бърнард Шоу.

„Народният театър е най-големият театрален културен институт, който има и най-сериозните отговорности към националната култура – не само да развива театралното изкуство, но и да образова, да предлага смисъл, да носи идеи, да утвърждава ценности, да иницира диалози и полемики, да създава общност“, казва за изданието на БТА директорът на Народния театър. Според него „сцената на Народния театър е мястото, където миналото, настоящето и бъдещето се срещат в името на изкуството“.

Господин Василев, тази година Народният театър „Иван Вазов“ чества 120 години от своето създаване. С какви събития отбелязахте тази празнична годишнина?

– В рамките на цялата календарна година проведохме поредица от събития, с които не просто отбелязахме юбилея, а и отпразнувахме дълголетието на нашата първа сцена. Гордо мога да заявя, че успяхме да дигитализираме архива на театъра и да представим богатото си културно наследство в първата в България дигитална библиотека, която създадохме. Сега всеки може да я разгледа и да се докосне до моменти от тези 120 години. В края на лятото приключихме и с реставрацията на сградата, както и с изграждането на художествено осветление върху фасадата на Народния театър.

Открихме своето ново изложбено пространство при Камерна сцена – Арт-фоайе „Антракт“. Представихме го с изложбата „История в линии“, в която показвахме различни чертежи на сградата на Народния театър, създадени от най-известните проектанти на театрални здания в Европа – виенските архитекти Фердинанд Фелнер и Херман Хелмер, германския архитект Мартин Дюлфер и др.

На същото това място отбелязахме и 174 години от рождението на нашия патрон с изложбата „Иван Вазов и Народният театър“, посветена на живота и творчеството на писателя, както и на безмерния му принос към българската сцена.

През лятото организирахме кампанията „Открий театъра“, чиято основна идея беше да запознае публиката с интересни факти, свързани с ключови

събития и личности, творили в Народния театър. На финала на инициативата подарихме 120 билета на участници, които се включиха в нея.

Предстои да издадем и новия Летопис на Народния театър с информация за репертоара от 1904 г. до днес. В него са описани всички актьори, режисьори, сценографи, драматурзи – всички имена, които са били част от нашата 120-годишна история.

От пролетта на 2022 г. сте на директорския пост на най-голямата театрална институция в страната. Какви са отговорностите, които вървят с ръководната позиция и доколко по ваша самопреценка се справяте с тях?

– Отговорността на директора на най-голямата и представителна театрална институция в държавата е голяма. Народният театър не е само лице на театралното изкуство в страната, но и институт с огромно значение за развитието на националната култура в диалог със световната. България не е вече изолирано и затворено място, екзотично и непознато, някъде на картата на Югоизточна Европа. Днес ние имаме отговорността да осмисляме идеята за национална идентичност в съвременния динамичен свят. Още с основаването на Народния театър през 1904 г. той е национален културен институт от първостепенно значение. Така го определя тогавашният просветен министър проф. Иван Шишманов, който ясно формулира възгледите си за развитието на национално-патриотичното възпитание и утвърждаване на културната ни идентичност като част от общоевропейска-

та цивилизационна общност. В своя доклад до княз Фердинанд проф. Шишманов настоява час по-скоро да се започне строителство на сградата на театъра, без каквато, както той пише, „дълго време и европейски артисти няма да се решават да гостуват в София“. Така че аз бих казал, че моя отговорност е да създавам максимално добри условия Народният театър да развива театралното изкуство през всичките му елементи – драматургия, актьорско и режисьорско изкуство, сценография, музика, сценична техника и пр., и не на последно място да развива публиката, като предлага изкуство на високо професионално ниво, което провокира сетивата и умовете и което може достойно да участва в европейския и в световния културен диалог.

Това не е първият ви подобен пост. През 2006 г. заставате начело на театъра в Ловеч, като по това време сте най-младият театрален директор в България. Десет години по-късно – през 2016-а, печелите конкурса за директор на Драматично-кукления театър „Иван Радоев“ в Плевен. Директор на театър професия ли е?

– Бих казал, че директор на театър е не просто професия, а призвание. Това е роля, която изисква съчетаване на множество умения – управление, креативност, визия за развитието на театралното изкуство и дълбоко разбиране на артистичния процес. Но също така е и мисия, защото работата е насочена да създадеш и да поддържаш пространство, в което културата и изкуството е възможно да се развиват.

София, 15 октомври 2024 г. Директорът на Народния театър „Иван Вазов“ Васил Василев се снима с режисьора Диана Добрева, след като тя е отличена с ордена „Рицар на изкуствата и литературата“ от Министерството на културата на Франция заради приноса ѝ към театралното изкуство. Снимка: Владимир Шоков, БТА

С какво управлението на Народния театър се различава от управлението на театрите в страната?

– Народният театър е най-големият театрален културен институт, който има и най-сериозните отговорности към националната култура – не само да развива театралното изкуство, но и да образова, да предлага смисъл, да носи идеи, да утвърждава ценности, да иницира диалози и полемики, да създава общност. Той също така има и представителни функции, тоест да представя изкуството и културата на България. В този смисъл задачата е по-мащабна и отговорна и целите, които трябва да бъдат реализирани, са по-високи. Непосредствената задача, която съм си поставил, е да изволювам на театъра статут на национален културен институт, какъвто той понастоящем парадоксално не е. В момента отговорностите на театъра съответстват на този статут, но не и финансирането му.

Според вас, ако погледнем историята на театъра от неговото създаване преди повече от век, в кой етап и при управле-

нието на кой директор Народния театър е бил в най-голям възход?

– Това е сложен въпрос, който няма еднозначен отговор. Един от най-впечатляващите моменти от управлението на Народния театър според мен е в първите години на неговото летоброене по времето, когато Пенчо Славейков заема поста на директор. Той поема ръководството през април 1908 г., а през септември същата година организира мащабно турне – първото турне за трупата, посещавайки Одрин, Битоля, Скопие, Велес, Солун и други градове. Той управлява заедно с Пейо Яворов като артистичен секретар и Йозев Шмаха като режисьор. Тримата поставят основата на това как трябва да изглежда един европейски театър в началото на XX век и като драматургия, и като сценична реч и подготовка на актьорите, и като репертоарна политика изобщо. Впечатляващо е колко постига Славейков, който е директор на Народния театър само 11 месеца.

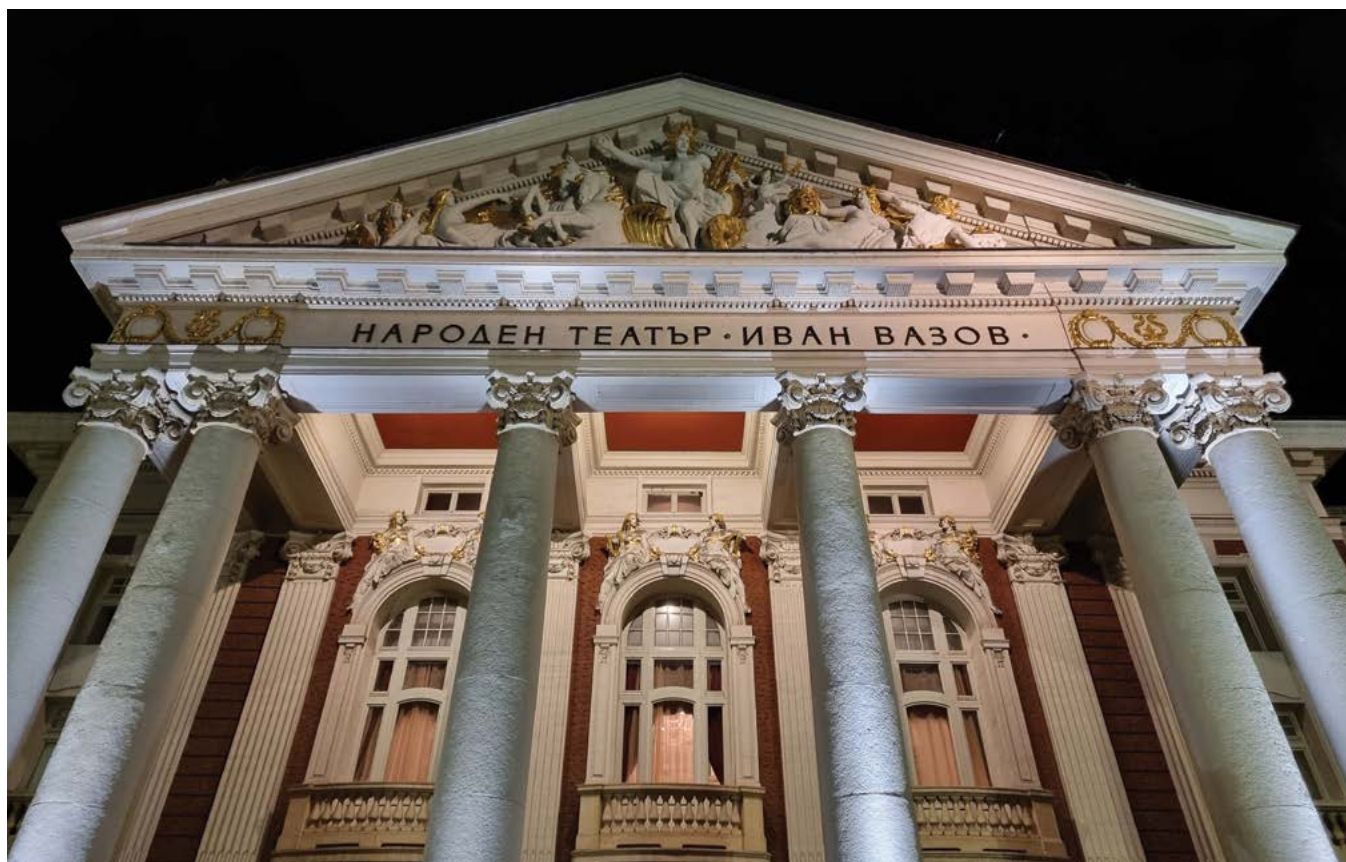
А кои са най-трудните моменти в развитието на Народния театър?

– Историята на Народния театър е изпълнена с периоди на големи успехи, но и на сериозни изпитания. Съвсем естествено е по-дълго управлявалите директори да са се сблъскали с повече предизвикателства. Едни от най-трудните моменти безспорно са били годините на прехода след 1989 г. Тогава театърът, както и цялата култура в България, се сблъсква с финансови предизвикателства, необходимостта от реорганизация и нова идентичност в условията на демократично общество.

Проф. Васил Стефанов, който ръководи театъра в тези сложни времена – от 1990 до 1999 г. и отново от 2003 до 2008 г., според мен изиграва ключова роля в съхраняването и развитието на институцията. Под негово ръководство театърът трябваше да намери баланс между традициите на високата класика и нуждата от модернизация. Решенията му, макар и често противоречиви – като пенсионирането на легендарни артисти и напрежението с изявени творци, бяха насочени към адаптиране на театъра към новата реалност. Тези времена със сигурност изискват смели и трудни избори.

Каква е репертоарната политика като възглед и принципи на Народния театър днес?

– Един от основните принципи е високото качество на театралната работа. Опитваме се да поддържаме разнообразие от предложения за трите сцени – Голяма, Камерна и Сцена „Апостол Карамитев“, които включват класически и съвременни произведения, български и чужди заглавия. Каним, разбира се, основно български режисьори,

Сградата на Народния театър в края на декември 2022 г.
Снимка: Христо Касабов, БТА

но и чужди, защото смятам, че е важно трупата да се среща с идеи и практики от разнообразни театрални култури, което е не само творческо предизвикателство, но и един от начините да се развива театралното изкуство в България. Това е практика от самото основаване на националния ни театър, в него винаги са присъствали чужди режисьори, които са изиграли сериозна роля за формирането на естетиката, на актьорския език, на разбиранията на публиката за театър и т.н.

Една от последните ни инициативи за разнообразяване на репертоара на театъра беше конкурсът по Програма „Апостол Карамитев“, чиято цел е да даде възможност на различни творчески подходи, на нови идеи, теми и естетики, на независими артисти, които обичайно не биха при-

познали Народния театър като естествената среда на своите проекти, да внесат своята визия за театър, да изненадат себе си, трупата и публиката. В това, разбира се, има риск, но рискът и експериментът са част от идеята.

Репертоарът на един театър винаги е баланс между много фактори. В театър с представителна функция е важно да бъдат представени различни поколения, естетики и жанрове. Но водещият принцип винаги е високо качество и професионализъм. Важно е също подобна институция да участва или дори да инициира дебат по важни за съвременното ни общество теми.

В интервю от средата на годината казвате: „Театърът е изкуство, което се прави тук и сега и което трябва да следва

пулса на живота.“ Как изглежда животът ни от сцената на Народния театър?

– Сцената на Народния театър е огледало на обществото – тя отразява радостите, болките, конфликтите и надеждите, които изпълват живота ни. Тук виждаме не само преживяванията на героите от спектаклите, но и въпросите, които вълнуват съвременния човек. Животът ни днес е динамичен и това се пренася в театъра, който е жив организъм – той реагира на това, което се случва в света, и не може да остане безразличен към социалните, политическите и културните предизвикателства на времето. В спектаклите ни може да се види както търсене на смисъл в забързаното ни ежедневие, така и стремежът към промяна и израстване.

Нашата мисия е да следваме пулса на живота, но също така и да му даваме нови посоки – да вдъхновяваме, да предизвикваме и да създаваме пространство за осмисляне на важните въпроси на нашето време. Сцената на Народния театър е мястото, където миналото, настоящето и бъдещето се срещат в името на изкуството.

Благодарение на опита си до момента знаете ли вече „тайната рецепта“ за доброто сътрудничество в театъра между актьори, режисьори, технически екип и ръководство?

– Бих казал, че „тайната рецепта“ има три основни съставки: уважение, комуникация и споделена цел. Всеки човек в театъра – от актьорите на сцената до служителите в администрацията и сценичните работници, има незаменима роля в създаването на това, което публиката вижда. В театъра нещата се случват динамично, затова отворената и честна комуникация между всички звена помага за разрешаването на проблемите. Когато

всички работят за една обща цел – да създадат стойностен спектакъл, който докосва зрителите – предизвикателствата се преодоляват още по-лесно. Театърът е изкуство, но и колективно усилие, в което успехът идва, когато всеки се чувства част от цялото. Това не е проста задача, но именно в нея се крие магията на нашата работа.

Очаквахте ли постановката на Джон Малкович „Оръжията и човекът“ по пиесата на Дж. Б. Шоу да предизвика подобна реакция и да доведе до протести?

– Когато работиш със световна звезда като Джон Малкович и с текст като „Оръжията и човекът“ на Нобеловия лауреат Джордж Бърнард Шоу, очакваш, че продукцията ще предизвика внимание. Театърът по своята същност е изкуство, което провокира мисленето – било то чрез идеи, послания или интерпретации. Театърът също така е защитен от закона от налагането на цензура – това не бива да се забравя. Дезинформацията, разпространявана по повод тази

антивоенна комедия, изигра сериозна роля при събитията на 7 ноември. Ситуацията беше неочаквана не само за нас, но и за международната театрална общност, която остро реагира на проявите на насилие спрямо публиката и спрямо атаките, на които станяхме обект. За щастие стана ясно, че в България има огромна общност, която може да застане и да защити публиката ни с аплодисменти, за да влезе тя в залата, по-добре от всяка друга институция.

Около премиерата на „Оръжията и човекът“ в обществото се повдигна въпросът за цензурата. Как изглежда цензурата в изкуството през XXI век?

– Цензурата е най-прекият и сигурен път към загубата на свободата. Свободата на изразяване в изкуството е фундаментален принцип, иначе рискуваме то да загуби своята сила и значимост.

Вярвам, че театърът трябва да бъде пространство, в което да се изследват всички аспекти на човешкия живот – без страх от ограничения. Дискусията около „Оръжията и човекът“ показва колко е важно да не позволяваме нито на външната, нито на вътрешната цензура, нито на мощната дезинформация да заглушават гласа на изкуството. Щастлив съм, че както българската публика, така и актьорите от трупата на Народния театър имат все повече опит с чуждестранни режисьори, както и че талантните ни са толкова високо оценени от тях. Това издига българското изкуство на международно ниво и в крайна сметка осигурява на публиката ни точно това високо ниво на сцена тук, в София.

София, 2 март 2023 г. Васил Василев и заместник-директорът „Финансови въпроси“ Мирела Николова-Йорданова в Народния театър „Иван Вазов“ на официална пресконференция на ръководството във връзка с актуални теми. Снимка: Минко Чернев, БТА

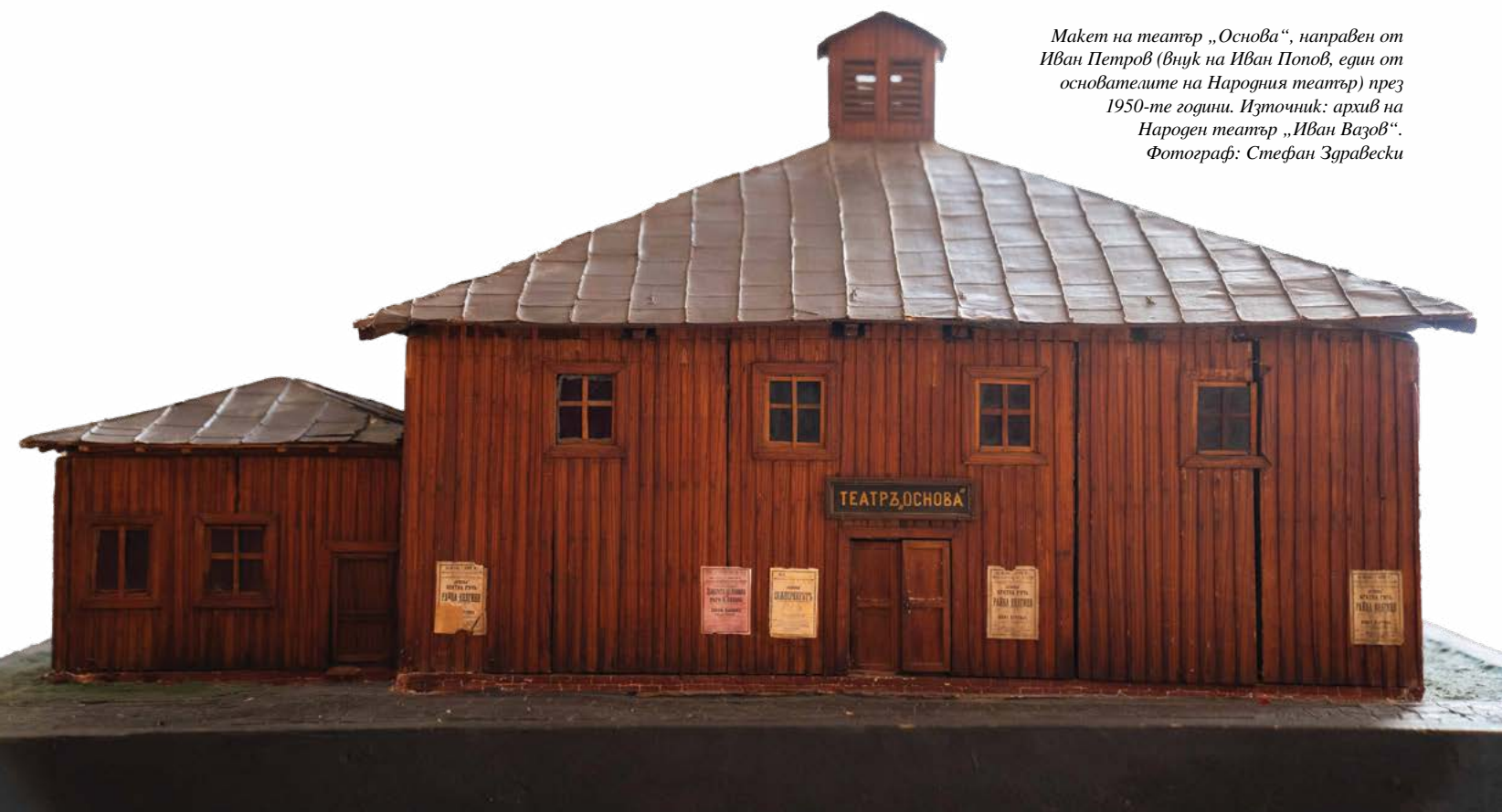
Изискванията към един национален театър винаги са по-високи

Думи на театрални директори през годините, прочетени през архива на БНР

Думи на петима видни театрали – директори на Народния театър през различни години, „оживяват“ на страниците на списание ЛИК благодарение на споделени файлове от архивния фонд на Българското национално радио. Тук може да откриете изказвания на Иван Попов, Александър Гетман, Дико Фучеджиев, Павел Васев и проф. Васил Стефанов, които обрисуват ролята на театъра в обществения живот на страната или говорят за емблематичната сграда и красотата ѝ, която привлича вниманието и днес.

Откъсите от отделните разговори с директорите на театъра са редактирани от екипа на списанието.

*Макет на театър „Основа“, направен от Иван Петров (внук на Иван Попов, един от основателите на Народния театър) през 1950-те години. Източник: архив на Народен театър „Иван Вазов“.
Фотограф: Стефан Здравески*

Иван Попов – директор на театъра през 1909 година

В разговор пред БНР актьорът предава впечатленията си от Московския художествен театър от 1901 г. и разказва подробно за репетицията на първата постановка на „Еснафи“ от Максим Горки, на която се срещнал с автора на пиесата. Горки проявява интерес към състоянието на театъра в България, при което Иван Попов казва:

„... След малка пауза Максим Горки премина на друга тема: „Как е вашият български театър? Имате ли големи удобства?“ По този въпрос Максим Горки ме постави в неудобно положение.

Както се знае, нашата сцена в „Славянска беседа“ бе малка, неудобна и се чудех в момента какво да му отговоря. Вместо обаче да си послужи с лъжа и да се излагам, предпочетох да му кажа самата истина. „Не е много удобна сцената ни, Алексей Пешков, ние си служим още с примитивни средства, но в скоро време ще се сдобием с нов модерен театър. Сега се проучва въпросът и ще се обяви конкурс. Най-много след 3-4 години, надяваме се, да бъде построен и ще се избавим от големите неудобства, които на всяка крачка срещаме. В репертоара си

имаме освен пиеси от френски, немски, италиански, английски, но и от руски автори. Нашият театър с голям успех изнесе пиесите „Доходно място“, „Сираще без зестра“, „Луди пари“, „Сиромашията не е грях“ от Островски, „Женитба“ и „Ревизор“ от Гоголя, „Лудетина“ от Крылов, „Две съдби“ от Спажински и още много други пиеси, които сега не мога да си ги спомня.“

„Много, много Ви благодаря, Иван Петрович, за ценните сведения, които ми дадохте. Аз почти никакво понятие няхах от българския театър...“

Александър Гетман през 1974 г.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

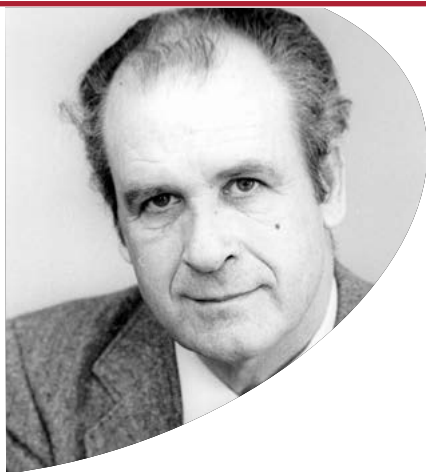
Александър Гетман – директор на театъра в периода от януари 1970 до януари 1975 г.

На 20 март 1974 г. Александър Гетман участва в предаване по случай Международния ден на театъра. В него той казва следното:

„През последните години българският театър и драматургия все по-активно участват в живота и развитието на европейския театър и достойно защитават националното своеобразие на българската социалистическа театрална култура и нейните

художествени завоевания. Дните на нашата драматургия в Съветския съюз през 1969 година, както и последвалите ги Празници на българската драма и театър в Германската демократична република миналата година, се оказаха изключително ефикасна форма за трайното популяризиране и пропагандиране на българската драматургия и театър зад граница. В рамките на Дните на българския театър в Германската демократична република бяха поставени 12 български пиеси в 35 града. И това не е само гола статистика, а реални завоевания на нашето театрално изкуство. Върхови постижения обаче в тази насока завоюва колективът на Народния театър „Иван Вазов“, който само за една календарна година

беше домакин на три крупни европейски театъра – на МХАТ, Берлинер ансамбъл и Югославянско драмско позорище. Неговите международни изяви по категоричен и безспорен начин създадоха стабилен авторитет на българската национална театрална школа. Спектаклите на Народния театър „Почивка в Арко Ирис“ и „Свекърва“ в Берлин и Лайпциг, както и гостуването му в Белград със „Свекърва“, „Единственият свидетел“ и „Всичко в градината“ получиха изключително висока оценка от критиката за високото си художествено ниво, за страстната си обществена проблематика. Те са най-доброто доказателство за творческата мощ на българското актьорско и режисьорско изкуство.“

Дико Фучеджиев през 1988 г.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

В интервю пред БНР на 13 декември 1976 г. Фучеджиев разказва за идейно-естетическата платформа на Народния театър „Иван Вазов“:

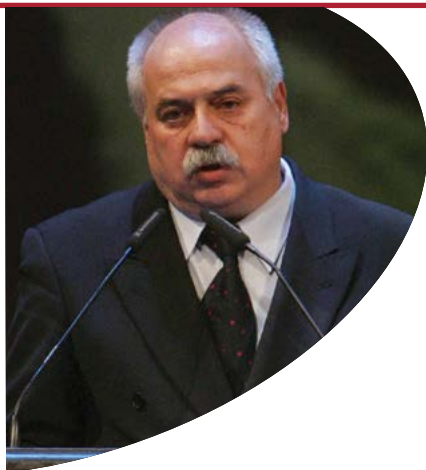
„Когато говорим за идейно-естетическа платформа на театъра, следва да имаме предвид мястото на Народния театър „Иван Вазов“ в нашия културен и идеологически живот и в рамките на националния културен комплекс. В този комплекс той е един от нашите най-големи идеологически институти. Неговото място и роля се предопределят както от традицията, така и от актуалните му задачи. Като национален

Дико Фучеджиев – директор на театъра в периода от април 1976 до юни 1990 г.

театър в сферата на театралното изкуство той е основен институт, който трябва да съхранява националната традиция в областта на българската драматургия и на българския театър. Но ще бъде погрешно, ако на него се гледа като на музеен институт, като на институт, чиято задача е само да съхранява старината. Народният театър „Иван Вазов“ е жив съвременен театър, той трябва да играе много важна роля в развитието на нашата съвременна драматургия (...)

... За решаването на главните задачи са необходими творци с талант и полет на въображението и със солидна идеологическа и партийна закалка. Едното без другото е невъзможно. Изискванията към един национален театър винаги са по-високи. Тази особеност се съдържа и в самия статут на театъра и е наложително неговият колектив да има съзнание за нея. Тук естествено възниква въпроса за периметъра на търсенията в един национален театър и въпросът за изискването, което

е свързано преди всичко със съвременната тема и със съвременната драма. На сцената на националния театър трябва преди всичко да се поставят утвърдени ценности. Но той би се превърнал в мъртъв театър, ако не се поемат в някои случаи творчески рискове, насочени към завоюването на нови позиции на нашата съвременна драматургия. Мисля, че думата риск не звучи страшно, в случая тя има стойност на думата експеримент, защото и рисковете, и експериментите са свързани с поставянето на новосъздадени произведения и преди всичко на произведения, които третираат съвременни проблеми. Националният театър трябва да поема такъв риск, след като негова първостепенна задача е да способства за развитието на нашата съвременна драматургия и да поставя съвременни пиеси на своята сцена. Той следва да носи своята отговорност за художествена защита на съвременната драма, което е възможно само с обединените усилия на драматурзи, режисьори и актьори.“

Павел Васев през 2010 г.
Снимка: Петър Кръстев, БТА

Павел Васев – административен директор на театъра в периода 2000-2001 г.

В разговор със Светла Милчева от БНР през април 2012 г. Павел Васев разказва за откриването на театъра, за пожара през 1923 г. и възстановяването на театъра в днешния му вид. Той коментира и механизмите, осигуряващи подвижност на отделните части на сцената – уникална технология, която функционира десетилетия наред. Ето какво казва той:

„... Но сцената работи и е в перфектно състояние. Трябва да зна-

ете, че всеки квадратен метър на сцената на Народния театър се движи най-малко в 2 посоки, а по-голямата част се движи в 4 посоки. Хората в Народния театър са свикнали с тази техника, която, колкото и странно да ви звучи, продължава да работи и до ден днешен (...). Тази техника е тук от 1928 г. (...) Наистина е нещо, което е изключително. Следващата такава сцена се намира във Виена.“

Васил Стефанов през 2006 г.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Васил Стефанов – директор на театъра в периода от 1990 до 1999 г. и от 2003 до 2008 г.

В интервю по телефона на 3 януари 2007 г. по повод 100-годишнината от откриването на сградата на театъра, проф. Васил Стефанов разказва за нейното проектиране и архитектура. Отбелязва и че репертоарът на Народния театър показва европейската същност на България:

„Преди 100 години, когато София е един все още малък град, в нейния център се появява тази сграда, която и до днес прави впечатление с архитектурата си. Навремето тя просто е доминирала в центъра, отсреща е бил само дворецът (...) Това е особеното и интересното, че тогава държавата е осъзнала нуждата да построи тази сгра-

да, и то не за нещо друго, а за театър (...)

Нашият театър и до ден днешен от функционална и архитектурна гледна точка е и продължава да бъде една много модерна сграда (...)

Репертоарът ни през целите изминали 100 вече и 3 години е бил винаги европейски репертоар. Ние няма какво да правим, за да се присъединим, да станем част от Европа. Ние никога не сме преставали да бъдем част от Европа. В този смисъл Народният театър и една от институциите, които спокойно може да бъдат като паспорт на България за нейната европейска културна идентичност.“

София, 1 декември 2022 г. Столичната община организира тържествено запалване на светлините на коледната елха в града с изпълнения на танцови, музикални формации и 3D мапинг пред сградата на Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Народният театър в архива на БТА

В тематичната хронология на списание ЛИК помещаваме акценти от новините за Народния театър, публикувани през годините в бюлетините и емисиите на Българската телеграфна агенция. За богатата и дългогодишна история на театралната институция открихме хиляди публикации, които разказват за развитието на театъра, за спектаклите, играни на неговата сцена, за емблематични творци, част от неговата трупа, за гостуванията на театъра в чужбина, както и за някои от наградите му, спечелени през десетилетията. В списание ЛИК разказваме и за разширяването на Народния театър с новите му сцени, за създаването на Академичния театър, за възстановяването на театралната сграда след бомбардировките през 1944 г., както и за още редица любопитни моменти от театралния живот.

В страниците на хронологията може да бъдат прочетени и изказвания на режисьори, драматурзи и актьори, които споделят емоции около работния процес по даден проект.

В тези страници на списанието сме запазили и различните наименования на театъра през годините. Понеже хронологията ни започва от 1923 г., ще споменем, че тогава се е наричал Народен театър (до 1924 г.), а по-късно Народен театър в София (1943-1944), Държавен народен театър (1944), отново Народен театър в София (1944-1952), Народен театър „Кръстьо Сарафов“ (1952-1962), Народен театър „Иван Вазов“ (1962-1977), Национален академичен театър „Иван Вазов“ (1977-1981) и отново Народен театър „Иван Вазов“ (от 1981 г. до днес).

ПЪРВИТЕ ГОДИНИ НА ТЕАТЪРА

На 19 декември 1964-та – годината, в която Народният театър отбелязва 60 години от основаването си, в ретроспективна статия, озаглавена „Хроника на едно шестдесетилетие“, БТА припомня моменти от историята на театъра. Тя започва през 1888 г., когато по-голямата част от състава на пловдивската „Българска театрална трупа“ идва в столицата и основава столична драматическа трупа „Основа“. На 4 декември същата година в гъсчената сграда, построена на мястото на сегашния Народен театър, се открива първият сезон на театър „Основа“.

Професионалната трупа „Сълза и смях“, в състава на която влизат почти всички артисти от „Основа“, е създадена през 1892 г., нейни първи режисьори са Васил Налбуров и Иван Попов.

През януари 1904 г. трупата „Сълза и смях“ е преименувана в Български народен театър. През юли същата година започва строежът на нова театрална сграда, която окончателно е завършена през пролетта на 1906 г.

Първи директор на Българския народен театър е Илия Миларов, а първи режисьор – Йозеф Шмаха.

Първата репетиция на колектива на Народния театър в новата сграда е на 22 октомври 1906 г. Репетирана е пиесата „Пролог“ от Иван Вазов, написана специално за откриването на театъра.

На 3 януари 1907 г. официално е открита сградата на Народния театър. По време на откриването прогресивната интелигенция устройва демонстрация против Фердинанд.

На 14 януари същата година е представена първата премиера в новата сграда на Народния театър – „Крал Лир“ от Шекспир.

През 1908 г. за директор на Народния театър е назначен Пенчо Славейков, а за драматург – П. К. Яворов.

На 10 февруари 1923 г. по време на честването на 65-годишнината от първото българско представление избухва пожар, който унищожава театралната сграда. През март 1929 г. тържествено е открита възстановената сграда на театъра.

1923

На 25 декември в бюлетин на БТА се посочва какъв ще бъде репертоарът на Народния театър до края на седмицата. От публикацията разбираме, че в събота ще се играе „Старият Хайделберг“, а в неделя – „Непознатият“.

1928

На 19 март БТА публикува новина от Осло, цитирайки Норвежкото бюро на печата. В нея пише: „Днес в 11 часа кралят прие директора на Българския народен театър г-н П. Стойчев, който предаде на Негово Величество поздрав на царя на българите и на правителството по случай стогодишнината на Ибсен.“

1929

На 6 февруари БТА споделя новина от Букурещ. „Снощи Народният театър представи пи-

есата „Кошмар“ от българския писател Димитър Шишманов. Песата има голям успех. Това е първата българска пиеса, изграна в румънски театър“, се казва в съобщението. Малко по-късно редакционна бележка на БТА посочва, че пиесата не е изграна в Народния театър на Букурещ, касае се за народния театър в Черновиц.

1935

Новина от 5 ноември от Белград разказва за литературна вечер в памет на големия български писател Йордан Йовков, организирана по инициатива на студентската секция на Българо-югославската лига на Народния университет в Коларац. Произнесени са речи от секретаря на лигата г-н Божилович и от режисьора на Народния театър в София г-н Хрисан Цанков. Вечерта завършва с представянето на две сцени от пиесата „Албена“ от Йовков.

1936

Отново в статията на БТА „Хроника на едно шестдесетилетие“ от 1964 г. откриваме информация как за първи път театърът излиза на гастроли в чужбина. Споменато е пътуването през 1936 г. в Белград, където са представени пиесите „Хъшове“, „Свекърва“, „Боряна“ и „Възелът“. Театърът има гастрол и през 1937 г. – тогава е гостуването му в Америка с пиесите „Хъшове“, „Щурецът на огнището“ и „Майстори“.

1938

На 9 октомври в концертната зала „България“ се провежда тържествено събрание по случай откриването на изложбата на международния съюз „Радост и труд“, на която присъстват редица високопоставени гости. След официалното откриване и произнесените речи е представена литературно-музикална програма с участието на артистите от Народния театър Иван Курчев и Борис Михайлов и хор „Гусла“.

* * *

На 6 ноември, четем в публикация на БТА, в София пристига делегация от 185 души от Българо-югославската лига в Белград. Гостите са тържествено посрещнати от официални лица и журналисти. През деня те разглеждат забележителностите на града, а вечерта присъстват на представянето в Народния театър на румънската пиеса „Титаник-валс“.

Сградата на Народния театър през 1934 г. Снимка: архив БТА

1944

На 3 април е съобщено, че със заповед на министъра на пропагандата е назначен художествен съвет при Народния театър и Народната опера. Той е в следния състав: Константин Петканов, Георги Костов, Трифон Кунев, Любомир Пунков, Николай Масалитинов, Асен Найденов, Георги Димитров, Николай Лишев, Христо Бръмбаров, Михаил Попов, Иван Димов и Аспарух Темелков.

* * *

На 26 май БТА разпространява новина от Виена, в която се посочва, че по инициатива на кмета г-н Бласке и на генералния консул г-н Ходжов в неделя във виенския Бургтеатър на български език се играе драмата „Боряна“ от Йовков в полза на пострадалите от въздушните нападения софийски граждани. При масово посещение представлението има бляскав успех, а сутрешният печат дава най-ласкави отзиви за представената пиеса.

* * *

Пред представител на БТА на 24 октомври директорът на Народния театър Трифон Кунев прави няколко съобщения: „Днес посетих министъра на благоустройството г-н Бумбаров, който посрещна с пълна отзивчивост нуждите на театъра и нареди веднага да се отпуснат необходимия брой коли за пренасянето на спасеното театрално имущество от Пирот в София“, казва той. Кунев разказва още, че от 16-и този месец са започнали репетиции в драмата и операта, като се очаква до двадесетина

дни в кино-театър „Балкан“ да бъдат открити предсезонните представления с пиесите „Майстори“, „Тартюф“ и др.

„От вчера почнаха работите по възстановяване на сградата на Народния театър. Има всички изгледи те да се засият с такава степен, че след два и половина месеца представленията на театъра да продължат в собствената му сграда“, казва Кунев. Той допълва, че тържествено откритие на новия сезон ще бъде с руската пиеса „Врагове“ от Максим Горки, която ще бъде поставена от главния режисьор Н. О. Масалитинов. „Относно стажа на завършилите Държавната театрална школа, мога да ви съобщя, че се проектира създаването на отделен театър-студио на младите, чрез който се цели да се даде възможност на младите артисти да узреят като истински творци под наблюдението на своите учители от школата“, казва в заключение директорът на театъра.

* * *

На 30 октомври, отново пред представител на БТА, директорът на Народния театър Трифон Кунев заявява, че е възложил на нарочна комисия да прегледа и да му представи доклад за годните за театрални представления салони в периферията на столицата. Това е във връзка с проекта му независимо от редовните представления на Народния театър „да се дават и представления със същата художествена стойност за народа от крайните квартали“. Установено е, че хората от покрайнините на София, дори при възможност да посещават безплатно Народния театър, не могат да го направят поради голямата отдалеченост на някои квартали.

* * *

На 13 ноември директорът на Народния театър Трифон Кунев, придружен от представители на столичния печат, прави инспекция на възстановителните работи в засегнатата от бомбардировките сграда на театъра. Възстановителните работи се извършват успоредно и с много бърз темп – както зрителната зала, така и в осветителното и отоплителното отделение и на сцената, където е засегната само желязната завеса. В новината от деня се посочва, че както се вижда откъм ул. „Иван Вазов“, сградата на Народния театър е засегната при бомбардировката на 10 януари от една голяма бомба в дясното крило. Друга по-малка бомба при бомбардировката на 30 март е ударила купола на зрителната зала и е закачила част от балкона. Третата бомба е паднала в дворчето зад сцената и е повредила казаните на парното отопление. Независимо от това в декоративните складове на театъра са били унищожени почти всички декори. Въпреки тези големи поражения по начина и бързината, с които се извършват възстановителните работи, личи, че ремонтът ще бъде привършен до Нова година, откогато представленията ще може да продължат на истинската сцена на Народния театър. До Нова година представленията ще се играят в сградата на театър „Балкан“, чиято зала предоставя на зрителите големи удобства, посочва се в съобщението на БТА. Сега сцената на този театър се пригажда и обзавежда с всички необходими съоръжения, за да може да служи временно за художествените нужди на първия наш театър.

* * *

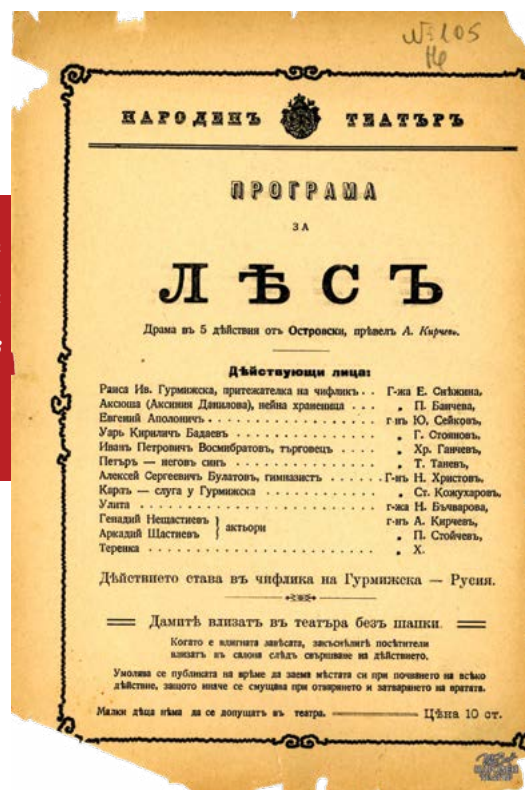
В новина от 27 ноември четем, че в проведения в неделя трудов поход за разчистване на столицата участват чиновниците и служителите от всички държавни, обществени и автономни учреждения в София. Минувачите по улиците край Народния театър имат възможността да видят всички артисти, музиканти, хористи и балерини начело с директорите на драмата и операта – господата Кунев и Пунков, да разчистват купищата тухли, вар и трески, останали около театъра след бомбардировките.

Екипът на театъра постига дори два рекорда при трудовия поход, „с които едва ли биха могли да се похвалят служителите при други учреждения в София“. Изпод развалините на театъра те са извадили 18 тона желязо, а първата кола, която е излязла от града с непотребни остатъци от разрушенията на бомбардировките, е бил камионът на Народния театър.

1945

На 31 март в Министерството на пропагандата се провежда конференция на членовете на Художествения състав при Народния театър, на която присъстват директорът на народната култура Константин Петканов, директорът на Народния театър Трифон Кунев, писатели, артисти и др. Конференцията се занимава с въпроса за художественото и културното издигане на Народния театър и на театъра изобщо, „в духа на новото време и според задачите на истинското изкуство, което трябва да облагороди душата на народа и да го облъкне с творческия порив“, се посочва в новината от деня.

Заглавна страница от програмата на постановката „Лес“ от Александър Островски. Постановката на режисьора Йозеф Шаха е представена в сезон 1907/1908 г. Източник: Художественият архив на Народен театър „Иван Вазов“

1946

На 20 юни министърът на информацията и на изкуствата Димо Казасов приема представители на Централното ръководство на Съюза на театралните служители и директорите на държавните и общински театри в страната. Подчертавайки особения характер на театралната дейтелност, министър Казасов изтъква много тревожния факт – концентрирането на културните сили към София и бягство от провинцията, нещо, което понижава общия културен уровень на нашия народ. Необходимо е равномерно разпределение на ценните сили във всички театри, като не се влияе от мисълта, че само Софийският народен театър представлява нашата култура. Всички театри трябва да имат добър ансамблов състав, за да могат ръководителите да посягат без ограничения към богатствата на обширния репертоар.

Министърът засяга и въпроса за така наречените „млаги

и стари“ в театъра. Трябва да бъде преодоляна привилегията да се пазят трудните роли само за старите, като се даде възможност и на младите да разгърнат своите дарования.

„Но най-големият, най-сериозният, най-тежкият въпрос, който има да се разреши, е въпросът за репертоара. Трябва да бъдат застъпени класическата и съвременната програма, а всички регресивни и нетласкащи към прогрес пиеси трябва да бъдат снети от сцената“, казва министърът. Той силно подчертава обществените функции, които театралните служители трябва да изпълняват извън театъра, като вземат живо участие в културните инициативи и положат максимум усилия, за да се повдигне културният живот в селата.

* * *

На 21 септември в Народния театър се провежда голямо

тържество в памет на народния поет Иван Вазов по случай 25 години от смъртта му. На събитието присъстват редица официални лица не само от страната, а и от чужбина. Тържеството е открито със слово от председателя на Съюза на българските писатели Людмил Стоянов. За творчеството на Вазов говори бившият регент академикът Тодор Павлов. Накрая е изпълнена литературно-музикална програма с участието на Държавния радиохор под диригентството на Св. Обретенов, и артисти от Народния театър и опера.

1947

На 19 август в столицата пристига Раша Павлович – режисьор на Белградския театър, който ще гостува на нашия Народен театър. На гарата той е посрещнат от група артисти и от режисьорите на Народния театър начело със заслужилия артист Владимир Трандафилов.

1948

На 26 май е предвидено със самолет за Прага да пътува българската подкомисия за осъществяване на културната конвенция между България и Чехословакия. Подкомисията ще вземе участие в пленарното заседание на смесената българо-чехословацка комисия по приложението на конвенцията, на което ще бъдат изготвени и приети правилникът за работата на комисията и планът за културно сътрудничество между двете страни. В състава на българската комисия е и Георги Караславов, директор на Народния театър.

* * *

Славка Славова и Лобомир Кабакчиев в представлението „В полите на Витоша“ от Пейо К. Яворов. Спектакълът на режисьора Стефан Сърчаджиев е представен в сезон 1956/1957 г. Източник: Художественият архив на Народен театър „Иван Вазов“

На 12 октомври, запитан за предстоящата дейност на Народния театър през новия сезон, директорът Георги Караславов заявява: „Народният театър открива новия си сезон с пиесата „Царска милост“, върху която авторът Камен Зидаров и артистите работиха заедно повече от година и половина. Пиесата е поставена от Н. О. Масалитинов и разкрива една от страниците на новата ни история.“ Той споделя, че втората пиеса, която ще поставят, е „12-а нощ“ от

Шекспир, която по думите му е „една от най-трудните за поставяне пиеси“. „Усилено се подготвя филиалът на театъра, който към края на тази година ще започне своите спектакли в салона на „Славянска беседа“. Филиалът ще бъде открит с драматизацията на романа „Село Борово“ от Крум Велков. В репертоара на филиала са набелязани още няколко пиеси, между които „Ромео и Жулиета“ от Шекспир, „Последните“ от Максим Горки и др.“, казва още директорът.

* * *

На 28 ноември Съюзът на артистите и театралните служители организира в театър „Балкан“ тържествено честване на режисьора на Народния театър – народния артист Н. О. Масалитинов по случай награждаването му от Президиума на ВНС със сребърния медал „За наука и изкуство“. Секретарят на съюза Гочо Гочев изнася доклад за дейността на Масалитинов като артист, режисьор и педагог. „Встремежа на нашия театър към високо идейно и вълнуващо изкуство делото на Н. О. Масалитинов с основните тенденции на неговия реализъм в метода на работа, въпреки известни идеалистически оттенъци на мирогледа му, с неотразимото въздействие на неговия прекрасен характер, дълбока любов към изкуството, упоритост и легендарно трудолюбие, ще трябва да служи като пример на днешните млади сценични дейци“, казва Гочев.

1949

За 2 април е планирано тържественото откриване на филиала при Народния театър в „Славянска беседа“. Във връзка с това директорът на филиала Камен Зидаров заявява пред БТА: „Поради нарасналия интерес сред нашата публика към драматическото изкуство миналата година се пристъпи към образуването на един нов драматичен театър, който на първо време да бъде клон от Народния театър и да се намира под негово художествено и административно ръководство, като се комплектува от млади артистични сили. Като основно ядро на филиала бяха назначени възпитаниците на Висшето театрал-

но училище.“ Зидаров допълва, че филиалът ще бъде открит с драматизацията на „Село Борово“, направена от артиста при Народния театър Никола Икономов по известния роман на Крум Велков. Пиесата е поставена от режисьора Ст. Сърчаджиев, като в нея взема участие целият театрален колектив. В масовите сцени са ангажирани учениците от Театралната академия. Главната роля – чорбаджията Нако, се изнася от Стефан Савов, артист от Народния театър, а в другите роли участват: Кирил Янев, Д. Учкунув, В. Дановска, В. Николова, А. Милева, Ас. Миланов, Г. Попов, Г. Раганов, К. Баева, П. Карлуковски, Ст. Кацарска, Г. Геров, Б. Иванов, А. Лазарова, В. Динева, А. Аронов и др. „Пиесите във филиала ще се поставят от режисьорите при Народния театър. Втората пиеса е вече готова да бъде пусната кратко време след откриването“, казва още Камен Зидаров.

* * *

На 2 юни Народният театър за младежта представя в салона на театър „Балкан“ пред септемврийчната играната с голям успех у нас пиеса „Червената връзка“ от именития съветски писател Сергей Михалков. На спектакъла присъства и самият автор.

А на 5 юни в Народния театър се провежда среща между драматичните артисти от театъра и съветския писател и драматург Всеволод Иванов. Той е автор на пиесата „Бронираният влак“, която ще бъде представена през идния сезон в Народния театър. Драматургът изтъква, че най-важното условие за успеха на една пиеса е не толкова външното ѝ оформление – декори, грим и ефекти, колкото правдивата и

реалистична игра на нейните изпълнители.

* * *

В края на юли, запитан за резултатите от държавния изпит на стажант-артистите и режисьорите, председателят на изпитната комисия – директорът на Народния театър Георги Караславов, заявява пред БТА: „Грижите, които управата на Народния театър под ръководството на Комитета за наука, изкуство и култура полага за квалификацията на младите артисти, гадоха много добри резултати. Тазгодишният държавен изпит на стажант-артистите и режисьорите показва по-висок успех от всяка друга година. Проявиха се много млади театрални сили. От 60 стажант-артисти и режисьори, които се явиха на изпита, успешно издържаха 13. С отличие издържаха изпита стажант-артистите: Вяра Динева, Апостол Карамитев, Георги Попов, Георги Раганов, Кирил Янев, Милка Янакиева, Стефка Кацарска, Георги Геров, Славка Славова, Мирослав Миндов и Никола Динев.“ Директорът допълва, че отличник режисьор от държавния изпит е Стефка Прохаскова.

1950

На 24 октомври по случай 100-годишнината от рождението на Иван Вазов Народният театър представя пиесата „Под игото“ – драматизация на главния режисьор на театъра заслужил артист Боян Дановски и на писателя Камен Зидаров. Художественото оформление е на Евгени Йонов.

Пиесата се изнася от целия артистичен колектив на Народния

театър. Тя отразява националноосвободителното движение на българския народ. „Представяното на пиесата „Под игото“, която премина при голям успех, е нова стъпка в развитието на българския реалистичен театър“, се посочва в новината от деня.

1952

На 10 януари е представена за първи път на сцената на Народния театър пиесата „Дачници“ от Максим Горки. Тя е поставена от Борис Андреевич Бабочкин – народен артист на РСФСР. Режисьор на пиесата е Филип Филипов. Участват артистите от Народния театър Вл. Грандафилов, З. Йорданова, Р. Делчева, Б. Михайлов, Н. Икономов,

Ст. Савов, М. Дупаринова, Ас. Миланов, В. В. Курков, Ст. Великов, Л. Саев, А. Карамитев и др.

Според новината от деня премиерата на „Дачници“ минава при голям успех.

След няколко дни, на 15 януари, бележитият съветски режисьор Борис Андреевич Бабочкин отпътува към родината си. В продължение на една година той е гост на нашия театър. „Със своята богата режисьорска и педагогическа подготовка тласна нашето театрално изкуство по пътя на социалистическия реализъм и разкри големите възможности на нашите театрални дейци“, се посочва в новината от деня и се допълва, че „с постановките на „Разлом“, „Лайпциг – 1933“ и „Дачници“ на сцената на Народния театър той показва

качества на бележит художник и майстор на сценичното изкуство“.

1953

През септември се провежда творческа среща на Агноса Николаевна Шлякова – кандидат по изкуствознание и член на съветската културна делегация, с артисти и режисьори от Народния театър „Кръстьо Сарафов“. Шлякова проявява голям интерес към репертоара на театъра и новите постановки, които ще бъдат представени през настоящия сезон.

Главният режисьор на Народния театър Филип Филипов разказва за работата на режисьорите с артистите, като изтъква голямата помощ, оказвана на младите артисти за тяхното бързо развитие.

Невена Буюклиева, Лобен Саев, Кръстьо Сарафов, Ирина Тасева и Аспарух Темелков в представлението „Когато гръм удари“ от Пейо К. Яворов на режисьора Хрисан Цанков. То е представено в сезон 1939/1940 г.
Източник: Художественият архив на Народния театър „Иван Вазов“

1954

На 14 декември в столицата пристига делегацията от съветски театрални дейци за честването на 50-годишнината на Народния театър „Кръстьо Сарафов“.

На следващия ден в театъра е тържествената вечер по случай юбилея. Сцената е празнично украсена, а салонът е изпълнен с представители на политически и културни организации, държавници и представители на чуждестранни делегации, които са в България по повод празника на театъра.

Директорът на Народния театър „Кръстьо Сарафов“ – заслужил артист Аспарух Темелков, открива тържествената вечер. Министърът на културата Рубен Аврамов прочита приветствие на Министерския съвет и Централния комитет на БКП до колектива на театъра. Доклад на тема „50 години Народен театър“ представя драматургът на Народния театър „Кръстьо Сарафов“ академик Николай Лилев, заслужил деятел на изкуствата. След доклада подпредседателят на Президиума на Народното събрание Кирил Клисурски прочита указ на Президиума за награждаване на Народния театър „Кръстьо Сарафов“ по случай 50 години на неговата работа и за големите му заслуги като главно огнище на българската национална театрална култура с орден „Георги Димитров“. Клисурски връчва ордена на директора на театъра.

От името на Изпълкома на Софийския градски народен съвет секретарят на Изпълкома Христо Чернокожев поднася приветствие и връчва на колектива на Народния театър почетния знак на столицата, като изказва похвала на заслужилите дейци от

театъра.

Дадена е гумата и на чуждестранните делегати за поднасяне на приветствия.

Сред тях е Ладислав Манячко, лауреат на Държавната награда на Чехословашката република. „Създаването на Народен театър е имало извънредно голямо значение в историята на всички народи. Но само такива народи, които векове са били поробени и са се борили за свобода, са в състояние да си изградят такъв културен храм, какъвто е вашият Народен театър“, казва той. Манячко прочита и приветствената телеграма от Народния театър в Прага. В нея се припомня, че за развитието на Софийския народен театър е допринесъл не един техен съотечественик, както и че не един син на България е работил заедно с тях. „Нека тук споменем имената само на Йозеф Шмаха и Христина Морфова“, пише в телеграмата.

Приветствие има и от Ищван Кенде, началник на Управление „Театрално изкуство“ при Министерството на народната култура на Унгарската народна република. „Театралното изкуство е голям възпитател на народа. Това е огромна задача“, посочва той.

Константин Антониу, директор на Института за театрално изкуство и кинематография „Караджале“ в Букурещ, казва: „Театърът в нашите страни има благородната роля на възпитател на народа в дух на най-възвишените човешки идеали.“

Георг Леополд, директор на театър „Герхард Хауптман“ в германския град Гьорлиц, заявява: „В историята на вашия театър са отразени стремежите на българския народ за запазване и поощряване на националната култура и за прогресивно об-

ществено развитие на вашата страна.“

В своето приветствие Лархио Ардонго, професор по архитектура в Чилийския университет, споделя, че е щастлив да види големите успехи на нашето драматическо изкуство, „което е в постоянен контакт с народа“.

1955

На 8 май в Народния театър „Кръстьо Сарафов“ се провежда тържествено честване на народния артист Константин Кисимов по случай 30-годишната му сценична дейност. Със ставане на крака публиката бурно и продължително приветства своя любимец, четем в новината от деня. Овациите продължават няколко минути, като публиката скандира непрекъснато „Кисимов-Кисимов-Кисимов!“.

Актрисата Адриана Будевска през 1947 г. Тя е един от основоположниците на професионалния театър в България и е смятана за една от големите изпълнителки на трагични роли в театъра. В трупата на Народния театър „Иван Вазов“ е в периода 1906-1926 г. Снимка: архив БТА

София, 9 януари 1955 г. Масова сцена от комедията „Доктор“ от Бранислав Нушич, поставена в Народния театър „Кръстьо Сарафов“ – София. Възобновила постановката (на Хрисан Цанков) е Петко Атанасов. Асистент-режисьор е Слава Матова, декорите са на Петко Гоневски, а костюмите – на Венера Наследникова. Снимка: Симеон Ненов, БТА

Театроведът Гочо Гочев представя доклад за актьора. „Той притежава рядката способност да се вживява в съдбите на героите, да създава ярки внушителни образи, които не се забравят“, посочва Гочев и допълва, че Кисимов е създавал повече от 100 образа, между които Оргон от „Тартюф“, Андрей от „12-а нощ“, Колчо Слепеца от „Под игото“, Странджата от „Хъшове“ и др.

Развълнуван, юбилярят отговоря на приветствията и благодаря за устроено в негова чест тържество.

Представени са и действия от пиесите „Хъшове“, „Лес“, „Вяра“ и „Хамлет“, в които участва народният артист.

А на 23 октомври в Народния театър „Кръстьо Сарафов“ тържествено е чествана дългогодишната театрална дейност и 90-годишнината от рождението на народния артист Иван Попов. Проф. Пенчо Пенев изнася доклад за живота и актьорското му майсторство. „Иван Попов в

близо 50-годишната си творческа дейност на сцената е изградил над 380 роли. Той е неуморен театрален организатор, един от първите български режисьори и историографи на българския театър. С името на Иван Попов са свързани първите най-големи успехи на младото наше театрално изкуство“, посочва проф. Пенев. Тържествената вечер завършва с изпълнена богата художествена програма с участието на артисти от Народния театър „Кръстьо Сарафов“ и Народната опера.

1956

На 30 септември колективът на Народния театър „Кръстьо Сарафов“ открива новия сезон с премиерно представление на пиесата „Първият удар“ от Крум Кюлявков. Тя е поставена от режисьора при Народния театър Кръстьо Мирски. В ролите участват народният артист Петър Димитров, заслужилите

артисти Олга Курчева, Стефан Караламбов и Любомир Бобчевски, артистката Мила Павлова и други. В ролята на Георги Димитров е артистът Стефан Гецов.

* * *

От 21 до 28 декември по случай 100-годишнината на българския театър Народният театър „Кръстьо Сарафов“ провежда Седмица на българската пиеса. На 21 декември театралният колектив представя българската пиеса „Иванко“ от В. Друмев. А стоици любители на театралното изкуство гледат във филиала „Васил Курков“ пиесата „В полите на Витоша“ от П. К. Яворов.

През Седмицата на българската пиеса ще бъдат представени пиесите „Първият удар“, „Снаха“, „Гераците“, „Иванко“, „Вяра“ и „В полите на Витоша“.

* * *

„100 години изминаха от първите театрални представления в България. Създаден в епохата на Възраждането, закърмен с идеите за свобода, за национална независимост и народно добруване, българският театър има дълбоки революционни и демократични традиции. В продължение на цял един век няколко поколения от талантиви артисти вълнуват народа със своето изкуство, възпитават го, учат го. Столетник в разцвета на своята младост е нашият театър“, пише в новина на БТА от 25 декември. Тогава почитатели на театралното изкуство се събират в залата на Народния театър „Кръстьо Сарафов“, за да отпразнуват тържествено славната годишнина. Присъстват партийни членове, общественици, както и шефове

и членове на дипломатически мисии, акредитирани в София.

Доклад по случай 100-годишнината на българския театър представя проф. Пенчо Пенев. Той припомня, че за начало на българския театър се смятат първите театрални представления, дадени в народните читалища в Лом и Шумен, а родоначалник на българския театър и на българската драма е известният на всички учител, театрален деец и публицист Добри Войников.

1958

На 4 април столичани присъстват на комедията на големият английски драматург Хенри Филдинг „Съдия в клопка“, написана преди 228 години, която колективът на Народния театър „Кръстьо Сарафов“ представя за първи път. В ролите влизат артистите Константин Кисимов, Стефан Сърбов, Ирина Тасева, Спас Джонев, Аспарух Темелков, Георги Раданов, Лео Конфорти, Иван Попов, Хари Тороманов, Борис Сарафов, Мила Пъдарева, Лили Попиванова, Таня Икономова, Екатерина Белева и др.

Пиесата е поставена от Стефан Сърчаджиев, художествен ръководител на Държавния сатиричен театър.

* * *

През ноември Народният театър „Кръстьо Сарафов“ представя за първи път съветската пиеса „Неспокойна старост“ от Леонид Рахманов. Ролите изпълняват народният артист К. Кисимов, заслужилата артистка О. Кирчева и артистите Л. Желязков, Е. Стефанов, П. Карлуковски, Т. Икономова, А. Балкански и

София, 15 ноември 1956 г. Сцена от „Иванко – убиецът на Асеня I“ от Васил Друмев в Народния театър „Иван Вазов“. Постановката е на Георги А. Стаматов. Асистент-режисьор – Енчо Тагаров, декори – Георги Каракашев, костюми – Венера Наследникова. Постановката е посветена на стогодишнината на българския театър. Снимка: Симеон Ненов, БТА

П. Тончева.

Постановката е на режисьора М. Бениеш.

1959

От 6 юни до 4 юли в София се провежда заключителният кръг Националния преглед на българската драма и театър. В него участват 22 драматични театъра от столицата и страната и са показани 30 постановки на 24 български пиеси. 23 са от съвременни автори, а една е от драматургичното ни наследство. Националният преглед на българската драма и театър показва, че „в българската драматургия е настъпило значително оживление. Писателите драматурзи са се насочили правилно към отразяване на богатия и пълнокръвен живот на нашата съвременност“, се посочва в новината от деня. „Насочването на българските драматурзи към

проблемите на съвременността отговаря на културните нужди и интереси на трудещите се – новите зрители в театралната зала“, допълва се още в съобщението.

Присъдени са и награди. Сред тях например за режисура на първо място е отличен Филип Филипов – главният режисьор и директор на Народния театър „Кр. Сарафов“ в София. Отличие е за режисьорската му работа върху пиесата „Незабравими дни“ от Лозан Стрелков. Народният театър има и няколко отличия в категорията за актьорско изпълнение. Те са за Георги Георгиев за ролята на Андрей Белов от пиесата „Незабравими дни“, за участието си в същата пиеса Апостол Карамитев е отличен за изпълнението на ролята на майор Есев. Заслужилите артисти Стефан Савов получава награда за ролята на Илия Савин от комедията „Камък в блатото“ от

София, 29 април 1959 г. Никола Попов в ролята на Бай Ганьо в постановката „Бай Ганьо прави избори“ на сцената на Народния театър в столицата. Снимка: Симеон Ненов, БТА

Георги Караславов.

Георги Каракашев, художник в Народния театър „Кр. Сарафов“, получава отличие за декоративното оформление на пиесата „Незабравими дни“.

1960

На 21 юли, след близо 40 години, от сцената на Народния театър „Кръстьо Сарафов“ прозвучава отново изпълненият със сарказъм и гързост глас на Сирано дьо Бержерак – герой на едноименната комедия от големия френски драматург и поет Едмон Ростан. Син на галечна епоха, в която посредствеността, егоизмът и подлостта са „добродетели“ на аристократическото общество, Сирано въплъщава в себе си прекрасните черти на една свободолюбива борческа натура, на един поет-волнодумец и непримирим защитник на истината.

Новината на БТА акцентира върху факта, че за първи път ролята на Сирано дьо Бержерак у нас е изпълнена от големия наш артист Кръстьо Сарафов. В новата постановка на пиесата, направена от режисьора Стефан Сърчаджиев, изпълнител на тази роля е артистът Андрей Чапразов.

1961

Джон Пристли е един от най-известните съвременни английски писатели и изтъкнат борец за мир. Затова и интересът на столичната културна общественост към постановката на неговата комедия „Скандал в Брикмил“ е напълно оправдан. На 12 януари салонът на филиала „Васил Кирков“ е препълнен от любители на театралното изкуство, пред които колективът на

Народния театър „Кръстьо Сарафов“ представя за първи път комедията на Пристли. Постановчик е режисьорът Моис Бениш. В главните роли участват Апостол Карамитев, Пенка Василева, Мила Павлова, Стефан Великов, Николай Узунов, Ирина Тасева, Стефан Сърбов, Любен Желязков и Иван Стефанов.

* * *

„Старинната българска песен, с която народът е възславил героичните усилия на последния владетел от Второто българско царство Иван Шишман да спаси Родина от отоманските орди, се заглушава от ръкопляскалия. Публиката, дошла да види премиерата на новата българска грама в стихове „Иван Шишман“ в Народния театър „Кръстьо Сарафов“, аплодира горещо автора на пиесата Камен Зидаров и постановчика Николай Люцканов“, пише в новина на БТА от 27 януари. Художник е Асен Митев. Изпълнители на главните роли са Стефан Гешов (Иван Шишман), Виолета Бахчеванова (Мария-Десислава), Петър Димитров, Борис Михайлов, Аспарух Темелков, Иванка Димитрова, Весела Дановска, Любомир Кабакчиев, Стефка Кацарска, Виктор Георгиев, Андрей Чапразов и други.

1962

На 13 ноември Народният театър „Иван Вазов“ представя за първи път новата пиеса на Георги Караславов „Глас народен, глас божи“. Пропита от характерния за автора епичен народностен дух, пиесата връща зрителя няколко десетилетия назад, за да му припомни цената на из-

волюваната свобода. Сценичната постановка е дело на режисьора Филип Филипов, на художничката Мана Парпулова и на актьорите Ст. Савов, С. Атанасова, Н. Ленова, Р. Ябанджиев и др.

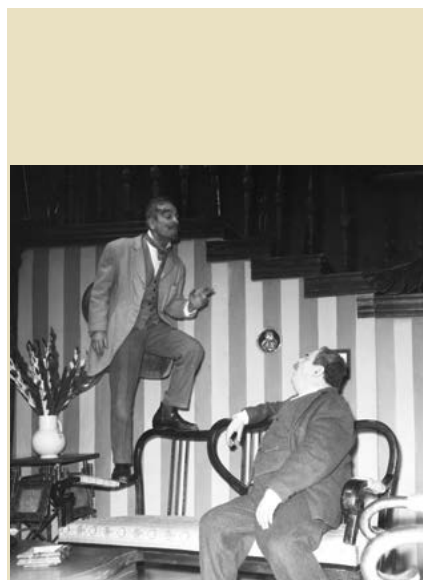
1964

В чест на 60-годишнината от създаването на първия ни национален театър и неговото 20-годишно свободно развитие е решено ежегодно да бъде издаван „Годишник на Народния театър „Иван Вазов“, четем в новина от 16 декември. Томовете ще носят характера на системна научна работа, отразяваща цялостно творческата дейност на най-стария български театър. Ще бъде отразен също и приносът на големите наши поети и драматурзи като Вазов, Яворов, Славейков и Николай Лилиев в създаването на българската грама. На страниците на годишника видни театрални дейци ще споделят опита си. Първият том на годишника е вече готов.

* * *

По случай 60-годишнината от създаването на Народния театър „Иван Вазов“ на 27 декември в салона на театъра се провежда тържествено утро, на което присъстват граждани, писатели, артисти и режисьори от столичните театри, културни и обществени дейци. Слово произнася директорът на театъра Славчо Васев. В него той се спира на задачите и ролята, която играе и ще играе и занаят Народният театър „Иван Вазов“ в развитието и разцвета на театралното изкуство в нашата страна.

Събитието продължава с бо-

София, 31 януари 1965 г.
Народният артист Константин Кисимов в ролята на Какавигор и Любен Кашинев в ролята на Станчо Квасников в „Службогонци“ от Иван Вазов.
Постановката в Народния театър „Иван Вазов“ е на Филип Филипов.
Асистент-режисьор Любен Морчев.
Режисьор-педагог – Константин Кисимов.
Снимка: Виолета Попова, БТА

София, 31 януари 1965 г.
Сцена от комедията „Службогонци“ от Иван Вазов. Декорите и костюмите са дело на Стефан Савов. Композитор е Симеон Пиронков. Постановката на танците е на Фео Мустакова. Карикатурите в програмата са на Теню Пиндарев.
Снимка: Виолета Попова, БТА

София, 6 ноември 1966 г. Заслужилният артист Апостол Карамитев и артистката Николина Лекова в „Мигове от живота“ от американския писател Уилям Сароян. Постановката в Народния театър „Иван Вазов“ е на гост-режисьора от Белградското народно позорище Арса Йованович. Снимка: Виолета Попова, БТА

1965

гата програма, на която са изпълнени рецитации и откъси от наши и чуждестранни пиеси.

По-късно през деня в изложбения салон на ул. „Левски“ 11 е открита изложба по случай годишнината на театъра, която поставя начало и на първия у нас театрален музей. Показани са много фотографии на видни наши артисти в роли, на режисьори и драматурзи, факсимилета от афиши на постановки, напомнящи за спектакли, изградени от Агриана Будевска, Васил Курков, Сава Огнянов, Кръстьо Сарафов, снимки на постановки, сградата на театъра и други. Чрез магнетофонни записи посетителят може да чуе гласовете на някои наши актьор, изпълняващи откъси от монолози.

На 23 март колективът на Народния театър „Иван Вазов“ представя пред столичани премиерата на комедията „Чайка“ от А. П. Чехов. Постановката на тази безсмъртна творба на руската класическа драматургия е дело на режисьора ни Николай Люцканов, а художественото оформление е на Георги Иванов и Венера Наследникова. В главните роли участват народната артистка Ирина Тасева, заслужилите артисти Андрей Чапразов и Любомир Кабакчиев, артистите Сава Хашъмов, Лео Конфорти, Хари Тороманов, Таня Масалитинова, Славка Славова и др.

* * *

В новина на БТА четем как за-

едно с всички театри в света и нашите театрални колективи за четвърти път ще отбележат Международния празник на театъра – 27 март. „Хубава традиция стана на този ден професионалните театрални колективи да се представят пред своите зрители с най-хубавите си постановки“, се посочва в публикацията.

Преди да се вдигнат завесите на сцените, най-добрите актьори ще разкажат на зрителите за значението на празника, приемащ все повече характер на ден, в който театралните дейци от всички страни потвърждават своето единство и воля за мир и дружба.

Народният театър „Иван Вазов“ ще отбележи Междуна-

родния театрален ден с постановката на пиесата на Георги Джагаров „Прокурорът“.

1966

На 4 юни в една от репетиционните зали на Народния театър „Иван Вазов“ с мило тържество е сложено началото на най-младия български театър – Нов драматичен театър. Неговият директор и художествен ръководител народният артист Филип Филипов поздравява колектива и разяснява характера и задачите на новия театър.

Новият драматичен театър ще представя постановките си в сградата на досегашния филиал „Васил Кирков“ – през ноември първият сезон ще бъде открит с пиесата „Аристократи“ от Николай Погодин, постановка на Филип Филипов.

* * *

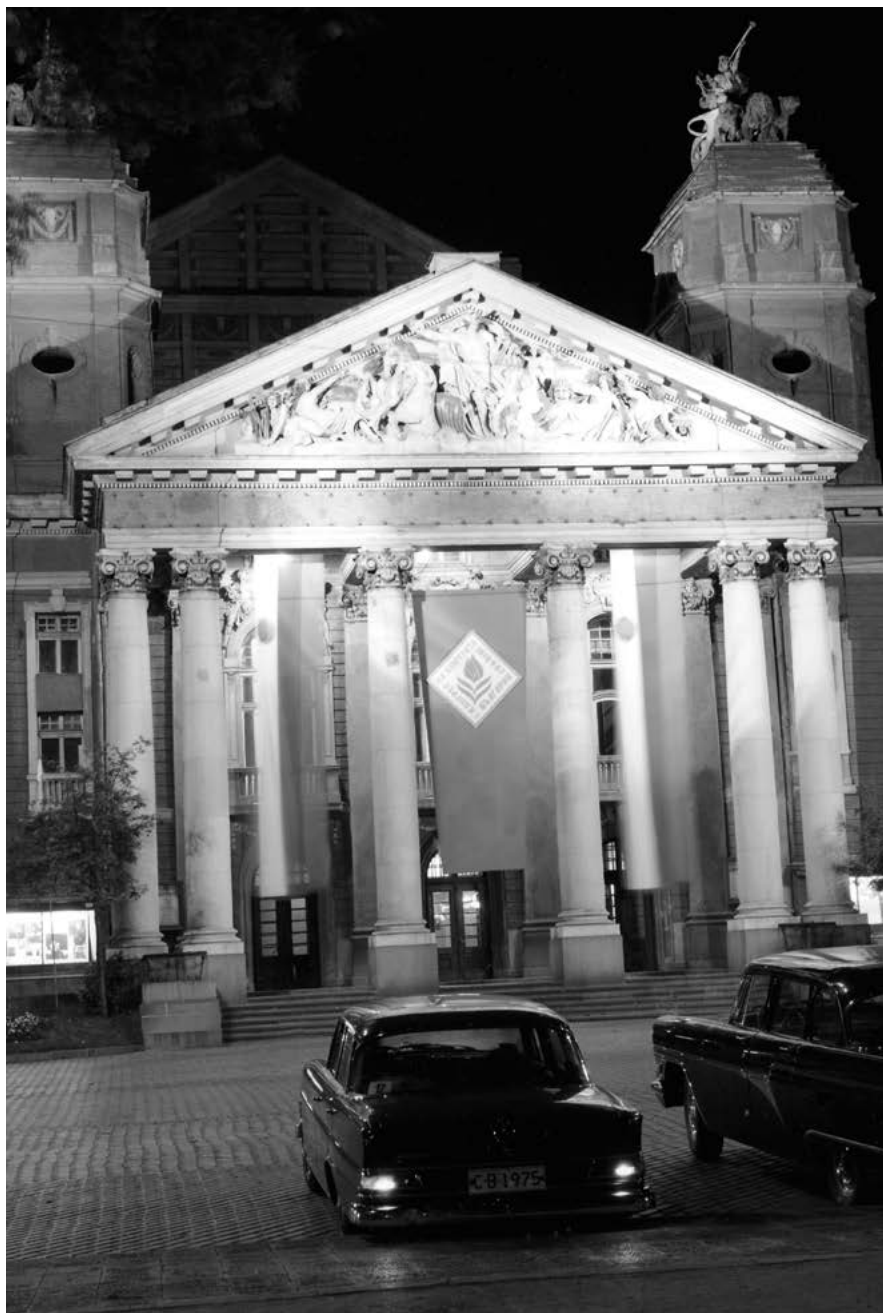
На 15 септември Народният театър „Иван Вазов“ вдигна завесата с нова българска пиеса – „Няма сто истини“. С това ново драматургично произведение на писателя Лозан Стрелков театърът открива шестдесет и втория си сезон. Постановката е дело на народния артист Филип Филипов, на художниците Кирил Неделчев и Иван Йорданов. Ролите се изпълняват от артистите Ани Бакалова, Васил Стойчев, Жени Божинова, Георги Гайтаников, Георги Раданов, Живко Гарванов, Любомир Киселички и др.

Публиката много сърдечно аплодира автора на пиесата Лозан Стрелков, постановчиците и артистите.

1967

На 10 февруари в Народния театър „Иван Вазов“ заместник-председателят на Комитета за изкуство и култура Атанас Божков представя на колектива новия директор на театъра писателя Андрей Гуляшки,

заслужил деятел на културата. Тази промяна е продиктувана от необходимостта досегашният директор заслужилите артисти Мирослав Миндов да съсредоточи по-пълно своите сили като председател на Съюза на артистите в България.

София, 19 юли 1967 г. Нощен изглед към Народния театър „Иван Вазов“ в столицата.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

* * *

В отдела за старопечатни книги на Народната библиотека „Кирил и Методий“ е открита папка с оригинални ръкописи на народния писател Иван Вазов, четем в новина от 10 октомври. Намерени са едно стихотворение и две непубликувани пиеси. Едната е комедията „Пред чужди драг, вкъщи враг“, а другата е носила различни имена – „Дядо Драган“, „Народен спасител“ и „Белодушков“. В Комитета за изкуство и култура се събират най-добрите познавачи на делото на Иван Вазов, сред които е Андрей Гуляшки, директорът на Народния театър „Иван Вазов“. Той заявява, че двете пиеси представляват огромен интерес за театъра и още отсега ръководството взема мерки, за да може те да бъдат показани на публиката.

* * *

На 4 декември Народният театър „Иван Вазов“ заминава за Югославия, където в продължение на една седмица ще гостува на Белградския народен театър. БТА припомня, че нашият първи национален театър ще се представи за втори път пред белградската публика, като първото му гостуване е през 1957 година. Този път българското театрално изкуство творческият колектив ще защити с постановките на „Прокурорът“ от Георги Джагаров, режисьор – Моис Бениш, „Егор Буличов и другите“ от Максим Горки с режисьор народния артист на РСФОР Борис Захава, и „Златната карета“ от Леонид Леонидов с режисьор Енчо Халачев. Ще бъдат играни четири спектакъла, от които два пъти „Егор Буличов и другите“.

Народният театър „Иван Вазов“ връща гостуването на Белградския народен театър, който през пролетта показва своето изкуство пред столичната публика.

1968

Премиерата на „Братя Карамазови“ в Народния театър „Иван Вазов“ на 27 януари е посрещната с голям интерес от приятелите на театралното изкуство. Едноименният роман на великия Достоевски с неговите необикновени герои, раздирани от силни страсти и душевни терзания, е сценично претворен и поставен от гост-режисьора от Съветския съюз Борис Николаевич Ливанов. Художественото оформление е също негово дело.

В неповторимите образи на Достоевски публиката аплодира народните артисти Владимир Трандафилов и Стефан Гецов, заслужилите артисти Любомир Кабакчиев и Асен Миланов, артистите Любомир Киселички, Стефан Пейчев, Ванча Дойчева, Виолета Минкова и други.

* * *

На 23 март една малка театрална зала приема своите първи зрители. Тя се намира на четвъртия етаж в Народния театър „Иван Вазов“. Приятно обнове на, досегашната голяма репетиционна зала е побрала малката сцена и стотината места, разположени около нея. Тук е показана за първи път пиесата на Богомил Райнов „Амазонката“. Артистите са в непосредствена близост до публиката. Те играят, движейки се на места и между самите зрители. Тази близост придава една по-голяма естественост на

изпълнението, създава у зрителя чувство, че и той участва в действието на пиесата. Малката сцена на Народния театър „Иван Вазов“ е отдавна очаквано събитие и носи радост не само за артистите, но и за приятелите на камерното театрално изкуство, се посочва в новината от деня. Тя ще даде възможност за нова изява на актьорите от нашия пръв национален театър. Нейното раждане е свързано с българска пиеса. Актьори и публика искат и в бъдеще тя да бъде място на сценично превъплъщение на камерни български пиеси, място, откъдето да се утвърждава българската драматургия. Нашите писатели имат още едно поле за творческо проявление.

1969

На 22 октомври Народният театър „Иван Вазов“ представя първата си за сезона премиера – „Боряна“ от Йордан Йовков. БТА припомня, че за първи път тази класическа творба е играна на сцената на нашия първи театър през 1932 година. И сега отново чрез силата на сценичното превъплъщение зрителите ще почувстват богатия душевен мир на Йовковите герои, техния неотолим стремеж към красота.

Постановката е дело на заслужил артист Асен Миланов. Художници са Кирил Неделчев и Венера Наслединкова, музикалното оформление е на Крум Табаков. В ролята на Боряна се представя Адриана Андреева. Участват и заслужилите артисти Георги Георгиев, Георги Раданов, Виолета Николова, Петър Василев, Петко Карлуковски, артистите Николаина Лекова, Никола Динев, Сава Хашъмов, Николай Узунов.

1970

На 15 април драмата „Калоян“ на Камен Зидаров, която получава първа награда за драматургия на Четвъртия национален преглед на българската драма и театър, е показана на сцената на Народния театър „Иван Вазов“ за първи път. Постановката е дело на заслужилите артисти Мирослав Миндов, на художника Ангел Ангелов и на композитора Васил Маринов. В ролята на Калоян гостува артистът Атанас Воденичаров, който играе тази роля в постановката на Благоевградския театър. Останалите роли изпълняват едни от първите сили на националния ни театър – народните артисти Ирина Тасева и Андрей Чапразов, заслужилите артисти Славка Славова, Пламен Чаров и Петър Василев, артистите Емил Стефанов, Николай Узунов, Стефан Сърбов, Сава Хашъмов, Венелин Пехливанов, Росица Данаилова, Софка Атанасова, Ганчо Ганчев, Стефан Димитров, Васил Стойчев и други.

* * *

С най-новата си премиера „Почивка в Арко Ирис“ от Димитър Димов нашият национален театър открива своя нов театрален сезон на 26 ноември.

Постановката е дело на народния артист Филип Филипов. В главните роли участват народният артист Любомир Кабакчиев, Васил Стойчев, Ванча Дойчева, Жоржета Чакърова, народният артист Рачко Ябанджиев, заслужилите артисти Стефан Сърбов и Георги Георгиев, Любомир Киселички, Георги Гайтаников и други.

1971

Специалният кореспондент на БТА В. Мицева предава на 31 май от Братислава, където със самолет пристига колективът на Народния театър „Иван Вазов“. Съставът на театъра се води от заместник-председателя на Комитета за изкуства и култура и главен директор на Народния театър и Националната опера Александър Гетман.

Творческият колектив начело с изтъкнати български дейци на драматичното изкуство като народните артисти Любомир Кабакчиев, председател на Съюза на българските артисти, Иван Чупев, ректор на ВИТИЗ „Кр. Сарафов“, народния артист Рачко Ябанджиев, народния артист проф. Кръстьо Мирски, народните артистки Олга Курчева, Ружа Делчева, Таня Масалитинова, Лиля Попиванова, заслужили артисти и гр. са сърдечно посрещнати на братиславското летище от заместник-министъра на културата на Словашката социалистическа република Йозеф Мравик и други представителни лица.

Колективът на нашия водач драматичен театър за първи път гостува в Братислава и ще се представи пред публиката на града с постановките на „Кремълският часовник“ от Н. Погдин и „Свекърва“ от Антон Страшимиров.

1973

„Пред 25-годишнината на Висшия институт за театрално изкуство“ е заглавието на новина, публикувана от БТА на 9 май. В нея се припомня, че Вис-

шият институт за театрално изкуство „Кръстьо Сарафов“ е създаден през 1948 година, когато школата при Народния театър се превръща във висше училище. Най-изтъкнати творци на българския театър поемат обучението и възпитанието на бъдещата смяна актьори и режисьори. Основоположник и пръв ректор на института е Д. Б. Митов. Своите познания и умения предават на по-младите Н. О. Масалитинов, Георги Стаматов, Владимир Трандафилов, Боян Дановски, Стефан Сърчаджиев, Любомир Тенев, Филип Филипов, Борис Михайлов, Стефан Каракостов, Пенчо Данчев и редица други видни творци на националното ни театрално изкуство.

От създаването си до учебната 1971-1972 година институтът е подготвил 1254 души. Неговите възпитаници днес са 70 на сто от кадрите на българските театри.

1974

В новина от началото на август се съобщава, че през септември в Съветския съюз се планират Дни на българската култура. В богатата и разнообразна програма са включени най-изтъкнатите наши състави и индивидуални изпълнители.

Празниците ще бъдат открити на 3 септември в Кремълския дворец на конгресите. В гала-концерта се предвижда да пеят Николай Гяуров, Райна Кабаиванска и Никола Гюзелев, ще свири 13-годишният пианист Емил Наумов. През следващите вечери и спектакли на Большой театър Райна Кабаиванска ще е в ролята на Тоска от едноименната опера

1975

на Пучини, а Никола Гюзелев – в „Борис Годунов“ от Мусоргски.

Народният театър „Иван Вазов“ ще се представи с три от своите постановки. Ще бъдат показани пиесите „Тази малка земя“ от Георги Джагаров, постановка на Енчо Халачев, „Почивка в Арко Ирис“ от Димитър Димов, постановка на Филип Филипов, и „Свекърва“ от Антон Страшимиров, постановка на Кръстьо Мирски.

В Москва ще гостува и знаменитата изложба „Тракийско изкуство и култура по българските земи“. Предвидени са и още инициативи.

Колективът на Народния театър „Иван Вазов“ заминава за Румъния на 4 юни. В Букурещ на сцената на Националния театър „Йон Караджале“ българските артисти се представят с три от своите постановки. Гастролите започват на 6 юни със спектакъла „Почивка в Арко Ирис“. Изграят се и по две представления на „Лес“ и „Тази малка земя“.

След представянето на спектаклите един от вечерните вестници в румънската столица – „Букурещка информация“, пише, че в тях са изявили „високия си професионализъм голям брой актьори, режисьори и

сценографи“. Известният театрален критик Траян Шалмару споделя на страниците на вестника своите впечатления от нашия театър, като се спира и на трите постановки. Възторжено авторът се изказва за достоинства на режисьорите – народните артисти Филип Филипов и Кръстьо Мирски, както и за великолепната сценография на „Лес“, дело на Георги Иванов. В тези спектакли критикът пише, че е видял актьори от първа величина.

Публикация на БТА от 15 юни припомня българо-румънските театрални връзки. Техните ко-

ЛИК 2024

София, 30 март 1976 г. Тържествено откриване на обновения Народен театър „Иван Вазов“. Снимка: Любомир Стоянов, БТА

рени водят началото си още от миналия век, когато през 1864-1865 г. бащата на новия български професионален театър възрожденският драматург Добри Войников осъществява за първи път в Браила пиесата си „Чорбаджията“. Прогресивната румънска общественост от онова време следи със симпатии развитието на българското театрално изкуство, запознава се с революционни наши пиеси и ги играе на своя сцена. Театърът на Йоргу Караджале поставя пиесата на Добри Войников „Войвода и Цвятко“, а Националният театър на Румъния играе на сцената си „Стоян войвода“. Българските театрални трупи в Браила,

Букурещ и редица други градове на Румъния разгарят пламъка на националния български театър. Тези искри прехвърлят границата и се връщат отново в България, за да може през 60-те и 70-те години да лумнат в огньовете на българските театрални сцени. В Румъния се ражда драматургията на българската революционна демокрация – тук пишат и Любен Каравелов, и Иван Вазов.

След Освобождението нашият Народен театър поставя пиеси на известни румънски автори с участието на най-големите сили от трупата. През 1938 година Николай Осипович Масалитинов поставя пиесата на Теодор Мушетееску „Титаник-валс“,

получила възторжен прием сред приятелите на театралното изкуство у нас.

* * *

Народният театър „Иван Вазов“ тази година участва в проявите на „Театра на нациите“, чиято сцена за първи път се премества извън Париж. Варшава – столицата на тези празници, приема театри от целия свят. На 24 юни за Полша заминава и колективът на Народния театър, който участва със спектакъла „Тази малка земя“. Българската пиеса ще бъде играна на 25 и 26 юни.

София, 30 март 1976 г. Изглед от обновения театър. Снимка: Любомир Стоянов, БТА

1976

„В центъра на столицата блесна с красотата си храмът на националното ни театрално изкуство – в деня на откриването на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, реставриран, Народният театър „Иван Вазов“ прие първите си зрители“, се посочва в новина от 29 март. Внушителен паметник на българската култура, сградата респектира, създава атмосфера на възвишено общение с изкуството. Късният барок се допълва от чудесната обстановка вътре в сградата – монументално-декоративни творби, мрамор, светлина. „Най-съвременна театрална техника ще бъде в услуга на режисьори, артисти, сценографи. Сега приятелите на сценичното изкуство очакват с нетърпение новите си срещи с творческия колектив на първия ни театър. Очакват празнични вечери, вълнуващи необикновени спектакли, достойни за името на театъра, в който са звучали гласовете на майсторите“, пише още в новината от деня.

Посрещнал първите си зрители, обновеният национален театър тази вечер е тържествено открит в присъствието на официални лица и чуждестранни гости от председателя на Комитета за изкуство и култура Людмила Живкова. Тя подчертава, че „Народният театър „Иван Вазов“ е бил, е и винаги ще бъде крепост на истинския хуманизъм, на дълбоко демократични идеали и традиции в развитието на българското театрално дело“.

За откриването на театъра на сцената оживява „Хъшовете“ на Иван Вазов. Постановката е дело на народния артист Кръс-

тъо Мирски, който заедно с Банчо Банов е автор на драматизацията. Художник на декорите е Георги Иванов, а на костюмите – Венера Наследникова, музиката е от народния артист Александър Райчев. В ролите са първите сили на театъра – народните артисти Георги Георгиев-Гец, Любомир Кабакчиев, Георги Раданов, Рачко Ябанджиев, Асен Миланов, Андрей Чапразов, Стефан Великов, заслужилите артисти Мария Стефанова, Ванча Дойчева, Стефан Сърбов, артистите Георги Гайтаников, Виолета Гиндева, Николай Николаев, Сава Хашъмов и др.

Публиката продължително аплодира целия творчески колектив.

1977

В края на седмата петилетка в столицата ще израснат нови центрове на културния живот – национален музеен комплекс, конгресно-концертна зала, театър „София“ и филиал на Народния театър „Иван Вазов“, четем в новина от края на юли. Филиалът на Народния театър е планирано да бъде изграден в Димитровския район на столицата, между булевардите „А. Стамболийски“ и „Сливница“. Той ще разполага със зала за 1200 зрители.

* * *

На 14 декември Националният академичен театър „Иван Вазов“ представя новата постановка на драмата на Пейо Яворов „Когато гръм удари...“. Тя е в чест на 100-годишнината от рождението на твореца. Режисьорът Пантелей Пантелеев казва за творбата на големия български поет: „Това е произве-

дение – търсене на ония духовни нравствени координати, без които човек може да се загуби. То учи човека да остава човек, да бъде верен на „човешката“ природа пред всички превратности и вихри на живота...“

Публиката аплодира изпълнението на народните артисти Георги Черкелов, Иванка Димитрова, Андрей Чапразов, на артистите Емил Джамджиев и Добринка Станкова.

Художник на декора и костюмите е заслужилите художник Светослав Генеф, музикалното оформление е на Крум Табаков.

1978

На 9 юни на камерната сцена на Националния академичен театър „Иван Вазов“ в столицата е представена премиерата на пиесата „Всичко е свършено“ от американския драматург Едуард Олби. Постановката е дело на гост-режисьора Иван Добчев и художника Атанас Велянов. Участват заслужилите артисти Славка Славова, Виолета Минкова, Васил Стойчев, Росица Данаилова, народните артисти Георги Раданов, Таня Масалитинова и Ганчо Ганчев.

1979

„Националният академичен театър „Иван Вазов“ е основан от талантиливи актьори, оставили следа в българското сценично изкуство и станали родоначалници на една голяма традиция. След Атанас Кирчев, Сава Огнянов, Васил Кирков, Адриана Бугевска, Кръстьо Сарафов... всяко поколение излъчва своите водещи имена“, пише в новина на БТА от 3 януари по повод 75-годишнина-

та на Националния академичен театър.

Особена заслуга за формирането на самобитната българска актьорска школа има Николай О. Масалитинов, който през 1926 година организира актьорска студия към театъра. Негови ученици са Георги Стаматов, Владимир Трандафилов, Иван Димов, Константин Кусимов, Марта Попова, Зорка Йорданова, Петя Герганова. Те утвърждават името на българския театър, техните успехи стимулират и развитието на българската драматургия.

Със социалистическата революция в театъра влиза и ново поколение с още по-широки възможности за творчески изяви. Публиката се прости, но едва ли ще забрави Апостол Карамитев, Мила Павлова, Олга Курчева, Йордан Матев, Спас Джонев.

Фонтанът пред театъра през 1979 г. Снимка: архив БТА

Сега в театъра също творят едни от най-изявените актьори.

На 5 януари в новина, публикувана от БТА, се посочва, че Държавният съвет е издал указ за награждаване на Национал-

ния академичен театър с орден „Георги Димитров“ по случай 75 години от създаването му и за неговите големи заслуги в развитието на социалистическото ни театрално изкуство.

София, 13 януари 1978 г. Публиката в театъра. Снимка: архив БТА

Режисьорът Филип Филипов. Снимка: репродукция от 1971 г. на Стефан Попов, БТА

* * *

На 3 януари в Националния академичен театър „Иван Вазов“ се провежда пресконференция по повод предстоящата премиера на шекспировата пиеса „Крал Лир“. Това е режисьорски дебют на заслужил артист Крикор Азарян на сцената на Националния академичен театър. Сценографията е на Светослав Генев,

а главната роля изпълнява народният артист Георги Черкелов.

Тази Шекспирова пиеса е изключително сложна за пресъздаване и нейната постановка е опит да се използват всички възможности на обновената сцена на театъра. Пиесата е изпитание и за актьорския състав. Шекспир е най-поставяният автор в 75-годишната история на Националния ни академичен театър.

* * *

На 11 юни в Националния академичен театър „Иван Вазов“ в столицата е открит Осемнадесетият конгрес на Международния театрален институт (ИТИ). БТА припомня, че Международният театрален институт при ЮНЕСКО обединява най-добрите драматични, музикални и балетни театри от петте континента. ИТИ е създаден по инициатива на ЮНЕСКО през 1948 година в Прага като неправителствена организация от най-известни творци на театралното изкуство по това време. Институтът се изгражда на основата на бившето „Универсално театрално общество“, на което България е една от създателките. Сред най-важните инициативи на ИТИ е организираният от Жан Луи-Баро във Франция сезон на Театъра на нациите, а 27 март е обявен за Международен ден на театъра.

* * *

През септември съставът на Националния академичен театър „Иван Вазов“ заминава за Белград, за да участва в Тринадесетия международен театрален фестивал на модерното драматично изкуство (БИТЕФ). Българските артисти ще покажат пиесата „Опит за летене“ от Йордан Радков, поставена от Младен Киселов, с която се представят и на Шестия национален преглед на българската драма и театър.

В авторитетния театрален форум ще участват и театрални трупи от Австрия, Англия, Италия, САЩ, СССР, Франция, Холандия и ФРГ.

С пиесите „Деца на Слънцето“ от Максим Горки, постановка на

Филип Филипов, и „Опит за летене“ Националният академичен театър ще гостува през средата на октомври във Виена.

1980

На 10 май колективът на Националният академичен театър „Иван Вазов“ отпътува за Варшава. Там ще участва във Вторите международни театрални срещи, които са започнали на 28 април в полската столица. Заедно с нашите артисти в театралните срещи се представят и творци от още 11 театрални колектива.

На 11 и 12 май българските актьори ще покажат пиесата на Йордан Радичков „Опит за летене“. Постановчик на спектакъла е Младен Киселов.

1981

На 20 септември е премиерата на „Под игото“, посветена на 1300-годишнината на българската държава. Това е четвъртата драматизация на романа на Иван Вазов за сцената на първия ни театър. Автор на новия драматичен сценарий и постановчик е народният артист проф. Филип Филипов. В постановката освен самия роман на Вазов са използвани „Записки по българските въстания“ на Захари Стоянов и Ботеви стихове.

В постановката участват три поколения актьори, между които народните артисти Георги Георгиев-Гец, Магда Колчакова, Маргарита Дупаринова, Рачко Ябанджиев, Любомир Кабакчиев, Виолета Бахчеванова, Пламен Чаров, Лили Попиванова, Георги Раданов, заслужилите артисти Кирил Кавадарков, Сава Хашъмов, Стефан Сърбов, Антон

Карастоянов, Стефан Данаилов (Бойчо Огнянов), Венелин Пехливанов, Мария Стефанова, Христо Руков, Васил Стойчев, Иван Тонев, Стефан Димитров, Ганчо Ганчев, Петър Стойчев, Емил Стефанов.

Сценографията е на Стефан Савов, художник на костюмите – Венера Наследникова, художник на реквизита – Екатерина Енева.

1983

„Представление се прави от добра пиеса и добри актьори, а аз съм в европейски театър, в който има изключителни артисти“, казва Бранко Плеша на среща с журналисти на 25 януари. Той е постановчик, сценограф и е подбрал музиката за пиесата „Сборен пункт“ от сънародника си Душан Ковачевич в Народния театър „Иван Вазов“. Спектакълът е в изпълнение на културната спогодба между България и Югославия. Той е и своеобразен отговор на белградската постановка на „Януари“ от Радичков, направена от Крикор Азарян миналия сезон.

В „Сборен пункт“ участват Рачко Ябанджиев, Лили Попиванова, Венелин Пехливанов, Ружа Делчева, Асен Миланов, Росица Данаилова, Николай Николаев, Ванча Дойчева, Георги Раданов, Кирил Кавадарков, Емил Стефанов, Георги Гайтаников, Георги Мамалев, Дора Глинджева.

* * *

Павел Вежинов не успява да дочака премиерата на първата сценична интерпретация на свое белетристично произведение. Той си отива от този свят в началото на месеца, а на 27 декември е премиерата на „Нощем с белите коне“. „Вълнението на

многобройната публика в Народния театър „Иван Вазов“ тази вечер говори, че творческото му дело ще живее“, се казва в новината от деня.

Асен Шопов драматизира и поставя романа на Вежинов, по който снима филм Зако Хеския.

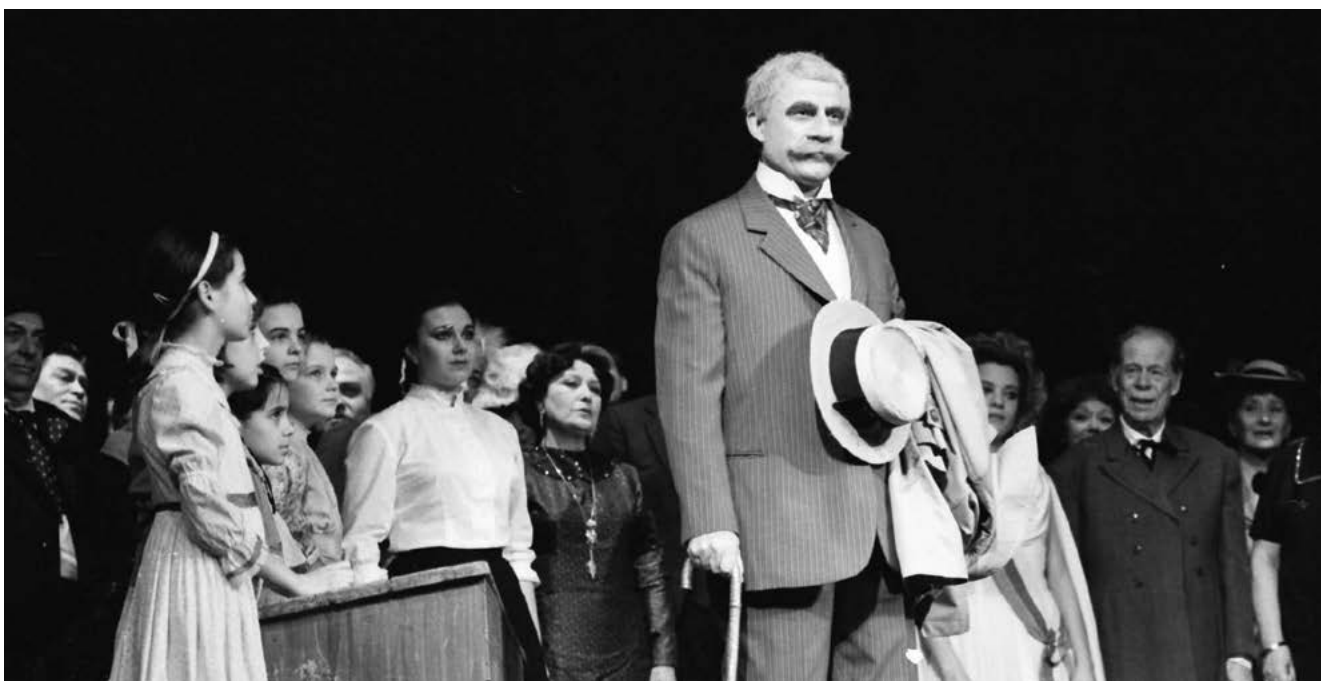
В постановката на Народния театър са ангажирани едни от най-изявените актьори. Главните роли изпълняват Георги Черкелов и Стефан Данаилов. Участват Андрей Чапразов, Славка Славова, Виолета Бахчеванова, Рачко Ябанджиев, Мария Стефанова, Георги Раданов, Асен Миланов, Стефан Великов...

Сценограф е Стефан Савов, художници на костюмите са Венера Наследникова и Надежда Митева. Музикалното оформление е на Крум Табаков.

1984

В сезона на Седмия национален преглед на българската драма и театър Народният театър „Иван Вазов“ представя още една нова пиеса с тема от съвременността, пише БТА на 23 февруари. „Празникът“ от Николай Хайтов се играе в постановка на гост-режисьора Крикор Азарян, сценографията е на Младен Младенов, ролите са поверени на Велко Кънев, Георги Георгиев-Гец, Адриана Андреева, Кирил Кавадарков, Венелин Пехливанов, Таня Масалитинова, Красимира Петрова, Георги Мамалев, Константин Цанев и други.

Ето какво казва авторът за работата си с театралната трупа: „Срещата с Крикор Азарян ме обогати – разкри ми някои от тайните на театралната динамика. Той е постановчик с тънка художническа интуиция, на която вторият, сценичният

София, 28 март 1984 г. Моменти от честването на 80-годишнината на Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Живко Ангелов, БТА

вариант на пиесата дължи много. В спектакъла има сериозни актьорски постижения. Почти не ми се е случвало представата, мечтата ми за героя да бъде надскочена при реализацията. Велко Кънев (изпълняващ главната роля) го направи, а е много трудно да се постигне художествената правда, особено на положителния герой. Аз вярвам на образа, пресъздаден от него, макар сам да съм го измислил. Този образ има прототип. Може би и това допринася за правдивостта на спектакъла.“

* * *

Вечерта на 26 март е празнична за колектива на Народния театър „Иван Вазов“. Поводът е осемдесетият сезон на театъра. „Осем десетилетия националният ни театър се стреми да изпълнява предназначението си, видяно от един от първите му директори Пенчо Славейков като „оръжие на културата и борец за нея“, се казва в статия

от деня.

Многобройната публика, дошла да засвидетелства уважението си към един от най-големите културни институти у нас, присъства на празничен спектакъл, чиято тема е театралният живот. В представлението участва цялата трупа на театъра – актьорите от всички поколения.

Представени са и картини от

Вазови творби – „Казаларската царица“, „Двубой“, „Хъшове“, „Под игото“. Откъсите от произведения на народния поет, чието име носи първият ни театър, напомнят за неговата роля в изграждането на български репертоар, а и за вниманието и грижата на Народния театър към развитието на нашата национална драматургия.

София, 3 декември 1984 г. Георги Черкелов и Стефан Данаилов в сцена от постановката на Николай Люцканов „От ума си тегли“ от А. С. Грибоедов в Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Димитър Алабънков, БТА

1986

„Талантливото и обаятелно присъствие на народния артист Георги Георгиев-Гец на сцената и на екрана се измерва с три десетилетия. Може би затова ни е трудно да определим къде най-много ни завладява неговото мъжествено и хуманно изкуство – в театъра, в киното или в телевизията. Този въпрос едва ли си задават и многобройните му почитатели, дошли тази вечер в Народния театър „Иван Вазов“, за да отбележат 60-годишнината на именития актьор“, пише в новина на БТА от 3 ноември. Той отново играе за любимата си публика, отново разкрива своето гарование в ролята на Мултик от „Вечер“ на Алексей Дугарев. Някои от най-запомнящите му се театрални образи са от „Тази малка земя“, „Протокол от едно заседание“, „Златната карета“, „Чичовци“ и много други.

За активната творческа и обществена дейност и по повод 60-годишнината му актьорът е награден с орден „Георги Димитров“.

* * *

„Троянки“ на Еврипид е познато произведение от гръцката класика, което след премиерния си спектакъл на 8 ноември започва своя сценичен живот в Народния театър „Иван Вазов“. Рядко срещаме имената на класиците на гръцката трагедия в афишите на нашите театри, но изборът на новата постановка не е случаен. Това най-добре обяснява режисьорът Асен Шопов – постановчик и сценограф на спектакъла: „Желанието ми да се заема с „Троянки“ се определя преди всичко от уникално-

то съвременно звучене на тази гръцкогръцка класика, свързана с проблема за мира и войната. Привлече ме идеята да направим аналогия между една цивилизация като Троя и опасността, която грози света днес. Няма съмнение, че с глобалните си проблеми, с протеста на автора срещу войната и страданията, които тя носи и на победители, и на победени, пиесата звучи особено актуално в нашия век на ядрена надпревара.“

За съвременното звучене допринасят и артистите, ангажирани в главните роли – Иванка Димитрова, Маргарита Дупаринова, Жоржета Чакърова, Ванча Дойчева, Виолета Минкова, Мариус Донкин и други.

1988

Двадесет и една постановки на различни произведения на Хенрик Ибсен – безспорен е интересът на Народния театър „Иван Вазов“ кри творчеството на световноизвестния норвежки драматург. От 10 май репертоарът на най-голямата и най-авторитетната ни трупа се обогатява с още една негова пиеса – драматичната поема „Пер Гинт“.

Макар да е писана в края на миналия век и да е позната на специалистите, всъщност творбата се среща за първи път с широката публика у нас. Затова режисьорът Николай Люцканов се е постарал да я приближи до светоусещането на съвременния зрител, като прави спектакъла по-атрактивен, а театралната форма – по-модерна. По неговите думи обаче преработката не засяга дълбоката същност, гуховния смисъл на пиесата, чиито послания са валидни и днес.

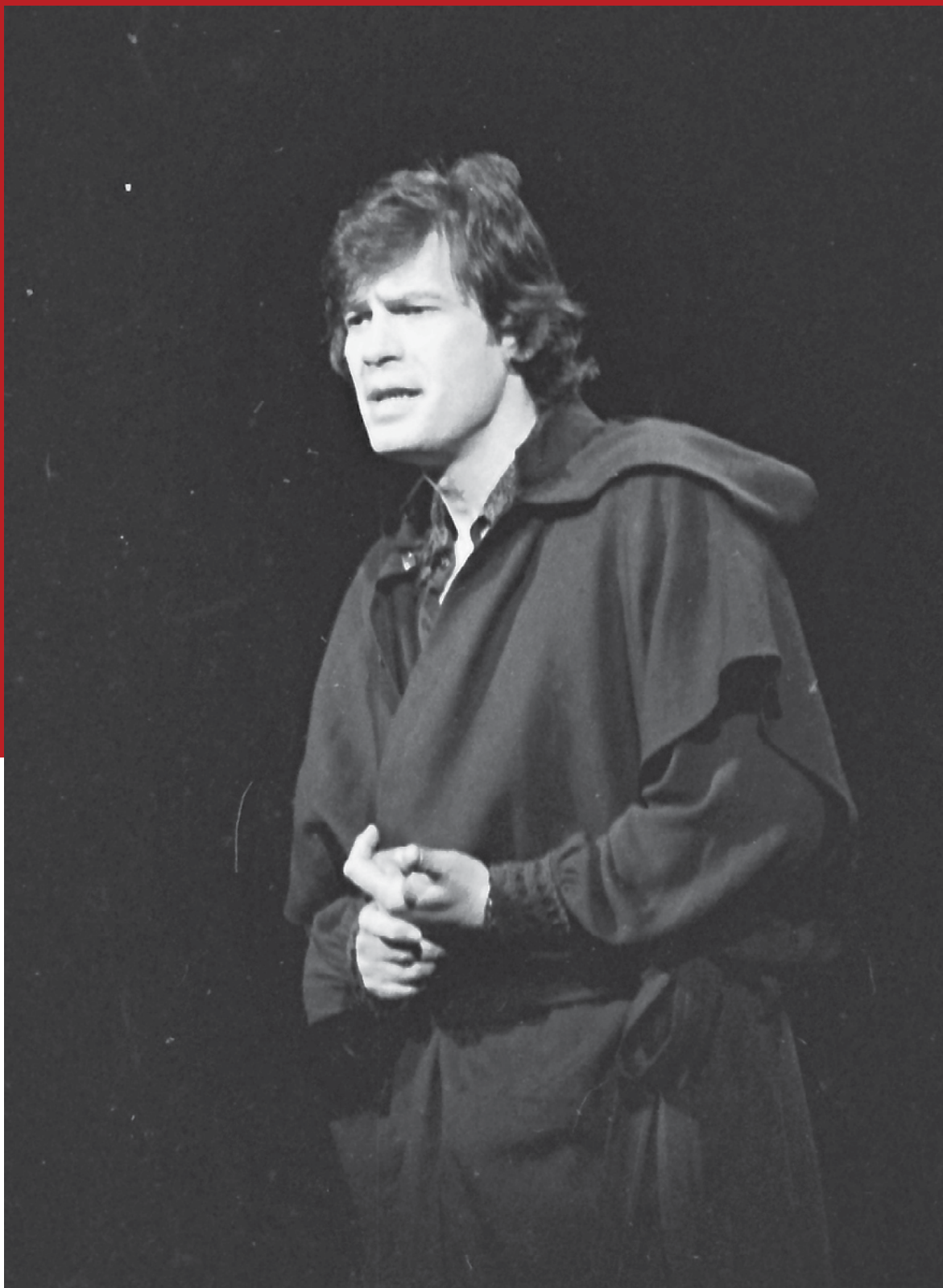
Екипът, осъществил постановката, си е поставил сложна

творческа задача – да търси, да изследва същностни черти на човешката природа. Любопитен експеримент подпомага този режисьорски замисъл – образът на главния герой се претворява едновременно от трима артисти – Стоян Алексиев (гост на театъра за този спектакъл), Стефан Данаилов, Владимир Люцканов. До такова нетрадиционно решение се стига не само заради променялата се възраст на Пер Гинт (от 20-годишен младеж до 70-годишен старец), но и заради вътрешните противоречия на образа, в който като че ли „съжителстват“ няколко души.

Сценографията е дело на Стефан Савов, а костюмите – на Мария Диманова. Останалите роли са поверени на Славка Славова, Божана Попова, Мария Стефанова, Наум Шопов, Марин Янев, Константин Цанев, Юри Ангелов и други.

1989

С премиерен спектакъл на 31 март Народният театър „Иван Вазов“ осъществява своя отдавнашен замисъл – за първи път у нас да постави пиесата на Бертолт Брехт „Животът на Галилей“. „Това е пиеса, която днес има право на сценичен живот, защото провокира съзнанието на зрителите. Тя може да „отключи“ социалното им чувство с темата си за истината, за човешките компромиси и тяхната цена в търсенето на действителните стойности“, така режисьорът Асен Шопов мотивира присъствието на творбата в афиша на най-големия ни театър. Тъкмо тази убеденост е накарала постановчика да се заеме със сложната драматургия, основана върху перипетиите на един живот от 40 години, рази-

София, 15 април 1987 г. Стефан Данаилов в ролята на Хамлет. Постановка на Асен Шопов в Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Живко Ангелов, БТА

гран от автора с помощта на 60 герои.

За спектакъла са работили сценографът Стефан Савов, художничката на костюмите Мария Диманова, хореографката Маргарита Градечлиева. В ролята на Галилео Галилей се представя Стоян Алексиев.

* * *

Израз на признателността на столичани към създателите на художествени ценности и към изобретателите, в чието творчество присъства темата за столичния град, е „Наградата на София“, присъждана всяка година на трети април. Тази година председателят на Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет Стефан Нинов връчва отличието.

Наградата за театрална постановка се присъжда на колектив от Народния театър „Иван Вазов“ с режисьор Асен Шопов, осъществил постановката на пиесата на Стефан Цанев „Тайната вечеря на дякона Левски“.

1991

Почти непознатият у нас „парадоксален“ драматург Август Стриндберг ще се играе на сцената на Народния театър „Иван Вазов“. С неговата пиеса „Мъртвешки танц“ се открива на 19 септември театралният сезон, седемдесет и една години след първо поставяне у нас от Гео Милев.

Четвъртвековна съпругеска война, безсмислен, озлобен живот, подчинени единствено на омразата – сюжетът може да се стори банален на някого, но това е странният, извечният човешки свят на Стриндберг, предшественика на Сартр, Камю и

София, 7 октомври 1993 г. Изглед към Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Марин Стаменов, БТА

Бекет.

Режисьорът Красимир Спасов се надява с тази постановка да запознае зрителите със специфичната естетика на шведския писател и драматург. „Някога, през 1920 година, тази драма не е имала голям успех и Гео Милев много е бил критикуван заради нея, но в края на века мисля, че ще бъде разбрана и оценена от почитателите на театъра“, казва той. В ролите зрителите ще видят Добринка Спасова и Наум Шопов.

1992

На 30 април в Народния театър е премиерата на пиесата „Американски бизон“ от Дейвид Мамет. Режисьорът Красимир Спасов я определя като пародия на американската мечта. Той вижда връзката на пиесата с нашата съвременност във възможността, когато се говори за бизнес, често да се имат предвид неща, които са доста далеч от това понятие (в случая – подготовка на обир). В психологически план интересът на Дейвид Ма-

мет е насочен както обикновено към трудностите в общуването между хората, обусловени от същността им, от техните характери. Героите на пиесата се измъчват от противоречието между желанието си да бъдат заедно и възможността то да се осъществи. Добротата и доверчивостта на Дон (Велко Кънев) застрашават да го направят жертва на измама. Крайният скептицизъм на Тич (Антон Раднчев) стеснява пределно кръга на приятелите му. А искреният стремеж на Боб (Георги Мамалев) да научи правилата, за да влезе в играта, и неговото простодушие будят симпатия и доброжелателен присмех, но същевременно го правят нежелан партньор в „бизнеса“.

* * *

За 8 май в Народния театър „Иван Вазов“ е планирана премиерата на пиесата „Последният запис“ от Самюел Бекет. Авторът я определя като ексхумация на човешкото битие.

Пиесата е написана през 1958 г.,

но и днес звучи съвременно, защото се занимава с вечните проблеми за смъртта, за абсурдността на човешкото съществуване, борбата с времето, човешката неудовлетвореност и т.н.

Спектакълът в Народния театър е реализация на отдавнашното желание на режисьора Крикор Азарян и на актьора Наум Шопов да работят върху тази творба на Бекет.

1993

„Готови сме за 90-годишния юбилей, но няма да правим шумни празненства – времето не е подходящо – казва директорът на Народния театър „Иван Вазов“ Васил Стефанов в края на септември на пресконференция за новия сезон. – Разчитаме подготвените премиери да се превърнат в поредица от празници“, добавя той. Според него в репертоара е намерен балансът между комедия и грама.

Народният театър по традиция ще се придържа към класическите заглавия. В афиша му са „Тартюф“ от Молиер, „Лес“ от Островски, „Дон Кикот“ на Сервантес и „В полите на Витоша“ на Яворов – поетична българска пиеса, свързана с историята на Народния театър. Другото българско заглавие през сезона ще бъде „Великденско вино“ от Константин Илиев, тъй като по думите на г-н Стефанов в днешно време е необходима постановка, посветена на един от най-светлите образи в нашата история – Васил Левски.

Народният театър ще представи за първи път на българска сцена „Анатол“ от Артур Шинцлер, „Човек на всички времена“ от Робърт Болт и „Обир“ от Джоу Артън.

София, 16 юни 1994 г. Кадръ от спектакъла „Дон Кихот“ на Народния театър „Иван Вазов“ с участието на актьора Кръстьо Лафазанов. Снимка: Емил Иванов, БТА

* * *

1994

На 2 октомври „Спомен за една революция“ – сценична версия и постановка на Иван Добчев, е първата премиера в Народния театър „Иван Вазов“ през юбилейния му 90-и сезон. Спектакълът е изграден върху две пиеси, обединени от темата за революцията – „Смъртта на Дантон“ от Георг Бюхнер и „Поръчение то“ от Хайнер Мюлер.

Скептичното отношение към бунта на революционерите, останали без революция, е общото между двете грами според режисьора. По неговите думи погледът към революцията след ешафода, погледът от гроба на участниците в историческите събития и дегероизацията на героите са централните проблеми в спектакъла.

Ролите изпълняват Кръстьо Лафазанов, Йорданка Кузманова, Кирил Кавадарков, Стефан Данаилов, Жана Караиванова, Владимир Пенев, Стоян Алексиев, Марин Янев и др.

На 16 март в Народния театър „Иван Вазов“ е премиерата на „Мяра за мяра“ от Шекспир. По думите на драматуржката Антоанета Войникова младият режисьор Галин Стоев, absolvent в НАТФИЗ, е направил един леко екстравагантен в добрия смисъл спектакъл.

За г-н Стоев най-ярко поставяната творба на Шекспир звучи силно пророчески от гледна точка на днешния ни ден. Шекспир е много съвременен автор и това често трябва да се напомня, смята режисьорът. Той се вълнува от нравствения проблем за мярата. По неговите думи търсенето на мярата е много мъчителен процес и за откриването ѝ понякога не стига цял живот.

Режисьорът е поверил ролите на актьори от целия възрастов спектър в българския театър днес – Асен Миланов, Наум Шопов, Кирил Кавадарков, Ванча Дойчева, Юри Ангелов, Радост Костова и други. В спектакъла участват и студенти от театралната академия. Художник е Елена Иванова.

* * *

На 31 март в Народния театър е премиерата на „Дон Кихот“ по Сервантес. Със синтетичния си авторски спектакъл младият режисьор Александър Морфов дебютира на тази сцена. „Вълнува ме темата за малкия Дон Кихот у всеки от нас, който ни кара да се съпротивяваме. Но ние не го правим, защото се страхуваме да не бъдем унижени. Дон Кихот ни превъзхожда именно с това, че не се бои да бъде осмян“, казва режисьорът преди премиерата.

В сложната смес от лирика, вицове, елементи на куклен театър са забъркани актьорите Кръстьо Лафазанов, Владимир Пенев, Стефан Данаилов, Рени Врангова, Йорданка Кузманова и други, както и студенти от ВИТИЗ и балерини от „Арабеск“.

Художник на декора е Светослав Кокалов, а на костюмите – Петя Стайкова. Композитор на спектакъла е Асен Аврамов, хореографията е на Боряна Сечанова.

* * *

На 27 май театърът празнува 90-ия си сезон. „В своя път през годините Народният театър „Иван Вазов“ се превърна от двигател на българската художествена култура в неин символ. Заг себе си той има богата и пълна със съдържание история, а днес се бори за правото да съществува“, казва в края на тържествената вечер неговият директор проф. Васил Стефанов.

Театралите отбелязват своя празник с юбилеен сборен спектакъл, подготвен от режисьора Борислав Чакринов. В него са включени театрални картини от над 20 постановки, които се играят в годината на юбилея.

1995

Народният театър „Иван Вазов“ представя за първи път у нас пиесата „Кетхен от Хайлброн“ на германския драматург Хайнрих фон Клайст. Спектакълът е четвъртата премиера на трупата за сезона и дебют на Борислав Чакринов в Народния театър, където режисьорът е на щат от есента на миналата година, четем в новина от 29 януари.

По думите на г-н Чакринов, поставяйки писаната в началото на XIX век рицарска грама, той не търси връзка с днешния ни ден, а създава един приказен романтичен свят, в който зрителите да се откъснат от прагматизма на съвременността.

Ролите изпълняват Андрей Баташов, Параскева Джукелова, Мария Каварджикова, Стоян Алексиев, Жоржета Чакърова, Марин Янев и други. Сценографията е на Георги Попов и Койчо Койчев, костюмите – на Елена Иванова, а музиката – на Кирил Дончев.

* * *

„Хеда Габлер“ от Ибсен поставя на камерната сцена на Народния театър „Иван Вазов“ режисьорът Красимир Спасов, се посочва в новина от 22 февруари. С тази пиеса под режисурата на Кръстьо Сарафов театърът е възобновил дейността си през 1917 година след прекъсването по време на Първата световна война. През 1971 година „Хеда Габлер“ е поставил и Моис Бениеш.

По думите на автора в пиесата той е искал да опише хора, човешки настроения и съдби, обусловени от определени социални норми. Красимир Спасов се

е спрял на драмата, защото като Ибсен смята, че изкуството е призвано да задава въпроси, а не да дава отговори. Режисьорът е привлечен от екзистенциалните проблеми за самотата, любовта, свободата, смъртта, за смисъла на съществуването.

В спектакъла участват Петър Попйорданов, Янина Кашева, Ванча Дойчева, Деса Красова, Антоний Генов, Владимир Пенев и Милена Копралиева.

Сценографията и костюмите са на Чайка Петрушева, музиката – на Петър Радевски, а хореографията – на Александра Хонг.

* * *

На 21 април Народният театър представя новата си премиера – „Нурвана“ от Константин Илиев, постановка на Маргарита Младенова.

Пиесата възпроизвежда двата последни часа от последната нощ на Яворов и Лора, двойката мит за нашата културна история по думите на автора. Той е обозначил героите като Мъжа и Жената, защото според него те са хора, събрали в себе си много от духа на епохата и същевременно са индивидуалности, в основата на чийто конфликт е едно противоречие, характерно не само за конкретно историческо време.

Ролите изпълняват Албена Георгиева и Владимир Пенев. Сценографията и костюмите са на Вечеслав Парананов, а музиката – на Кирил Дончев.

1996

Спектакълът на Народния театър „Иван Вазов“ „Нурвана“ от Константин Илиев, поставен от Маргарита Младенова, е

поканен на Третото биенале на новата европейска грама в Бон и Ерфурт от 10 до 16 юни, научава БТА през май. Във Второто биенале през 1994 г. също участва представление на режисьорката – „Луда трева“ по Йордан Радичков в Театрална работилница „Сфумато“.

Маргарита Младенова ще представя България и на международния фестивал в Барселона през лятото с „Тартюф“ по Молиер в Народния театър.

Във фестивала „Контакт`96“ в полския град Торун в края на май академичният театър ще участва с два спектакъла на Александър Морфов – „Сън в лятна нощ“ по Шекспир и „Вълшебна нощ“ по Бекет, Йонеско и Мрожек.

* * *

На 7 октомври пиесата на Цветан Марангозов „Гъбата, или обратното на обратното“ има световна премиера във втората камерна зала на Народния театър „Иван Вазов“. Тя ще се играе на български и на френски. Премиерните спектакли на френски

език са на 11 и 12 октомври.

Монодрамата, посветена на писателя Георги Марков, е поставена от френския режисьор Клод Бонен. Това е неговото четвърто представление в България. По думите на г-н Бонен пиесата на Марангозов го е привлякла с желанието на героя на всяка цена да каже една истина.

Авторът написал монолога преди две години и не вярвал, че скоро ще бъде поставен, защото се занимава с угризенията – нещо, което хората избягват. Идеята за театъра като сцена за публични изповеди с реални последиствия е спечелила и актьора Стоян Алексиев, изпълнител на ролята. През януари той ще има пет представления в Международния театър на френския език в Париж. Предстои и турне в Белгия.

Всичко започва от поканата към нашия актьор да изнесе моноспектакъл във френския Театър на световната култура, след като представител на театъра го е гледал в „Човекоядката“ от Иван Радоев под режисурата на Клод Бонен. Недостигът на средства кара екипа да се обърне

към друга сцена. Пиесата предлага директорът на Народния театър Васил Стефанов.

В спектакъла участва и виолончелистката Линда Манчева, студентка на проф. Анатоли Кръстев. Той е консултант на постановката. Музиката е на Румен Цонев, а сценографията – на Чайка Петрушева.

1997

Новата си премиера – „Човекът, който прави гъжг“ от Натаниел Ричард Неш, постановка на Леон Даниел, представя на 30 януари Народният театър „Иван Вазов“. „С романтичната си комедия, писана през 50-те години, американският драматург се е опитвал да вдъхне оптимизъм на хората след Втората световна война, да ги накара да повярват в простото чудо, че след зимата идва пролет и няма нощ, която да не завършива с утро“, обяснява режисьорът. Според него затова пиесата е необходима и днес, след Третата – уж безкръвна световна война, в нелепия кошмар на нашето цивилизовано съществуване.

В ролята на Мошеника-магьосник, който „прави гъжг“, в Народния театър дебютира актьорът Валентин Ганев, който от този сезон е в трупата. Партнират му Стефан Данаилов, Христо Чешмеджиев, Петър Попйорданов, Радена Вълканова, Йосиф Шамли и Антон Радичев.

* * *

През юли в рамките на ежегодния културен фестивал „Охридско лято“ трупата на Народния театър „Иван Вазов“ представя постановката „Буря“ от Уилям

София, 23 октомври 1997 г. Режисьорът Александър Морфов поставя „На гъното“ в Народния театър. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Шекспир под режисурата на Александър Морфов. По искане на режисьора пиесата е играна на открито, зад стените на Самуиловата крепост над езерото, което дава допълнителни импулси на актьорите от състава. Според селекционера на театралната част от „Охридско лято“ – известният режисьор от Битоля Благоя Стефановски, постановката на Народния театър е връх не само в балканския, но и в европейския театрален живот.

* * *

На 10 октомври Народният театър „Иван Вазов“ открива сезона с премиера – „Руи Блас“ на Виктор Юго, постановка на френския режисьор Ги Шели. Романтичната драма се играе за първи път на сцената на академичния театър. Според режисьора това е най-епичната, най-добре построена и най-завършената пиеса на Юго, перлата на романтичния театър на Франция. Режисьорът е много доволен от работата си с българските актьори, от желанието и уменията им да импровизират, на което той залага в своите постановки. Пламен Манасиев играе главната роля. В състава са също Валентин Ганев, Христо Чешмеджиев, Наум Шопов, Радена Вълканова, Йорданка Кузманова, Рени Врангова и други.

1998

Рени Врангова, Валентин Ганев, Мариус Донкин, Жоржета Чакърова, Йорданка Кузманова, Стефан Данаилов са сред участниците в новата постановка на Леон Даниел в Народния

София, 27 ноември 1998 г. Стефан Данаилов и Мариус Донкин в „Енигматични Вариации“ на сцената на Народния театър „Иван Вазов“. Режисьор е Христо Христов. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

театър „Иван Вазов“ – „Пигмалион“ от Бърнарду Шоу, научава БТА в началото на март. Премиерата е планирана за 7 март. Сценографията и костюмите са на Елена Иванова, музиката – на Кирил Дончев.

Леон Даниел открил в прогимназията древногръцкия мит за

скулптора, който се влюбил в изваяната от него жена и помолил Афродита да ѝ вдъхне живот. Според някои автори оживялата статуя се наричала Галатея. Още в детството си в Русе режисьорът разигравал с приятели американския филм по този сюжет, който прожектирали в

София, 22 октомври 1999 г. Актьори в сцена от „Двубой“ от Иван Вазов на сцената на Народния театър. Режисьор на постановката е Николай Ламбрев. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

кино „Роял“. „Все пак първичното съдържание на чувството за „Пигмалион“ за мен си остана написаното от Бърнард Шоу“, признава г-н Даниел.

* * *

Рангел Вълчанов играе на шопски диалект „Лазарица“ от Йордан Радичков в Народния театър „Иван Вазов“, научава БТА. С премиерата на 21 май се открива Камерна зала 2 на театъра като място за нетрадиционни спектакли – необичаен прочит на класически текстове, представления, в които музиката е основното изразно средство, и т.н.

В постановката на „Лазарица“ режисьорката Юлия Огнянова предоставя инициативата на своя колега Рангел Вълчанов, чиято е идеята за спектакъла. Стремешът е да се съхрани неговата спонтанност и свободата му да импровизира, съчетавайки два типа хумор – Радичковия и шопския. Рангел Вълчанов се извява и като изпълнител на на-

родни песни.

* * *

Валентин Ганев и Антоанета Петрова обрало оваците на Първия фестивал на гревногръцката грама „Аматусия '98“ в Лимасол, Кипър, в края на юни, научава БТА на 5 юли. Сред останките от гревно тържище в местността Аматус, гала името на фестивала, актьорите се представили с монолози от пьеси на Софокъл – Вальо с „Филоклет“ под режисурата на Руси Чанев, а Тони – с „Антигона“. „Домакините ни похвалиха много – единият много ги е разсмял, а другият ги е разплакал. За нас това е най-високата оценка“, разказват артистите.

* * *

За втора поредна година постановките на режисьора Александър Морфов в трупата на Народния театър „Иван Вазов“ се превръщат в театралното съ-

битие на Международния културен фестивал „Охридско лято“, съобщава кореспондентът на БТА К. Филипov от Скопие на 21 юли.

В тазгодишната програма е представен спектакълът „Дон Кихот“, изгран на откритата сцена в двора на църквата „Света София“ при огромен интерес. Публиката, заела и последното място, често прекъсва с бурни аплодисменти играта на изпълнителя на главната роля Кръстьо Лафазанов, а накрая изпраща цялата трупа с бурни оващи. Ежедневникът „Нова Македония“ определя постановката на Морфов като изключителна, а в коментар на македонското радио, посветен специално на играта на българските актьори, се подчертава високото професионално равнище във всички елементи на спектакъла.

* * *

С „Кавказкият тебеширен кръг“ от Бертолд Брехт, постановка на Галин Стоев, Народният театър „Иван Вазов“ открива на 9 октомври 95-ия си сезон. Младият режисьор е провокиран от дълбочината на текста, в който според него талантът на един от най-забележителните драматурзи на ХХ век надхвърля идеологията. „Съчетанието на приказка и екшън и острия рязък език ще предизвикат вниманието на публиката“, смята Галин Стоев. По неговите думи пиесата кореспондира със съвременността ни и с хаоса, липсата на политически разум и стратегия, на принципите на демокрацията, към които днес се стремим. „Заниманието“ с Брехт е и възможност да спрем, да се огледаме какви сме, защо сме и накъде сме тръгнали“, убеден е режисьорът.

Той е избрал за главната роля две млади актриси – Радена Вълканова и Ива Тодорова, завършила НАТФИЗ миналата година.

* * *

Три дебюта включва премиерата на френската съвременна пиеса „Енигматични вариации“, която ще е на 2 декември в Народния театър. Това е първа постановка на режисьора Христо Христов в този театър от 40 години насам, научава БТА от самия него, въпреки че след като завършил ВИТИЗ, бил разпределен за режисьор там.

„Енигматични вариации“ е първата творба, представена в България, на младия френски автор Ерик-Еманюел Шмит, който се играе на 15 езика по света. Преводът е на Снежина Русинова-Здравкова, за която това е дебютен превод на пиеса.

Актьорите, участвали във френската премиера, поставена от Бернар Мюре, са Ален Делон и Франсуа Юстер. Тук изпълнители са Стефан Данаилов в ролята на писателя Абел Знорко и Мариус Донкин като журналиста Ерик Ларсен.

1999

Народният театър „Иван Вазов“ представя за първи път в България 28-годишния ирландски драматург Мартин Макдона с „Бившата мис на малкия град“, получила наградата на писателската гилдия за най-добра пиеса във Великобритания през 1996 г.

Премиерата е на 15 януари на Камерната сцената. Режисьорът Пламен Марков е щастлив, че след като е открил за себе си талантливия автор, Макдона е бил оценен и от критиката – удостоен е с наградата „Джордж Дивайн“ за най-добър драматургичен дебют и отличието на в. „Ивнинг стандарт“ за най-обещаващ млад драматург.

Битова житейска история с голяма психологическа дълбочина, достигаща силата на антична трагедия – така режисьорът определя драмата, поставена с успех в „Роял корт“ в Лондон и на Бродуей. Ролите изпълняват Мария Каварджикова, Ванча Дойчева, Михаил Петров и Димитър Рачков, студент от класа на Дмитурина Гюрова и Пламен Марков.

* * *

Ицхак Финци и Кирил Кавадарков играят в комедията „Колото побере кашонът“ от Серж Валети, постановка Леон Даниел. Премиерата е на 23 април в Камерната зала на Народния театър „Иван Вазов“. Сценографията е на Елена Иванова, а музиката – на Кирил Дончев.

Леон Даниел е щастлив, че е открил творбата. През последните години му е все по-трудно да си хареса пиеса за поставяне. „Не че не се намира драматургия – световната класика бърка от шедьоври, а и съвременните автори не са престанали да пишат. Но аз не съм съзвучен с модата – казва маестрото. – Не издържам психически на екипни и побошца, не понасям заплетени сексуални и психо-ракови-спинозни възли, не ми е смешно, когато се псуват. Просто съм излишно възрастен“, заключава Леон Даниел.

За Ицко Финци сега, когато е стар, Леон е по-очарователен от всякога. „Режисьорът продължава да се занимава с човека и неговата човечност. Новото е, че вече е малко самоцентричен“, смята актьорът.

2000

От 14 февруари режисьорът Александър Морфов е назначен от министъра на културата Емма Москова за директор на Народния театър „Иван Вазов“, научава БТА от министерството. Административен директор на театъра ще бъде Павел Васев, режисьор и продуцент, доскоро председател на Съюза на българските филмови дейци.

Новата управленска структура на Народния театър ще включва също борд и настоятел-

София, 17 май 2000 г. В сградата на театъра се учредява „Настоятелство Народен театър „Иван Вазов“. Учредителите избират за председател на Управителния съвет кмета на София – Стефан Софийски. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Скулптурна украса на Народния театър. Снимка: Тихомир Пенев, БТА

ство. Това я доближава до европейските структури на държавни театри като „Бург театър“ – Виена, „Комеди Франсез“ – Париж, и „Глоуб“ – Лондон. В настояществото на обществени начала ще участват бизнесмени и известни интелектуалци.

* * *

Народният театър „Иван Вазов“ да работи 24 часа в денонощието като културен център с книжарници, галерия, кафенета, замисля новото ръководство на трупата – артистичният директор Александър Морфов и административният Павел Васев. Те представят идеите си на пресконференция на 2 март.

Камерни и джазконцерти, литературни четения, представяне на нови литературни издания са също в техните планове. Новите директори искат посещението в театъра да се превърне в празник – хората да идват още от 17 ч., привлечени от разнообразни развлечения, а след спектакъла да имат възможност да вечерят в клуба на театъра.

Школа към Народния театър

ще бъде открита от следващия сезон – в помещенията на 4-ия етаж, където ще бъде и центърът за представяне на чуждестранни творци със семинари и демонстрации. Подземието на театъра, което обхваща и пространството под площада, ще стане четвърта сцена на Народния театър – за ъндърграунд постановки. За експериментите на най-младите ще бъде предоставена Камерна сцена 2.

* * *

„Верона“ от Алексей Шипенко, постановка на Явор Гърдев, е първото ново заглавие в афиша на Народния театър „Иван Вазов“, се посочва в новина от 20 септември. С премиерата в Камерната зала на 1 октомври академичната трупа ще открие сезона, научава репортер на БТА от младия режисьор. По думите му любовта и смъртта, войната между половете са темите в пиесата на 35-годишния руски автор. Шипенко от 10 г. живее в Берлин, където драмите му непрекъснато се поставят и издават.

Светлана Янчева и Атанас Атанасов са Жената и Мъжът във „Верона“. Те се обичат и водят битки на огромно легло, почти колкото остров. Всичко в пиесата се случва за една нощ и завършва с убийствено-самоубийствен акт. „Финалът е предшестван от безброй перипетии и екстремни ситуации, които затрудняват актьорите дори физически“, разкрива Явор Гърдев. Той обаче не издава значението на заглавието – то се разбирало накрая. Има и трети герой, но и персонажът, и изпълнителят са тайна.

* * *

Младен Киселов ще постави „Платонов“ от Чехов в Народния театър „Иван Вазов“, съобщава на пресконференция на 28 септември драматургът Константин Илиев.

Именитият режисьор, който от 10 години живее в САЩ, започва репетиции в края на сезона.

2001

Валентин Ганев ще играе в Москва първия си моноспектакъл „Контрабасът“ от Патрик Зюскинд, постановка на Пламен Марков в Народния театър „Иван Вазов“. Костя Райкин ще върне визитата със своето представление по същата пиеса, която се появява за първи път на българска сцена. В момента се водят преговори за двата гастролa, съобщава драматургът Константин Илиев. С премиерата на Валентин Ганев в зала „Апостол Карамитев“ на 10 януари се открива новото театрално пространство на академичната трупа „Театър на последния етаж“. Той ще има и

втора сцена – зала „Юг“.

Според художествения директор на Народния театър Александър Морфов е знаменателно, че именно с тази прекрасна пиеса и с таланта на Пламен Марков и Валентин Ганев се открива „Театърът на последния етаж“. По думите му това място ще е за провокации, експерименти, несъобразяване със статуквото, пространство за млади по възраст и дух театрални – „бацил, който ще зарази целия театър“.

Предимство ще има текстът, новите български пиеси според концепцията на младия драматург Елин Рахнев, „идеолог“ на „Театър на последния етаж“.

* * *

Световноизвестният грузински режисьор Роберт Стуруа пристига у нас в началото на февруари, за да постави „Дванайста нощ“ от Шекспир в Народния театър „Иван Вазов“. Сценичният вариант на 62-годишния маестро ще е в проза. Целият постановъчен екип е грузински. Вече са тук проектите за декорите и костюмите.

„Обичам България, затова приех поканата да работя у вас“, казва Роберт Стуруа в отговор на репортерски въпрос при пристигането си в България на 6 февруари.

Стуруа обича да импровизира. Още през 70-те години се ражда понятието „театър на Стуруа“ – съчетание на гротеска и психологизъм, клоунада и трагедия, мелодрама и фарс. Неповторимият му режисьорски почерк е беязал репертоара на театри по целия свят – в Лондон, Дюселдорф, Атина, Москва, Буенос Айрес.

* * *

Младият сценограф Николай Каров, правнук на Николай Масалитинов, дебютира в Народния театър „Иван Вазов“ с черната комедия „Черепът на жената на гробаря, или бившият присмехулик на малкия граг“ от Мартин Макдона. Премиерата е на 28 февруари в Камерната зала, а режисьор е Пламен Марков.

Потомка на друг именит театрал – Стефан Караламбов, е художничката на костюмите Невена Белева, с която режисьорът работи за трети път. Музиката е на Данко Йорданов.

„Представлението е в стила на филмите на Гай Ричи „Две димящи дула“ и „Гени“. Но ако те са екшън комедии, „Черепът на жената на гробаря...“ е трилър комедия“, казва за БТА Марков.

* * *

Портрети на Константин Кисимов, Кръстьо Сарафов, Лео Конфорти, Стефан Гецов, Марта Попова, Владимир Трандафилов, Маргарита Дупаринова и други прочути актьори – в емблематични роли или в живота, са подредени в изложбата от фонда на Народния театър „Иван Вазов“, с която е открита Галерия „И.В.“ в театъра на 2 октомври. Тогава започва новият сезон на академичната трупа – с „Декамерон, или Кръв и страст по Бокачо“ на Александър Морфов.

Живописни и скулптурни портрети на Иван Вазов, Яворов, Георги Стаматов, Пенчо Славейков, Николай Лилчев, Николай Масалитинов, творби на художници като Димитър Гюдженов, Васил Стоилов, Дечко Узунов, Георги Баев, Иван Курков, Найден Петков, Златка Дъбова, Светлин Русев ще са сред постоянните експонати в галерията. Тя ще

бъде домакин на различни групи изложби – на класици и съвременни майстори.

При откриването на сезон 2001/2002 ще бъде представена тригодишна Програма за честването на вековния юбилей на театъра „100 години Народен театър“. Кулминацията на тържествата ще е през юбилейната 2004 г., но всички прояви дотогава ще са посветени на годишнината.

* * *

„Истински положителен творчески шок получи претенциозната театрална публика в Скопие снощи от гастроло на Народния театър „Иван Вазов“, предава специално за БТА кореспондентът на БНТ Костадин Филипov от Скопие на 26 септември.

В препълнената зала на театър „Център“ трупата представя постановката „Ромео и Жулиета“ по класиката на Шекспир под режисурата на Лилия Абазжиева в рамките на традиционния фестивал Младежки открит театър (МОТ). Вдъхновената игра на шестимата актьори – Владимир Карамазов, Силвестър Силвестров, Васил Ряхов, Юлиан Вергов, Захарий Бахаров и Александър Николов, за които директорът на МОТ Любиша Никодимовски-Биш казва, че „изглеждат като да са излезли от холивудска продукция“, въодушевява истински събраните в залата най-големи македонски театрални специалисти и ценители на този вид изкуство. Подобна експлозия от овации и ръкопляскания, които последваха спектакъла, авторът на тези редове през цялата си дългогодишна работа в Скопие не знае да е имало. Местни познавачи с дългогодишен опит на сцената потвърждават, че и те-

атралната публика в Скопие отдавна не помни такъв катарзис.

* * *

Мариус Куркински дебютира в Народния театър „Иван Вазов“ със спектакъла „Кралят-елен“ от Карло Гоци – „алтернативен прочит на класическата италианска приказка за театър, в която звучат истински думи във време на фалшиви ценности“. Премиерата е на 14 декември.

Популярният актьор, смятан за явление в съвременния български театър, отричан и възхваляван, низвергван и възвеличаван, се изявява като режисьор. Той пренася от XVIII век в наши дни една от приказките на Карло Гоци, с която именитият венецианец развива традицията на комедия дел арте така, че към нея посягат и най-радикални сценични експериментатори, по мнението на критиката.

2002

Договорът на Александър Морфов като директор на Народния театър изтича на 31 декември

2001 г. В началото на януари 2002 г. министърът на културата назначава на поста дотогавашния директор по административните въпроси Пламен Масларов. Обмислят се варианти Морфов да стане главен художествен ръководител или главен режисьор на академичната трупа.

* * *

„Декамерон, или кръв и страст по Бокачо“ на Александър Морфов в Народния театър „Иван Вазов“ ще закрие Първия международен фестивал „Изгубен ли е раят? – Театър от Централна и Източна Европа“ на 18 февруари в Ротердам, Холандия. На 16 февруари нашите артисти ще играят в Утрехт.

Хенк Шолтен, директор на театъра в Утрехт и председател на фондация „Макс Уагенер“, е избрал спектакъла при посещението си в София миналата пролет с голяма група театрални мениджъри от Европа.

Спектакълът е театрално зрелище на десета степен според критиката. „На сцената всичко е движение – вихрено, динамично, неугържимо. Въображението на

Морфов отново е взривило достопетието на Народния театър, превърнало е „кутията с три стени“ в латерна магия, където с едно мигване на окото се сменят приказни картини, прелитат странни персонажи, вали сребърен дъжд, умират, любяат се, воюват, пеят“.

* * *

Спектакълът на Лилия Абаджиева „Ромео и Жулиета“, в който играят само мъже, ще участва в Третата международна среща на черноморските страни в Трабзон, Турция. Васил Абаджиев е сценограф на постановката от афиша на Театъра на последния етаж в Народния театър „Иван Вазов“. Актьорите Владимир Александров, Силвестър Силвестров, Васил Ряхов, Юлиан Вергов, Захари Бахаров и Калоян Ленков ще изнесат представление на 17 май. Екипът е поканен специално за откриването на феста на 14 май и ще може да проследи всички спектакли до края.

* * *

През май Народният театър „Иван Вазов“ пристига на турне в Русия. На 10 май театърът представя в Санкт-Петербург пиесата „Кралят-елен“ от Карло Гоци. Постановката е на Мариус Куркински, който играе и главната роля. Сценографията е на Никола Тороманов. С постановката на Народния театър ще бъде открит фестивалът „Радуга“, който преминава под патронажа на губернатора на Санкт-Петербург Владимир Яковлев.

В новина от 20 май се посочва, че спектакълът на Мариус Куркински взема Голямата награда за най-добър чужд спектакъл на

София, 16 октомври 2002 г. Албена Георгиева и Атанас Атанасов в сцена от спектакъла „Албена“ по Йордан Йовков. Постановката е на режисьора Иван Добчев.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Третия международен фестивал „Рагуа“. Постановката получава и две специални награди на Съюза на театралните дейци в Санкт Петербург – за най-добър спектакъл и режисура, и на Мариус Куркински – за изключителното му изпълнение. Режисьорът замества в главната роля Кръстьо Лафазанов, който не участва във феста поради заболяване.

* * *

Само отрицателни отзиви е получила постановката на „Албена“ от 1929 година въпреки участието на звезди от ранга на Кръстьо Сарафов, Константин Кисимов и Иван Димов. Според критици това въобще не е било пиеса. Спектакълът на Николай Масалитинов е бил обявен за неморален и дори за престъпление, а героинята Албена – за „истерична глупендия“. Представлението е играно 13 пъти, четем в публикация от 20 октомври.

73 години по-късно Иван Добчев отново поставя „Албена“. Според него това е най-хубавият и съвършен текст за театър в българската драматургия. По думите му звукът в спектакъла е подчинен на законите на музиката и на това, което занимава автора на музиката Асен Аврамов, а не на театралните принципи.

Добчев предупреждава, че сцената в „Албена“ липсва, а героите играят на натурален език. Повече от месец диалектологът Владимир Жобов е присъствал на репетициите, за да може актьорите да усъвършенстват добруджанското наречие. Каруци, стълби, малка река, жив кон и много камъни има на сцената, на която е пресъздаден сюжетът на Йордан Йовков.

* * *

Седем актриси партнират на Стефан Данаилов в новия спектакъл „Жените на Джейк“ от Нийл Саймън на Камерната сцена в Народния театър, научава БТА от режисьора на постановката Андрей Аврамов. Премиерата е предвидена за 17 декември и с нея ще бъде отбелязана 60-годишнината на Стефан Данаилов.

„Джейк (в ролята Стефан Данаилов) е писател, намиращ се в лична и творческа криза. Като всеки писател с развитено въображение той се опитва да реши реалните си проблеми чрез въображаеми диалози с жените от своето минало и настояще“, обяснява Андрей Аврамов. Според него най-забавните моменти в спектакъла са, когато реалност и илюзия се срещат на сцената.

В ролята на настоящата съпруга на Джейк е Мария Каварджикова. Съпругата, която е починала преди много години и е останала на възрастта, на която е починала, е Ани Пападопулу, Аня Пенчева играе любовницата му, Мария Сапунджиева е сестра на професора, Бойка Велкова е неговата психоаналитичка. Дъщерята на професора се появява в две възрасти – в образа на детето е Ралица Гевренова, а студентката на Стефан Данаилов – Надя Иванова, играе порасналата вече дъщеря на професора.

* * *

„Кукувица“ по Елин Рахнев е първото заглавие, поставено от новосформираната детска студия към Народния театър „Иван Вазов“. Премиерата е на 20 декември на голямата сцена.

Постановката е на Димитър Еленов, а сценографията и костюмите – на Ванина Гелева. Автори на музиката са Георги Георгиев и певицата Ваня Щерева, която в „Кукувица“ се изявява и като актриса. Анимацията в спектакъла е направена от Андри Кулев, като са използвани детски рисунки, а пластиката е на Христо Андонов.

Заедно с професионалните актьори Христо Гърбов, Ванча Дойчева и Николай Урумов участват и децата Наум Шопов-внук, Румен Дончев и всички останали от театралната студия. Наум Шопов-внук е трето поколение актьор след прочутия си дядо и баща си Христо Шопов.

2003

Три са кандидатите за директор на Народния театър „Иван Вазов“, научава БТА на 21 януари от Центъра за театър към Министерството на културата. Желатели да оглавят театъра са сегашният му директор – режисьорът Пламен Масларов, театроведът – проф. Васил Стефанов, който преди е бил директор на театъра, и Димитър Коканов – дългогодишен актьор в Сатурата.

По-късно е съобщено, че за директор на театъра е избран Васил Стефанов.

* * *

На 27 март именитият режисьор Леон Даниел и театроведът проф. Васил Стефанов, директор на Народния театър „Иван Вазов“, са удостоени с титлата почетен доктор на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

„Мога да си представя цивили-

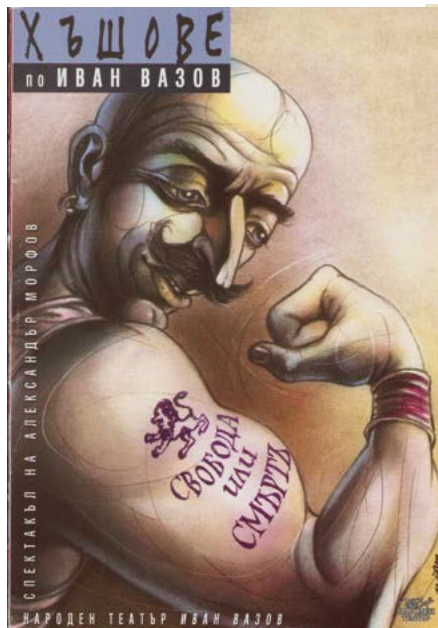
зация без писменост, без изложби, кино, телевизия – един мрачен, но възможен свят. Не мога да си представя света без пазар и накрая на пазара – театър“, казва Леон Даниел. Според него в театъра не трябва да се търси нищо необичайно – той прилича на търговска улица и в него се продават зрелища. Докато си купувате различни неща от пазара, не забравяйте да се отбивате по-често в театъра или пращайте там децата си – от това зависи как ще пишете, какви книги и вестници ще четете, как ще живеете, препоръчва Леон Даниел.

В академичното си слово проф. Васил Стефанов оприличава работата на хората в театъра на служене в храм. „Човекът на театъра прилича и на Сизиф, който гради въздушни кули в гонитбата на своя връх. Защо го прави? Вероятно отговорът е, че „трябва да си представим Сизиф щастлив“, казва проф. Стефанов.

* * *

Мария Статулова от 25 години искала да играе „Надежда Сляпата“ от Боян Паназов. Тя била сред малцината, прочели текста веднага след написването му, разказва на пресконференция на 29 май авторът. Той е щастлив, че мечтата на актрисата се е сбъднала – премиерата под режисура на Възкресия Вихърова е на 30 май в Камерната зала на Народния театър „Иван Вазов“. Това е първата постановка в София на пиесата, недопусната до сцената от цензурата преди 1989 г.

„Може би не намирах сили или не ме занимаваха много от темите в пиесата, но днес, когато пораснах, не мога да не видя лицето, убийството на хората – физическо и психическо,

Плакатът на Стефан Десподов-Деспо за постановката „Хъшове“ по Иван Вазов. Спектакълът на режисьора Александър Морфов е представен в сезон 2004/2005 г. Източник: Художественият архив на Народен театър „Иван Вазов“

съзнателното им довеждане до истерия, пиянство, опиати, унищожаването на човешката самоличност, всекидневната подигравка с достойнството, с вярата в Бога и в човека“, казва Мария Статулова.

Според режисьорката Възкресия Вихърова текстът не бива да се свързва с определена епоха, тъй като е универсален. По думите ѝ акцентът в представлението е върху свръхчувствителността на жената, която въпреки всичко прощава, приема, очаква, не губи надежда, че светът може да бъде по-добър.

* * *

Представлението на Народния театър „Иван Вазов“ на „Зимна приказка“ от Шекспир, режисирана от Мариус Куркински, премина с голям успех на сръбския театрален фестивал Битеф, съобщава на 26 септември от Белград кореспондентът на БТА Теодора Енчева. Театралните специалисти високо оценяват актьорската игра и режисурата на Мариус Куркински. Шекспировата „Зимна приказка“ е послед-

ното представление в конкурсната програма на театралния фестивал Битеф, с което той е закрит. То е първата постановка на българска актьорска трупа, представена на Битеф след няколкогодишно прекъсване.

2004

Афиши за едни от първите спектакли на Народния театър „Иван Вазов“ – „Укротяване на опърничавата жена“, „Призраци“ и „Силата на мрака“, включва винетката към пощенската марка за 100-годишнината на театъра, която е пусната на 19 февруари. Валидира я лично директорът на академичната трупа проф. Васил Стефанов в Музея на съобщенията в Централната поща. Марката изобразява сградата на Народния театър върху морски вълни. Автор е художникът на театъра Стефан Десподов.

* * *

Светослав Овчаров и Владимир Люцканов ще снимат документални филми за Народния

София, 21 октомври 2004 г. Юбилейният сезон – 100-годишнината на Народния театър „Иван Вазов“, е открит с премиерата на „Хъшове“ от Иван Вазов. Режисьор на постановката е Александър Морфов. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

театър „Иван Вазов“ по повод вековния му юбилей, съобщава на пресконференция на 26 февруари директорът на театъра проф. Васил Стефанов.

Люцканов ще представи днешния ден на академичната трупа. Филмът на Овчаров ще проследи 100-годишната история на театъра и част от него ще бъде показана на юбилейното тържество на 2 октомври. То ще включва и едночасов колаж от откъси от спектакли, играни на първата ни сцена през годините, с хумористични връзки между епизодите.

Честването на юбилея ще започне на 13 април с декада от спектакли на голямата сцена. Маратонът ще завърши на 24 април с премиерата на „Посещението на старата гама“ от Фридрих Дюренмат под режисурата на Леон Даниел.

Националното турне на Народния театър ще е от 2 май до 1 юни. В 28 града – областни и по-малки, артистите ще изиграят над 50 представления на 10 спектакъла. Подготвят се и три юбилейни издания – „Народен

театър 1904-2004“, илюстриран албум „100 години Народен театър“ и „Летопис на Народния театър 1904-2004“, в които ще бъдат представени 920-те постановки, направени от основането на театъра до днес.

Юбилейна сребърна монета „100 години Народен театър“ с номинал 10 лева и цена 60 лева ще пусне БНБ. Предстои да бъде открит сайтът на Народния театър в интернет – www.nationaltheatre.bg.

* * *

В края на октомври Александър Морфов взривява Народния театър с „Хъшове“ по Иван Вазов. Режисьорът и актьорите получават бурни овации и прогължителни аплодисменти от публиката на предпремиерата. Зрителите, станали на крака, дълго „не пускат“ артистите от сцената.

Постановката е посветена на 100-годишнината на Народния театър „Иван Вазов“. В ролите са Валери Йорданов, Петър Попйорданов, Руси Чанев, Валентин

Ганев, който играе с патерици заради счупен крак, Рени Врангова, Валентин Танев, Христо Мутафчиев, Захари Бахаров, Пламен Пеев, Димитър Рачков, Теодор Елмазов, чийто реплики са само на румънски. Сценографията и костюмите са на Елена Иванова.

Режисьорът е направил сценична адаптация по повестта на Вазов „Немили-недраги“, защото според него тя е много по-добра от пиесата „Хъшове“, в която писателят идеализира и патетизира героите.

Музикалното оформление е дело на режисьора в сътрудничество с Михаил Шишков – от Лигети до „Ю Ту“, през градските шлагери и балканския фолклор. Лайтмотивът е песента на Влатко Стефановски „Бял кон“ – химнът на хъшовете.

* * *

На 29 октомври всички актьори от Народния театър „Иван Вазов“ – 37-те от трупата и ветераните, излизат на сцената по време на тържеството

София, 17 март 2006 г. Кадр от премиерата на „Краал Лир“ от Шекспир. Режисьор на постановката е Явор Гърдев. Сценографията и костюмите са на Никола Тороманов. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

за вековния юбилей на театъра. Честването е под патронажа на президента Георги Първанов.

Празничният спектакъл „Театърът пътува“ – закачка с филма на Фелини „И корабът пътува“, обединява откъси от хитови постановки на академичната трупа и музикални изпълнения, в които се включва и директорът на театъра проф. Васил Стефанов. Идеята и режисурата са на Владимир Люцканов. За музиката са дали рамо Стефан Димитров и Лъчезар Аврамов.

Звучат и гласовете на бележити артисти от миналото като Апостол Карамитев, Константин Кисимов, Иван Димов, Спас Джонев. Цялата сценична техника също „участва“ в шоуто – по време на спектакъла сцената се движи във всички посоки, вейт бури, трещяят гръмотевици, вали гъжд и сняг.

На 29 октомври е съобщено и че Народният театър „Иван Вазов“ получава наградата „Аскеер“ за цялостно творчество по случай вековния си юбилей. Отличието се присъжда за „100-годишното му апостолско служене на българското театрално дело и националната култура, за ролята му на

хранител и изразител на народния дух“.

2005

„Монахини“ с бели омбрели на главите „гледат“ от първия ред новия спектакъл „С любовта шега не бива“ в Народния театър. Постановката по Алфред дьо Мюсе е на режисьора и актьор Мариус Куркински, който този път не играе. В края на спектакъла сестрите не се сещат да станат, помагат им сценичните работници, но се оказва, че под качулките се крият гипсови манекени. Идеята е на сценографа Никола Тороманов, носител на тазгодишната награда „Икар“. Картина на „Тайната вечеря“ и дългата няколко метра маса с бяла покривка съставят основния декор, четем в новина от 8 април.

По думите на Мариус Куркински изборът на пиесата е съобразен с това къде тя ще бъде поставена, защото подобни послания трябва да звучат по-често от тази сцена: „В пиесата има нещо по-голямо – същността на любовта, която ние нямаме

или пък я постигаме за части от секундата и веднага след това я изгубваме. Пиесата е за това, че ние не знаме как да живеем с любовта, любов само за няколко секунди...“

* * *

Отело (Деян Донков) и Яго (Димитър Рачков) се появяват като рапъри в един от епизодите в спектакъла на Лилия Абджиева по трагедията на Шекспир „Отело“. Премиерата е на 6 октомври на Камерната сцена на Народния театър „Иван Вазов“. Това е първото ново заглавие в афиша на академичната трупа през 101-вия ѝ сезон.

Невъзможността любовта да съществува на този свят, непостижимата хармония между мъжа и жената в любовта и разрушаването на мъжа при свързването му с жената занимават режисьорката в тази постановка по собствените ѝ гуми.

Интригата е другата водеща тема за нея – какви демонични сили се надигат в душата, сърцето и ума на неудовлетворения човек, получил мястото в йерархията, което смята, че заслужава, и как тези сили може да разрушат света на героя и да доведат до трагичен край неговото съществуване.

2006

Явор Гърдев поставя „Крал Лир“ от Шекспир като универсална семейно-политическа трагедия извън времето и пространството. Премиерата е на 17 март в Народния театър „Иван Вазов“ – 400 години след първата постановка на пиесата в Лондон и 99 години след първото представление в Народния театър.

В главната роля е Наум Шопов – със спектакъла академичната трупа отбелязва 75-годишния юбилей на именития актьор.

Режисьорът споделя, че идеята за постановката е на Наум Шопов, който го помолил да постави пиесата. За Гърдев това е шанс, който се случва веднъж в живота, затова приел, макар дълго да се колебал заради голямата отговорност, свързана с работата по спектакъла и с артист от такъв ранг. Според него Наум Шопов е изключителен професионалист с единството на своя уникален талант и етика.

* * *

„Последната нощ на Сократ“ от Стефан Цанев ще има премиера едновременно в София и в Будапеща, съобщава авторът на пресконференция на 23 март. Представлението на Камерната сцена на Народния театър „Иван Вазов“ е под режисурата на Здравко Митков. Участват Стоян Алексиев – Сократ, Георги Мамалев – Пазач, и Аня Пенчева – Ксанטיפа, съпругата на Сократ.

Здравко Митков от три години се опитва да постави пиесата, която смята за най-добрата творба на драматурга заради страхотните театрални находки, великолепните роли и висококачествения диалог, който произтича както от характерите, така и от ситуацията. Вдъхновяващата идея за размяната на ролите на осъдения и палача в средата на пиесата е голямо предизвикателство за режисьора по собствените му думи.

* * *

С ултразвук ще се контролира

качеството на позлатата при реставрацията на фасадата на Народния театър „Иван Вазов“, която се прави това лято, научава БТА на 18 август от главния секретар на театъра Стефан Велев. Предвид уникалността на реставрационната дейност са наети специалисти, художници и реставратори, които са доказали своя професионализъм при реставрацията през 2004 г.

В новина от 31 август пък се посочва, че Народният театър създава специализиран сайт във връзка с реставрацията на централната фасада и прилежащите ѝ две кули. На страницата всеки ден ще има актуализирани снимки, кратки новини за хода на реставрацията и проблемите, свързани с нея.

* * *

Двата най-стари костюма, съхранявани в музея на Народния театър „Иван Вазов“, ще бъдат показани на изложбата „150 години български театър“ – костюмът на Златина Недева като Гертруда в „Хамлет“ от Шекспир през 1914 г., и на Невена Буюклиева като Елизабет Валoa в „Дон Карлос“ от Шилер през 1928 г.

Изложбата ще бъде открита на 14 ноември в Народния театър, научава БТА по-рано през месеца от академичната трупа. Само на откриването може да се види най-старата театрална завеса у нас, която се пази в читалището в Шумен. Завесата за първи път ще бъде показана в София.

Макет на гръсчения театър „Основа“, изработен от внука на актьора Иван Попов по негови спомени, лични архиви на забележителни фигури в българския театър като Васил Курков,

Атанас Курчев, Елена Снежина, Агрияна Бугевска, Иван Попов са сред експонатите.

2007

Да не се даваме на чалгата, на бездуховността, призовава Младен Киселов в спектакъла „Бетовен 21“ от Константин Илиев. Премиерата е на 30 март в Народния театър „Иван Вазов“. Сценографията е на Вечеслав Парпанов.

По думите на режисьора пиесата е драматична комедия, един съвременен смесен жанр, в който авторът е създал живи образи, неочаквани, много български. Драматургът не се страхува да продължи важна линия в българския театър – на обществено ангажирания театър, който бе предпоставка да се подготвят обществените промени у нас. Самата поява на пиесата е вече акт на художествена съпротива срещу чумата на времето ни, глас в днешната ни драматургия, който напомня колко е важно за нас, българите – творци и публика, да кажем „Не“ на заливащата ни кал на цинизма, смята Младен Киселов. За него е голяма радост да се завърне на сцената на Народния театър и отново след толкова години да направи българска пиеса.

* * *

Мариус Донкин е поканен на пет международни фестивала с моноспектакъла „Г-н Ибрахим и цветята на Корана“ от Ерик-Еманюел Шмит, постановка на Снежина Танковска, съобщават от Народния театър „Иван Вазов“ през май.

На 25 май актьорът ще се представи на „Албамонофест“

София, 12 май 2007 г. Актьорът Юлиан Вергов и актрисата Мария Каварджикова в сцена от „Идеалният мъж“ на Оскар Уайлд. Режисьор на постановката е гостът от Франция Тиери Аркур. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

в Албания. Другите предстоящи участия са в Македония, Полша, Германия и Исландия.

Поканите са дошли след успешното представяне на „Г-н Ибрахим и цветята на Корана“ на фестивала на монодрамата „Видлуння“ в Киев, Украйна, където постановката очарова публиката и журито и получава диплом и наградата за хуманизъм „Кристална статуетка“.

* * *

Песата „Мартин, Данчо и майка им“ на драматурга и режисьор Камен Донеv беше представена пред българска публика в Ню Йорк, предава от американския град през май кореспондентът на БТА Невена Мандаджиева.

Представлението на Народния театър „Иван Вазов“, което се играе в навечерието на 24 май в сградата на Генералното кон-

сулство на Република България, е част от тазгодишната програма на фестивала „Български сезони в Ню Йорк“.

След театралното събитие режисьорът Камен Донеv и актрисата от моноспектакъла Карла Рахал се срещат с представители на българската общност и споделят моменти от творческата история на постановката.

Песата „Мартин, Данчо и майка им“ предстои да бъде играна на 26 и 27 май и в Чикаго пред наши сънародници в църквите „Св. София“ и „Св. Иван Рилски“.

* * *

Режисьорът Моис Бениеш се будел, обял в студена пот, след кошмари, в които влизал в дуел с класиците – в периодите на репетиции на маса. Това разкрива самият той в статията „Мъки-

те и радостите на режисьора“, дала заглавието на сборника с негови публикации, съставен от гъщеря му Мая Бениеш. „Връщам се вкъщи уморен. Вземам приспивателно, унасям се и сънувам кошмари. Авторът ми се заканва с пръст – но откъде накъде, та той е умрял преди 300 години. Хвърля съвременните си грехи и ме вика на дуел. Актърите са се събрали на една поляна и следят с голямо любопитство този странен двубой. Дуел с пистолети. Пръв стреля авторът и не улучва. Точно вдигам оръжието и се събуждам в студена пот. Закусвам на двена три и тичам към театъра. В този неспокоен сън са се родили някакви идеи. Стига репетиции на маса“, пише маестрото. Книгата „Мъките и радостите на режисьора“ е планирано да бъде представена на юбилейната вечер за 100-годишнината от рождението на Моис Бениеш – на 7

ноември, в Камерната зала на Народния театър „Иван Вазов“, научава БТА от организаторите в началото на месеца.

2008

Иван Юруков е първият Разколников на сцената на Народния театър „Иван Вазов“ – в спектакъла „Престъпление и наказание“ по Достоевски на Владен Александров, автор и на сценичната версия. Премиерата е на 5 януари на Сцена на четвъртия етаж.

„Иван Юруков е бъдеща голяма звезда на българския театър. Рядкост са вече трагите с такъв капацитет, младите актьори, които така сериозно се занимават с текста“, казва пред репортери режисьорът. Според него и драматурга на представлението Светлана Панчева „Престъпление и наказание“ не е поставян на софийска сцена. Впечатляваща е била постановката на Красимир Спасов преди около 30 години в Русе с Рашко Младенов в главната роля, играна в градската библиотека.

* * *

През юни започва реставрацията на централната северна фасада на Народния театър „Иван Вазов“, очаквана повече от три десетилетия. В края на август строителните съоръжения ще освободят красивия театрален площад в идеалния център на София, скелето ще бъде демонтирано и ще се открие обновената фасада, съобщава главният секретар на театъра Стефан Велев.

На обекта започват работа 20 реставратори и строители, а в

усилените дни на реставрацията те ще бъдат над 50 души.

* * *

Андрей Баташов – в ролята на слугата Моска, си присвоява „законно“ богатството на Георги Мамалев – Волпоне, в едноименната комедия на Бен Джонсън. Третата постановка на „Волпоне“ в над 100-годишната история на Народния театър „Иван Вазов“ е дело на Здравко Митков, автор и на сценичната версия. Премиерата е на 10 октомври на Камерната сцена.

Драматургът Светлана Панчева припомня, че в първата постановка в Народния театър – през 1930 г. под режисурата на Николай Масалитинов, Волпоне са играли Кръстьо Сарафов и Владимир Трандафилов, а Моска – Константин Кисимов. В спектакъла на Стефан Сърчаджиев през 1956 г., смятан за един от най-успешните му на първата ни сцена, Волпоне е Владимир Трандафилов, Корбачо – Константин Кисимов, Моска – Рачко Ябанджиев и Асен Миланов, а Стоянка Мутафова е в третия състав за ролята на Канина.

* * *

Френският режисьор Тиери Аркур е голям фен на актьора Захари Бахаров. „Захари е изключителен, страшно талантлив, енергичен. Притежава забележителна интуиция и интелигентност. Аз съм му голям фен – гледал съм го и в драматични, и в комедийни роли. За съжаление, не съм успял все още да видя филма на Явор Гърдев „Дзифт“, в който играе главната роля“, казва в отговор на репортерски въпрос Тиери Ар-

кур на среща с медиите по повод спектакъла „Балът на крадците“ от Жан Ануи. Пиесата е определяна като комедия-балет. Премиерата е на 17 октомври на голямата сцена в Народния театър „Иван Вазов“. Това е втората постановка на френския режисьор в академичната трупа след „Идеалният мъж“ от Оскар Уайлд. Той отново работи с много от артистите, които участват в нея.

* * *

Юлиан Вергов говори на сръбско-български в спектакъла „Крадецът на праскови“ по мотиви от повестта на Емилиян Станев, драматизация и постановка на Бойко Илиев в Камерната зала на Народния театър „Иван Вазов“. Популярният актьор е в ролята на сръбския военнопленник, който се влюбва в българката Лиза (в изпълнение на Аня Пенчева), съпруга на полковника (Мариус Донкин).

„Не се чувствам виновен, макар някои на шега да ме наричат „рецидивист“ – коментира Бойко Илиев, който миналия сезон поставя, също на Камерната сцена в Народния театър, „Осъдени души“ по Димитър Димов. – Много ми се иска театърът ни да навлезе в съкровените художествени стойности, да се обърне към стойностната литература, която може да ни отдели от елементаризираното сценично всекидневие. Имам нужда – надявам се, че и зрители – да се вглеждам в света на Димитър Димов, Емилиян Станев, Яворов... Иска ми се, особено от сцената на Народния театър, да се чува това слово“, казва режисьорът.

* * *

На 22 декември е съобщено, че Павел Васев печели конкурса за длъжността директор на Народния театър „Иван Вазов“. Той ще встъпи в длъжност от 5 януари 2009 г. за срок от пет години.

2009

Едуард Олби винаги се изненадва, че хората се шокират, като видят на сцената или на екрана неща, които правят във всекидневието си. Именитият американски драматург казва това на 28 май пред репортери в отговор на въпрос какво може да шокира хората в началото на XXI век. По думите му зрители и критици са били шокирани отначало при постановката на Бродуей на най-новата му пиеса „Козата, или коя е Силвия“. Олби е у нас заради спектакъла, който Явор Гърдев подготвя в Народния театър „Иван Вазов“ по творбата, в която женен мъж „има връзка“ с коза.

Драматургът е гледал репетиция предния ден и е много доволен от избора на актьорите, за който се е доверил изцяло на режисьора. „Интересно ми е как българската публика и критиката ще приемат „Козата“. Случих на изключителен режисьор, на прекрасни актьори и художник“, отбелязва драматургът.

Едуард Олби е за първи път в България. У нас е и Марта Коание, пожизнен почетен председател на Международния театрален институт – ITI. Тя има интерес към България от края на 70-те години, идвала е тук 16 пъти. „Напоследък работихме за театралния обмен между България и САЩ по линия на ITI. Когато възникна идеята да каним тук американски автори, чиито пиеси се поставят тук, първият, за когото се сетих, беше Едуард Олби. Двамата с Явор Гърдев си допаднаха още на първата среща, почувстваха духовен контакт, духовна връзка помежду си“, разказва Марта Коание.

Явор Гърдев припомня, че първото излизане на Народния теа-

тер откъд „желязната завеса“ е със съдействието на Марта Коание – гастрол в САЩ с „Ретро“.

* * *

С пиесата „Дон Жуан“ на Молиер Народният театър „Иван Вазов“ започна снощи участието си в международната Среща на националните театри '09 във Варшава, специално за БТА предава Климент Тренков на 24 октомври. Постановката на режисьора Александър Морфов в превод на Ева Подлодовска е представена в зала „Богуславски“ на Националния театър в полската столица.

„Кой е Дон Жуан в спектакъла на Морфов?“, пише в официалната програма на театралната среща в полската столица. И отговорът гласи: „Това е колаж от множество различни интерпретации на този персонаж: барокови, романтични, екзистенциални. [...] Но преди всичко това е човек, отегчен от живота, безметежно отдаващ се на любовните приключения, безогледен към каквито и да било чувства, преследван от любовта и омразата вечен беглец, стремящ се към постигането на пълно самопознание, което в края на краищата се оказва аг.“

* * *

Трима ученици на проф. Крикор Азарян играят в неговата трета постановка на „Вишнева градина“ от Чехов, която има премиера на 31 октомври в Народния театър „Иван Вазов“. Петър Попйорданов се появява като Странник. Валентин Танев е непохватният и раболепен деловодител Епиходов, безнадежно влюбен в прислужницата Дуняша – в изпълнение на Христина

София, 27 февруари 2010 г. Кадр от представлението „Мизантроп“ от Молиер на камерната сцена на Народния театър „Иван Вазов“. Режисьор на постановката е Росица Обрешкова, сценография и костюми – Елена Иванова. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Скулптурна фигура върху сградата на Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Тихомир Пенев, БТА

Караиванова от Малък градски театър „Зад канала“. „Много радостен и вълнуващ беше репетиционният процес. Срецнах трима мои ученици. Езикът, с който общуваме, беше важен фактор да се случват нещата. Той беше разбираем и за останалите актьори, с повечето от които се срещнах за първи път“, казва Крикор Азярян.

2010

Медицинските сестри танцуват с метли в спектакъла „Полет над кукувиче гнездо“ на Александър Морфов по романа на Кен Киси в Народния театър „Иван Вазов“. Мила Искренова е подготвила хореографията за предразположените към флирт дами.

В ролите на луди, лекари и сестри от психиатрията, в която се развива действието, са Деян Донков, Рени Врангова, Иван Бърнев, Емил И. Марков, Пламен Пеев, Стоян Алексиев, Теодор Елмазов, Валентин Ганев, Руси Чанев и други. Сценографията и

костюмите са на Елена Иванова. Премиерните представления са на 1, 2 и 3 декември.

Историята за психопата Мак Мърфи, който попада от изправителен лагер в психиатрична клиника, за да се натъкне на най-големия враг в живота си, е известна и от филма на Милош Форман. Александър Морфов не се страхува от сравнения и прави абсолютно самостоятелно произведение, което не може да бъде сравнено с предишните произведения с това заглавие, отбелязват от Народния театър.

* * *

„Убийството на Гонзаго“ от Недялко Йорданов под режисурата на автора е първата постановка, продуцирана от Народния театър „Иван Вазов“ за новата му сцена „Сълза и смях“. Премиерата е на 15 декември. Пиесата, писана през 1987 г., се играе с успех в десетки театри в странство, а сега за първи път е на столична сцена. Спектакълът е и дебют на автора в Народния театър – след 47-годишно при-

съствие в българския театър с 29 пиеси, играни във всички театри в София и страната без академичната трупа.

„Щастлив съм, че влизам в репертоара на Народния театър, за което съм много благодарен на директора му Павел Васев и неговия екип“, казва на 8 декември пред репортери Недялко Йорданов.

2011

Ивайло Христов дебютира в Народния театър „Иван Вазов“ в „Смъртта на търговския пътник“, научава БТА от академичната трупа през февруари. Най-играната пиеса на Артър Милър е на първата ни сцена отново след 40 години. Постановката на режисьора Борислав Чакринов е в рамките на „Американския сезон“ на Народния театър. Премиерата се очаква през април. В „Смъртта на търговския пътник“ Ивайло Христов е в ролята на бащата Уили Ломан. БТА припомня, че първата премиера на „Смъртта на търговския пътник“ в Народния театър е на 4 март 1964 г. с участието на Апостол Карамитев в ролята на Биф и на Таня Масалтинова като Линда. Постановката е на Николай Люцканов.

Друг популярен актьор ще дебютира като постановчик в академичната трупа – Йосиф Сърчаджиев, син на именития режисьор Стефан Сърчаджиев, един от реформаторите на Народния театър от времето на Масалтинов, поставя една от най-автобиографичните пиеси на Аугуст Стриндберг – „Бащата“. Участват Валентин Ганев, Мария Каварджикова, Илияна Коджабашева, Йосиф Шамли, Юлиан Вергов, Вяра Табакова и

София, 18 септември 2014 г. Пред Народния театър „Иван Вазов“ се провежда улично представление на театър „MALABAR“, Франция – „Бестиер“. То е част от Осмия международен фестивал за уличен и куклен театър. Снимка: Владимир Шоков, БТА

Васил Драганов. Сценографията и костюмите са на Петър Митев. Първите представления са в края на март.

* * *

Арлет Ричи – внучка на Нина Ричи, поставя своята пиеса „Вълните (по Вирджиния Улф)“ в Народния театър „Иван Вазов“. Първите представления са на 3 и 5 юни на Камерната сцена. Юлиан Вергов, Ивайло Герас-

ков, Мария Каварджикова, Рени Врангова и Снежина Петрова играят във „Вълните (по повод на Вирджиния Улф)“ – 1002-рата премиера на театъра от 1904 г. Сценографията и костюмите са на Чавдар Гюзелев, музиката и песните – на Али, Джон и Марго Мичел.

„От романа на Вирджиния Улф „Вълните“ съм запазила ритъма на морето, времето, което не отминава, и хората, които отминават. Пресътвори́ла съм

обикновения живот на петима от героите, чието приятелство, родено още през детството им, ги кара да вярват, че ще надмогнат, ще победят времето“, обяснява Арлет Ричи.

* * *

С пиеса на Георги Марков Народният театър „Иван Вазов“ започва поредицата „Българска драматургия“ за новия сезон. Премиерата на „Да се провреш под дъгата“, постановка на Асен Шопов, е на 7 октомври на Камерната сцена, съобщават от академичната трупа.

В актьорския екип са Георги Мамалев, Георги Кагурин, Стоян Алексиев, Валентин Ганев, Петър Попйорданов, Васил Михайлов, Руси Чанев и Марин Янев. Сценографията и костюмите са на Цвета Маринова, музикалното оформление – на Михаил Шишков.

* * *

Комедията „Ревизор“ от Гогол – един от шедевровете на световната драматургия, отново е на сцената на Народния театър „Иван Вазов“ след повече от половин век. С постановката на Мариус Куркински започва „Руският сезон“ на академичната трупа. Премиерата е на 17 ноември.

Мариус Куркински разчита на изключителен постановъчен и актьорски екип. Самият той влиза в ролята на Градоначалника, Хлестаков е Владимир Карамазов, а Анна Андреевна – Рени Врангова. В грандиозната театрална продукция с повече от 30 актьори сценографията е на Никола Тороманов, а костюмите на Анна Панайотова. Композитор е Емилиян Гацов.

2012

През май актрисата Албена Колева в ролята на Шърли Валънтайн от едноименната пиеса на Уили Ръсел грабва наградата на публиката на Международния фестивал на моноспектаклите в Битоля, Македония. Българското участие е във втория ден на фестивалната програма, броени дни преди виенското турне на Народния театър с три камерни представления, сред които и „Шърли Валънтайн“ под режисурата на Тодор Колев.

Премиерата на спектакъла е в началото на сезона на Камерната сцена в Народния театър и това е първото му представяне зад граница.

* * *

През май Ангел Ангелов – главният реквизитор на Народния театър „Иван Вазов“, е първият от дейците на културата „заг кулисите“, отличен със „Златен век“.

„Такава награда се дава за първи път. Радвам се, че вече погледнахме и заг кулисите, където често цял живот се трудят достойни хора, предани на изкуството, които обаче остават незабелязани. Благодаря на директора на театъра Павел Васев за предложението“, казва министърът на културата Вежди Рашидов на церемонията по награждаването на творци и дейци на културата с най-високото отличие на Министерството на културата – „Златен век“.

* * *

Хамлет (Леонид Йовчев) води актьорски екзерсиз в спортен екип, Офелия (Весела Бабинова) пее песен на Адел в спектакъла

на Явор Гърдев по трагедията на Шекспир, пише БТА на 31 октомври. „Хамлет“ е отново на сцената на Народния театър „Иван Вазов“ 98 години след първата постановка – през 1914 г. със Сава Огнянов в главната роля.

По мащаб и стил спектакълът напомня друга мегапродукция на режисьора на академичната сцена – „Крал Лир“ с Наум Шопов. За подобна асоциация допринася и музиката на Калин Николов.

2013

На 120-годишнината от рождението на Елисавета Багряна и 125-годишнината от рождението на Дора Габе е посветен спектакълът „Две“ от Таня Шахова, постановка на Юрий Дачев. Премиерните представления са на 15 и 29 декември на Сцена на четвъртия етаж в Народния театър „Иван Вазов“, съобщават от трупата.

В ролите на Елисавета Багряна и Дора Габе са актрисите Мария Каварджикова и Бойка Велкова. Ева Тепавичарова е безмълвната Жена от Дома на Съюза на писатели в Хисаря, където се срещат и разговарят двете най-големи български поетеси. „Има личности, които благодарение на страхопочитанието на пишущите се превръщат в легенди с втвърдена политура. „Две“ не е текст с такива намерения и за мен това е ценно негово качество“, казва Юрий Дачев.

2014

„Хамлет“ от Шекспир на Явор Гърдев ще се играе за 50-и път на 18 февруари в Народния театър „Иван Вазов“. Юбилейното представление съвпада с покана

за един от най-големите Шекспирови фестивали – в Гданск, Полша, съобщават от академичната трупа през февруари. Това е първото българско участие на Гданския Шекспиров фестивал, който събира спектакли, артистични срещи и уъркшопи с театрални творци от целия свят.

„Хамлет“ на Народния театър ще се играе на български (в превода на проф. Александър Шурбанов) със субтитри на полски и на английски, с оригиналния Шекспиров текст от Първото фолио.

* * *

Двайсетминутни овации получиха спектакълът „Полет над кукувиче гнездо“ на Александър Морфов в Скопие, съобщават на БТА от Народния театър „Иван Вазов“ на 30 май. „Александър Морфов още веднъж доказва, че е много голям европейски режисьор“, „Четата на Морфов се предвождаше от изключителния Деян Донков и Рени Врангова. Всички актьори създадоха едно живо тяло. Такава прецизна колективна актьорска игра не сме виждали отдавна не само по нашите сцени. Публиката възнаградиха актьорите с 20 минути овации“, пише македонската преса.

Гостуването на Народния театър на сцената на Македонския национален театър с „Полет над кукувиче гнездо“ на 27 май е в рамките на първия Международен театрален фестивал МНТ ФЕЕСТ в Скопие.

„Публиката не трепна три часа и половина, за да не пропусне нищо от представлението. Морфов ни показа как трябва и може да се работи, за да се стигне до върха. Спектакълът на Морфов

доведе публиката до катарзис“, пише вестник „Дневник“ по повод на гастролола.

* * *

Изложбата „Художниците на Народния театър (1904-1954)“ е открита на 16 септември в Софийската градска художествена галерия. Експозицията е съвместен проект на СГХГ и Народния театър във връзка със 110-годишнината от създаването му.

В изложбата са включени непоказвани произведения (скици, снимки, костюми и др.) от архива на театъра и живописни произведения от фонда на СГХГ, Археологическия музей и Столичната библиотека. Изложени са произведенията на 63-ма художници, които работят на сцената на Народния театър като декоратори, костюмографи, шапкари, архитекти в периода 1904-1954 г. Изложбата представлява обзор на оцелялото материално наследство на българските художници в архива на днешния Народен театър „Иван Вазов“.

* * *

Изложба на картини от колекцията на Народния театър „Иван Вазов“ е открита на 22 октомври във фойетата на театъра часове преди началото на юбилейното представление на „Хъшове“ на Александър Морфов, с което се отбелязва десетата годишнина от неговата премиера.

Изложбата и спектакълът са част от поредицата събития, които Народният театър посвещава на своята 110-годишнина.

Зрителите ще видят оригиналите на портрета на Иван Ва-

зов от Петър Морозов (1920), на картината на Васил Стоилов „Иван Вазов пред Народния театър“, която е и на плаката на изложбата, портрета на П.К. Яворов от Цено Тодоров, рисуван през 1914 г., три месеца преди втория опит на поета за самоубийство.

Сред експонатите са също портрет на Невена Буюклиева в ролята на Мария Стюарт от едноименната трагедия на Шилер от Олга Шаханова (1949), на Константин Кисимов в ролята на Подкальосин в „Женитба“ от Гогол на Иван Табаков (1948), на Йордан Радичков от Димитър Киров (1999), на Апостол Карамитев от Дора Бонева (2013) и още безценни платна, изложени единствено в дните на знаменателната годишнина.

* * *

Драматургът Емил Бонев е новият директор на Народния театър „Иван Вазов“, съобщава пресцентърът на Министерството на културата на 19 декември.

По-късно е съобщено обаче, че Бонев благодари за поканата, но казва, че няма да може да поеме поста.

2015

Режисьорът Александър Морфов е новият директор на Народния театър „Иван Вазов“. Със заповед на министъра на културата Вежди Рашидов той ще ръководи академичната трупа до организирането на конкурс за поста, съобщава пресцентърът на министерството на 5 януари.

В новина от 4 септември се посочва, че временно изпълняващият длъжността директор на

Народния театър Александър Морфов е подал молба да бъде освободен от поста.

Министерството на културата обявява конкурс за длъжността директор на Народния театър "Иван Вазов". До провеждането на конкурса начело на Народния театър ще е заместник-директорът Милица Трайкова.

* * *

Леонид Йовчев играе Гео Милев в спектакъл, посветен на 120 години от рождението и 90 години от гибелта на поета. „Гео“ – мистериално действо по романа на Христо Карастоянов „Една и съща нощ“, сценична версия и постановка на Иван Добчев. Премиерата е на 13 и 14 ноември в Народния театър „Иван Вазов“.

Новината от деня припомня, че като режисьор Гео Милев има една постановка в Народния театър – „Мъртвешки танц“ от Аугуст Стриндберг през 1920 г., в исторически план оценявана като значителна крачка към модернизацията на националната сцена. Особено силно е присъствието на поета в Народния театър като преводач с преводите на Шекспировия „Хамлет“, използван в две постановки на Н. О. Масалитинов – през 1933 и 1943 г., на „Монна Ванна“ от Морис Метерлинк, реализирана от Сирак Скитник през 1924 г., и на „Егмонт“ от Гьоте, постановка на Владимир Тенев 1932 г.

2016

Мариус Донкин е класиран за длъжността директор на Народния театър „Иван Вазов“. Това съобщават на 19 август от

Софи, 24 септември 2015 г. Премиерата на комедията „Лунатици“ от Кен Лудвиг в Народния театър „Иван Вазов“, с която се отбелязват 40 години сценична дейност на Михаил Петров. Снимка: Асен Тонев, БТА

Министерството на културата след проведеня конкурс за поста.

През септември Ерик-Еманюел Шмит пожелава попътен вятър на новия директор на театъра Мариус Донкин. Актьорът години наред играе един от най-успешните си моноспектакли – „Г-н Ибрахим и цветята на Корана“, по пиесата на прочутия френски драматург. Представлението е причина и за първото посещение у нас на Шмит, който сега гостува за премиерата на друга своя пиеса – „Посетителят“ в театър „Сълза и смях“. „Пожелавам големият артист, когото познавам, да бъде и голям директор“, са първите думи на Шмит при срещата му с Донкин.

* * *

През декември големият и

много обичан български актьор Георги Мамалев е удостоен с най-високото и престижно отличие на Министерството на културата – наградата „Златен век“ с огърлие. Тя му се присъжда за изключителни заслуги за развитието на българската култура, както и по повод на 40 години творческа дейност. Под бурни аплодисменти звездата на академичната трупа получава отличието на премиерата на комедията „Мнимият болен“ от Жан-Батист Молиер в Народния театър „Иван Вазов“, постановка на Владлен Александров. Развълнуваният актьор благодари сърдечно от сцената за оказаното му признание и казва, че е осъществил детската си мечта – да е актьор. Георги Мамалев допълва, че усеща невидимото „присъствие“ и на сенките, на духа на великите български актьори, които са играли

на сцената на Народния театър десетилетия преди него и на които той и колегите му дължат абсолютно всичко.

* * *

Звездни имена от сцената на Народния театър „Иван Вазов“, чиито съдби са свързани с историята на театъра, по покана на директора Мариус Донкин се събират в театъра. На 23 декември, в навечерието на Бъдни вечер и Рождество Христово, емблематични и любими на поколения зрители актьори се събират, за да си припомнят незабравимите мигове и срещи с публиката. Срещата под наслов „Поколения и приемственост“ е на Камерната сцена.

Сред хората, с които публиката има възможност да се срещне, са Виолета Гиндева, Васил Стойчев, Виолета Бахчеванова,

София, 19 ноември 2016 г. По традиция в Нощта на театрите Народния театър „Иван Вазов“ организира разходки зад кулисите. Посетителите имат възможността да разгледат етажиките в сградата на театъра, където са разположени и гримьорните. Снимка: Петър Кръстев, БТА

Жоржета Чакърова, Йорданка Кузманова, Адриана Андреева, Антония Каракостова – драматург, Росица Данаилова, Николина Томанова, Ванча Дойчева, Никола Петков, Асен Шопов, Николай Николаев – Бате Николай, Борис Луканов, Никола Антикаджиев, Сашка Маринова, Румяна Василева.

„Това, което тези хора са оставили в театъра, всички прекрасни моменти, които публиката помни, не бива да бъдат забравени. Те са национално богатство, от което можеш да черпиш познание и поука. Ще направя всичко възможно подобни срещи да се превърнат в една красива и полезна традиция“, казва директорът на театъра Мариус Донкин.

* * *

В края на декември известната поетеса и преводачка Мирела Иванова става драматург в Народния театър „Иван Вазов“. Първият спектакъл, в чийто екип влиза тя, е „Майстори“. Премиерата на представлението, режисирано от Петринел Гочев, е в края на януари догодина. Любопитното

е, че когато „Майстори“ на Рачо Стоянов се поставя за първи път на сцената на Народния театър през 1927 г., негов драматург отново е поет – Николай Лулиев.

Освен драматург Мирела Иванова ще бъде и главен редактор на собственото издание на театъра – двумесечното списание „Народен театър“, чийто пети брой ще бъде готов през януари. Тя се присъединява към екипа на театъра, след като почти 20 години работи като главен уредник на къщата-музей на Иван Вазов в София.

2017

В началото на годината Народният театър „Иван Вазов“ отбелязва 90 години от официалното откриване на сградата си. На 3 януари 1907 г. в столицата отваря врати изключително красивата барокова сграда на първата ни сцена, създадена по проект на виенските архитекти Фердинанд Фелнер и Херман Хелмер.

Новината припомня, че със заповед от 14 юли 1903 г. министър д-р Иван Д. Шишманов

назначава комисия начело с г-н Илия Миларов, която да подготви предложение за постройка на сграда за Народния театър в София. Народното събрание взема решение и с Указ на княз Фердинанд Първи се отчуждава терен на мястото на бившия дъсчен театър „Основа“, където през юни 1904 г. започва строежът на сградата. Живописното оформление на тавана и стените в зрителната зала, която разполага с 848 места, е възложено на известния виенски художник Рудолф Фукс. Народният театър отваря врати на 3 януари 1907 г. със специално представление.

На 10 февруари 1923 г. по време на юбилейния спектакъл „Аптеоз на родното драматично изкуство“ избухва пожар, който унищожава театъра. От началото на новия сезон трупата играе разделена на две части в различни градове на България, а след това шест години – на сцената на специално ремонтирания „Свободен театър“ в София.

Сградата на Народния театър е реконструирана през периода 1924-1928 г. по проект на немския архитект Мартин Дюлфер. Освен изграждането на новата железобетонна конструкция от Германия е доставена сценична механизация, произведена от фирмите „Круп“ и МАН, както имат само най-добрите театри в европейските метрополиси. Тази техника работи от 1929 г. и до днес, като се използва във всички представления на Голямата сцена на театъра.

По време на бомбардировките над София през Втората световна война е разрушено южното крило на театъра. След края на войната сградата е възстановена и от април 1945 г. Народният театър отново отваря врати за публиката. Последното преус-

София, 19 ноември 2016 г. Разходка зад кулисите на Народния театър „Иван Вазов“ в Нощта на театрите. Снимка: Петър Кръстев, БТА

тройство и реставрацията са осъществени през 1972-1975 г. по ръководството на проф. инж. Венелин Венков, когато се изгражда и специална Камерна сцена. Цялостното художествено оформление е дело на художниците Дечко Узунов, Георги Чапкънов и Иван Кирков, който е и автор на завесата на театъра – неугасващия Феникс.

* * *

Стоян Алексиев и Емануела Шкодрева си партнират в пиеса на Израел Хоровиц – „странна и разбираема история за срещи и разминавания, за избухвания и притихвания, за признания и осъзнавания“. „Някъде в този живот, или да си паркираш колата в двора на Харвард“ – една от най-прочутите пиеси на световноизвестния автор, има премиера на 14 март на Камерната сцена в Народния театър „Иван Вазов“. Режисьор е Гаро Ашикян. През май Израел Хоровиц отправя сърдечно видеопослание към зрителите на своята пиеса в Народния театър, понеже не може да присъства лично. „Ако трябва да

кажа нещо за моята пиеса „Да си паркираш колата в двора на Харвард“, то е, че за мен наистина е много вълнуващо, че се играе в Народния театър и обикаля България“, казва писателят във видеопоздравя.

* * *

През май Народният театър „Иван Вазов“ получава награда за „Корпоративна PR кампания“ на 17-ия конкурс PR приз – 2017. Наградата е връчена на официална церемония в Софийската градска художествена галерия на Катя Попчева, ръководител на отдел „Маркетинг и комуникации“ в театъра.

Народният театър кандидатства с проект, отразяващ работата по публичния имидж, събитията, маркетинга и комуникацията си за сезон 2016-2017, който започва с новия директор Мариус Донкин и много инициативи, популяризиращи неговата дейност и работещи за привличане на нова публика. Журито с председател Мануела Тотева оценява високо новите подходи в управлението на имиджа на

Народния театър и поздравява целия екип на трупата с постигнатите резултати.

* * *

В края на юни строежът на грандиозната сцена на „Театър пред театъра“ започва в пространството пред Народния театър „Иван Вазов“. По план близо 56-тонната конструкция трябва да бъде напълно готова до 2 юли.

Сцената, на която ще се играят „Мнимият болен“, „Лунатици“ и „Почивен ден“, е с размери 14 на 14 метра, а декорите и сценографията на спектаклите ще бъдат специално приготвени за представения на открито.

* * *

За първи път от над 40 години Народният театър „Иван Вазов“ посреща и актьори, и зрители с изцяло обновена голяма и камерна зала, съобщават от трупата на 1 септември.

При ремонта, продължил цяло лято, са претанцирани зрителските столове на двете сцени, обновени са златните орнаменти и красивият полилей в голямата зала. Ново RED осветление и инсталация, която сменя застоялия въздух със свеж, също са сред придобивките за 116-ия сезон, открит с водосвет.

От 13 септември на разположение на зрителите е и новият сайт на театъра. Той позволява на почитателите на театъра да разбират как ще виждат сцената още като си избират места при покупка на билети онлайн.

* * *

Фондация „Основа“ ще подпомага Народния театър „Иван

София, 3 юли 2018 г. Хитовия спектакъл „Калигула“ с номинирания за наградата „Аскеер“ Деян Донков, показват на зрителите в третата вечер на фестивала „Театър пред театъра“, инициатива на Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Цветомир Петров, БТА

Вазов“. На пресконференция в театъра на 19 октомври са представени учредителите и техните идеи. Фондацията ще помага чрез участие в различни европейски програми и организиране на инициативи за привличане на вниманието към институцията. Неин председател е акад. Стефан Воденичаров, заместник-председател е Лора Ченакова, сред учредителите са проф. Огнян Герджиков, ректорът на СУ проф. Анастас Герджиков, Виолена Маринова, Росица Личикова.

Първият подготвен проект е за дигитализация на архива на Народния театър, отбеляза Ченакова. В театъра има над 13 000 архивни единици, най-спешно е дигитализирането на фотографите. Има идея за възстановяване на музея на Народния театър. Друга идея е разработване на проект за онлайн представлението на постановки на театъра.

2018

Като „малка художествена революция“ определят френските медии и критици постановка-

та, с която режисьорът Галин Стоев поема поста директор на театъра в Тулуза. Гастролът през януари на спектакъла „Танцът Делхи“ на Народния театър „Иван Вазов“ се превръща в истински триумф още с първите представления пред френската публика, а медиите не пестят похвалите си за сценичната версия, актьорската игра и режисьорския прочит на текста на Иван Вирипаев, съобщават от Народния театър.

„Представлението минава с голям успех! Всички говорят за театралната школа на Източна Европа и не пестят похвали към актьорите. Впечатлени са силно от текста, от сценичната версия, от декора, работата с видеото и режисьорския прочит“, казва Галин Стоев.

Публиката във Франция е изключително впечатлена от играта на актьорите Владимир Карамазов, Радина Кърджилова, Светлана Янчева, Радена Вълканова, София Бобчева и Елена Телбис.

„Танцът Делхи“ носи цялата дълбочина и съчувствие, които характеризират поробената душа. Това е спектакъл, в който

Галин Стоев говори за тежки неща – смъртта, болката, любовта, но без да изпада в патос, и гръзва да покаже нещо много различно, отправяйки огромно предизвикателство пред френската общественост, където би било най-логично да се представи например с пиеса на Молиер“, пише сайтът ramdam.com.

Следващите представления са на 16, 17, 18, 19 и 20 януари. Спектакълът се играе на български със субтитри на френски, а последния ден преди представлението ще има среща на публика и медии с Галин Стоев и екипа.

* * *

Народният театър „Иван Вазов“ отбелязва 140-годишнината от рождението на Пейо Яворов на 20 януари. Новината от деня припомня, че Пейо Яворов работи в Народния театър от 1908 до 1913 г. Написва и пиесите „В полите на Витоша“ и „Когато гръм удари, как ехото заглъхва“, многократно поставяни на първата ни сцена.

Освен артистичен секретар на Народния театър той е и режисьор, драматург, „стожер на най-чистата българска реч на сцената“, по думите на Адриана Бudevска. За петте години, през които Яворов участва в живота на Народния театър, Бudevска пише: „Той работеше скромно, мълчаливо, като всеки голям художник. Беше тактичен. Съзнаваше, че неговата задача е задачата на големия човек, който трябва да даде от себе си нещо – и има какво да даде. Той не искаше поклонение, но служеше на нещо свято, на нещо по-голямо от него – на българския театър, на българската реч в него“, припомнят от театъра.

* * *

Пълни зали очакват в Париж „Богът на касапницата“ от Ясмина Реза – един от най-хитовите спектакли на Народния театър „Иван Вазов“. Представленията във френската столица са на 9 и 10 февруари, съобщават от трупата.

Напълно разпродадени са билетите за Theatre de Fenelon-Sainte-Marie, където „великолепната четворка“ – Владимир Карамазов, Юлиан Вергов, Радена Вълканова и Александра Василева, ще играе постановката на Антон Угринов със субтитри на френски език.

Турнето на Народния театър – второ в чужбина за годината след гастрол в Тулуза с „Танцът Делхи“ от Иван Вирипаев на Галин Стоев, е по покана на асоциацията „Европа Култура Обмен“ и е откриващ спектакъл по случай Българското председателство на Съвета на ЕС.

* * *

През март Народният театър „Иван Вазов“ и пет национални театъра от балканските страни полагат основите на Асоциация на балканските национални театри (АБНТ). В присъствието на меди директорът на първата ни сцена Мариус Донкин и представители на театрите от Македония, Албания, Косово, Словения и Румъния подписват Меморандум за създаването на асоциацията, чиято цел ще бъде да обедини усилията и добрите практики на балканските национални театри. Съгласието си да се присъединят към асоциацията са дали и Турция, Сърбия и Гърция, които предстои да подпишат меморандума в идните седмици, тъй като са възпрепятствани да присъстват на основаването на организацията в София.

Една от главните цели на Асоциацията на балканските национални театри ще бъде организирането на всеки две години на Форум на балканските национални театри, чието домакинство ще се осъществява на ротационен принцип.

* * *

Сцена на четвъртия етаж в Народния театър „Иван Вазов“ отново носи името на основателя си – Апостол Карамитев. „За мен това е голяма победа, постигната след 6-7-годишен поход“, казва на 18 октомври на тържеството в театъра синът на бележития актьор – режисьорът Момчил Карамитев. Той се надява да постави съвсем нова пиеса на камерната сцена през идния сезон. За сина жестът на именития му баща е важен преди всичко като изява не на актьора, а на човека и личността, осъзнаващ потребността от непосредствен, интимен диалог с публиката, осъществяван в камерния театър.

* * *

Владимир Пенев празнува 60-годишнината си с премиерата на „Бащата“. Пиесата на френския драматург Флориан Зелер има три награди „Молиер“ и е хит на световните сцени. В Народния театър „Иван Вазов“ я поставя Диана Добрева. Първите срещи с публиката са на 24 и 26 октомври. В звездния екип са и Юлиан Вергов, Теодора Духовникова, Радина Кърджилова, Мария Каварджикова и младият актьор Константин Еленков. Сценографията и костюмите са на Мира Каланова, музиката – на Петя Диманова. Преводач е Снежина Русинова-Здравкова.

„Бащата“ е предизвикателство, отправено от режисьорката Диана Добрева към всеки от нас – да се взрем в крехкостта на съществуването, в горчиво-смешната игра, която всъщност е човешкият живот, отбелязват от екипа.

София, 20 септември 2018 г. Актьорът Васил Драганов раздава флаери на столичани за премиерните представления на „Един безумен ден“.
Снимка: Цветомир Петров, БТА

София, 12 май 2020 г. Нощен изглед на фонтаните пред Народен театър. Снимка: Цветомир Петров, БТА

* * *

На Велко Кънев е посветена премиерната постановка „Даскал“ на сцена „Апостол Карамитев“ в Народния театър „Иван Вазов“ на 10 ноември. Юрий Дачев режисира Стоян Пепеланов в разтърсващия моноспектакъл по текст на белгиеца Жан-Пиер Допан – 14 години след първата му премиера у нас. Бележитият актьор Велко Кънев за първи път изиграва ролята на Даскала през 2004 г., а през юли т.г. щеше да навърши 70 години. Своеобразен поклон към него е новият прочит на абсурдната драматична история за влюбения в професията си литератор, говеден до крайност от апатията, безпътницата и хладнокръвие то на своите ученици.

Специално за премиерата в Народния театър Жан-Пиер До-

пан е написал и текст, в който „признава“, че винаги се е боял от монолозите в театъра и се е съмнявал дали моноспектакълът изобщо може да се смята за театър, а днес е сигурен, че е театър в пълна мяра и че може да се разчита на неговата драматична сила. „Това е театърът, който обичам – беден театър, където царува актьорът. По-скоро театър на близостта, отколкото претрупан от естетически претенции, който в желанието си да смае зрителя успява само да го заслепи“, посочва драматургът.

2019

„Братя Карамазови“ на Фьодор Достоевски ще се възроди на сцената на Народния театър „Иван Вазов“ под режисурата на Деян Проїковски, който прие

поканата на директора Мариус Донкин да постави пиесата на родна сцена, съобщават организаторите в края на януари. Премиерите в София и Пловдив са планирани за април. В актьорския състав са Владимир Пенев, Деян Донков, Велислав Павлов, Марин Янев, Димитър Николов, Валери Йорданов, Йордан Биков, Йосиф Шамли, Ана Пападопулу, Александра Василева, Жорета Николова, Рагина Кърджилова и др.

Македонският режисьор Деян Проїковски е постановчик и автор на сценичния вариант, също и преводач на текста. Музиката е на македонския композитор Горан Трайкоски, сценографията – на Валентин Светозарев, а костюмите – на Елена Иванова.

„Братя Карамазови“ е първият спектакъл от поредицата проекти, които ще се осъществят в рамките на Асоциацията

на балканските национални театри, създадена по инициатива на Народния театър „Иван Вазов“ през април 2018 година.

* * *

Световноизвестният холивудски драматург и сценарист Израел Хоровиц пристига у нас за премиерата на „Моята скъпа лейди“ в Народния театър „Иван Вазов“ с участието на Мария Стефанова, Емануела Шкодрева и Михаил Билалов. Постановката на Стилиян Петров ще се играе за първи път пред публика на 17 февруари.

На 15 февруари Хоровиц отговоря на въпроси на пресконференция. „Имам над 70 пиеси, пиша от 17-годишен и никога не зная коя пиеса ще просъществува. Мистерия е коя ще успее да докосне хората. А когато ме питат коя е любимата ми пиеса, винаги отговарям – която пиша в момента“, казва драматургът.

* * *

През юни след 5-годишно отсъствие Стефан Данаилов се завръща със скутер на сцената на Народния театър. Той е част от екипа на „Актрисата“. Героят на Данаилов е новата любов в живота на театралната звезда Лидия Мартин (Аня Пенчева), която се оттегля от сцената, за да заживее в Швейцария с поредния нов мъж до себе си.

Създи, смях, драма, ревност и истерия има в този спектакъл по текст на драматурга Питър Куилтър.

Благодарение на режисьорката Росица Обрешкова заедно със Стефан Данаилов като постановчик „Актрисата“ разкрива театрални загадки, най-важната от които е колко силна е магията на театъра.

* * *

Народният театър „Иван Вазов“ ще има нова, четвърта сцена, съобщава през юли директорът на трупата Мариус Донкин. Тя ще бъде разположена в сградата с ателиета, работилници и репетиционни, която се намира близо до пожарната на бул. „Раковски“.

Това ще бъде алтернативна сцена за алтернативен театър с около 50 места, обяснява Донкин. Първото представление на нея ще се играе през есента. Идеята е това да бъде „Антихрист“ на Емилиан Станев.

В момента театърът разполага с три сцени. Голямата зала е със 780 места, камерната – със 120, а сцена „Апостол Карамитев“ – с 88 места. Всяка вечер в театъра влизат близо 1000 човека, обобщава драматургът Светлана Панчева.

2020

Народният театър ще връчи за първи път годишната награда за духовен принос на името на своя патрон Иван Вазов. Тържествена церемония с водещ актьорът Дарин Ангелов ще се състои на 9 юли – рождения ден на Вазов (1850-1920), на която ще станат известни имената на номинираните и лауреатът, съобщиха от трупата в началото на месеца.

Програмата на целия ден 9 юли е посветена на честването на 170-годишнината от рождението на Вазов. Тогава е обявено и че писателят акад. Антон Дончев и Гергина Тончева – директор на НГДЕК в продължение на 33 години, са първите лауреати на годишната награда на Народния театър – за духовен принос на името на Иван Вазов.

* * *

Народният театър отдава почит на Николай Лилиев. На 17 юли във вечерта, посветена на големия ни поет, на сцената под звездите звучат някои от най-обичаните неговии стихотворения, спомени и размисли от него.

Николай Лилиев (1885-1960) работи над 30 години в Народния театър и неговият принос за първата ни сцена е безспорен. „Невъзможно е да се пресметне за тези 31 години колко хиляди хора прекрачиха прага на тази врата, колко писма отрупваха писмената маса на Николай Лилиев, колко ръкописа се прочетоха, колко превода до късно през нощта се поправиха, колко хора бяха изслушани и разбрани. Има ли млад български поет, който да не е пращал първото си стихче на Николай Лилиев? Има ли българска драма, за която Лилиев да не е писал своята обстойна добросъвестна критика? Има ли български артист, който да не е похлопвал на вратата на Лилиевия кабинет?“, спомня си големата ни актриса Олга Курчева.

2021

В годината, в която отбелязва 45-годишнината от откриването на обновената си сграда и 100 години от смъртта на своя патрон, Народният театър „Иван Вазов“ дава началото на кампания за художествено осветяване на своята фасада и цялата външна структура на зданието, се посочва в новина от средата на април.

Проектът има за цел чрез поставянето на специална система от осветителни тела да подчертае уникалната красота и архи-

София, 28 април 2021 г. Генералният директор на БТА Кирил Вълчев и директорът на Народния театър Мариус Донкин при подписването на договор за сътрудничество между агенцията и театъра.
Снимка: Минко Чернев, БТА

тектура на една от най-внушителните сгради в столицата и в Европа в неокласически стил.

* * *

Договор за сътрудничество между БТА и Народения театър „Иван Вазов“ подписват на 28 април генералният директор на агенцията Кирил Вълчев и директорът на театъра Мариус Донкин.

БТА и Народеният театър „Иван Вазов“ се обединяват за достойното отбелязване на 100-годишнината от смъртта

на Иван Вазов, патрона на Народния театър, посочва Вълчев. Агенцията ще помогне за популяризиране на инициативите на театъра по всички свои канали – в страната и чужбина.

Договорът се подписва в деня на многократно отлаганата премиера на „Нова земя“, продължението на „Под игото“, в адаптация на Юрий Дачев. Спектакълът е посветен на 100-годишнината от смъртта на Вазов. Горд съм, че направихме тази постановка, отбелязва Донкин.

* * *

Световноизвестният американски режисьор Робърт Уилсън пристига у нас, за да постави на Голямата сцена в Народния театър спектакъла „Бурята“ от Уилям Шекспир, съобщават от трупата в края на май. Премиерата е предвидена за 17 ноември.

Най-прочутият съвременен експериментален театрален режисьор започва на 31 май първия етап от репетициите, който ще продължи до 18 юни.

Заедно с Уилсън в София е и екипът, който ще работи по реализацията на спектакъла – корежисьорът Ан-Кристин Ромен,

Ясмин Табасоми – художник костюми и грим, Марчело Лумака – художник осветление, Дарио Фели – звукорежисьор, Юта Ферберс – драматург, и Мари де Теста – сценограф.

Пристигането на Робърт Уилсън в България и работата му по спектакъла е истинско театрално събитие, чието начало трябваше да бъде миналата година, но е отложено заради пандемията.

* * *

На 2 ноември Министерството на културата обявява конкурс за директор на Народния театър. Към документите се представя и концепция за развитието на Народния театър за срок от пет години, се посочва в обявата. Кандидатури ще се приемат до 1 декември.

2022

Спектакълът „Калигула“ на Диана Добрева е имал пет биса на един от най-престижните световни театрални фестивали в Шизуока, Япония, съобщават от Народния театър на 29 април. Това е първо гостуване на първата ни сцена в Страната на изгряващото слънце. На спектакъла е присъствала и официална делегация от българското посолство в Токио, допъхват от театъра.

* * *

„Частичка жена“ е първият спектакъл от проекта „Театър+“ на Народния театър. Премиерните представления са на 7 и 8 октомври, съобщават от трупата.

Скопие, 11 октомври 2023 г. Спектакълът „Орфей“ на Народния театър, поставен от световноизвестния словенски режисьор Йерней Лоренци, участва в Международния театрален фестивал „Скупи“ в Северна Македония.
Снимка: Владислав Тентов, БТА

Камерната сцена на Народния театър е изградена през 1976 г., а първото представление, поставено на нея, е „Клопка“ от Димитър Начев. Оттогава досега репертоарът непрекъснато се мени, но винаги е съставен от естетически издържани спектакли и всеки сезон въвежда нови заглавия за българския театър. Новата програма „Театър+“ следва тези принципи и разширява структурата, като изгражда широко пространство около спектаклите, което не само развива трупата на Народния театър, но и привлича интереса на нова публика. Диалогичността, заложена в основите на проекта, е както между всяко представление и съпътстващите го събития, така и чрез система от акции, които ще се провеждат на различни етапи, разказват от Народния театър.

„Театър+“ е платформа за дългосрочна и съвместна творческа работа за обмяна на идеи и представяне на нови драматургични и сценични тенденции на съвременния театър. Ключова гума

на програмата е среща – среща на екипите със специалисти и хора, свързани с темите на представленията.

* * *

На 11 и 12 октомври са премиерните представления в Народния театър на „Орфей“ на Йерней Лоренци – носител на европейската театрална награда „Премиио“ (2017), съобщават от трупата. Световноизвестният словенски режисьор поставя своя авторски спектакъл на Големата сцена.

В основата на спектакъла лежи древният мит за Орфей и Евридика, естествено пресъздаден и пресътворен чрез чувствителността и рефлексията на съвременния човек.

Участват актьорите Деян Донков, Дарин Ангелов, Владимир Пенев, Валентин Ганев, Александра Василева, Василена Винченцо, Биляна Петринска, Гургана Змиичарова, Радена Вълканова, Ева Данаилова, Жорета Николова, Стелуан Радев, Ненчо

Костов и Димитър Николов.

* * *

Народният театър „Иван Вазов“ е приет за пълноправен член на Европейската театрална конвенция (European Theatre Convention) – най-голямата мрежа на публични театри в Европа, съобщават от трупата на 6 ноември. По думите им нашият театър е приет единодушно на общото събрание в Лисабон.

Европейската театрална конвенция (ЕТК) е най-голямата мрежа от обществени театри в Европа. В нея членуват 48 театъра от над 25 страни, а мисията ѝ е да отразява разнообразието на жизнения културен сектор на Европа.

Основана през 1988 г., ЕТК насърчава европейския театър като жизненоважна платформа за диалог, демокрация и взаимодействие. Тя отговаря, отразява и се ангажира с разнообразието на съвременната публика и променящите се общества.

2023

Народният театър „Иван Вазов“ започва изпълнението на проект за дигитализиране на своето културно наследство, насочен към широката общественост. На пресконференция в средата на март е обявено началото на проекта „Скритите съкровища на Народния театър – дигитално достъпни“. Партньор е Исландското общество за опазване на сценичното наследство в Рейкявик, Исландия.

Проектът предвижда създаването на мултимедийна зала, проектиране и изграждане на изложбена площ и дигитална биб-

лиотека. Дигиталният архив ще даде достъп на посетителите до автентични и ценни аудиозаписи на постановки и гласове на известни артисти на театъра, видеозаписи на спектакли, интервюта на известни артисти или предавания, касаещи театъра, фотоснимки на хартия от различни периоди, постановки или събития в театъра, фотоснимки на лента от различни периоди, постановки или събития в театъра, графики, скици от представления и костюми, ръкописи, писма, плакати и дипляни.

* * *

Режисьорът Деклан Донелан и сценографът Ник Ормерод гостуват в Народния театър в рамките на „Световен театър в София“. Спектакълът „Животът е сън“ е най-новата продукция на „Чийк бай джаул“ – компанията, основана от Донелан и Ормерод в Лондон преди четири десетилетия, четем в новина от 31 май.

От Народния театър съобщават, че Деклан Донелан и Ник Ормерод вече подготвят и първия си театрален проект с българска трупа, който ще се осъществи на Голямата сцена в Народния театър през следващия сезон.

* * *

Народният театър е в преговори за сътрудничество с Националния театър на Румъния в Тимишоара, съобщават от Народния театър на 7 юли.

Разговори за съвместни спектакли и проекти са сложили началото на бъдещо дългосрочно партньорство между двете културни институции. В рамките на двудневна визита на директора на румънския театър Ада Ха-

уватер по покана на директора Васил Василев, са били обсъдени възможностите двата театъра да си партнират в създаването на проекти и да реализират разменни гостувания.

* * *

Режисьорът Галин Стоев поставя първия премиерен спектакъл от новия сезон (2023/2024) на Народния театър. Премиерата е на 19 септември, съобщават от трупата през юли. По думите им „Хага“ е фантазия, родена в главата на момиченце, което си играе в руините на познатото си ежедневие, унищожено от войната. Детското въображение разиграва на сцената Хагски трибунал срещу военните престъпления, в който банално-митични персонажи очакват своя процес.

Пьесата на украинската авторка Саша Денисова е гротескна, смешна и зловеща фантазмагория, базирана на реални събития и хора, свързани с войната в Украйна.

Участват Кремена Деянова, София Бобчева, Илиана Коджабашева, Васил Драганов, Юлиан Вергов, Явор Вълканов, Христо Петков, Димитър Николов, Деян Донков, Велислав Павлов, Радена Вълканова, Радина Кърджилова, Дарин Ангелов, Христо Терзиев, Стелиан Радев, Пламен Димов.

„Светлият лъч в „Хага“ е погледът на едно дете. През този поглед се разказва цялото зверство, безсмислието и скудоумието на тази чудовищна война, която никога нормален човек не може да обясни. И всъщност погледът на това дете – не знам дали кара да кристализира една дълбока истина за случващото се, но по някакъв начин осигурява възможност на всеки норма-

лен човек поне да помечтае – че „Хага“, дори и да не се случи в реалността, някъде се е случила – на една сцена, в някакъв театър, в някакво въображаемо пространство се е случила. И това значи, че справедливостта все пак има шанс да възтържествува“, казва пред БТА през септември режисьорът Галин Стоев.

Саша Денисова гостува в България за премиерата на постановката в Народния театър „Иван Вазов“. Тя оценява спектакъла, режисиран от Галин Стоев, като „невероятен“. „Самата аз написах текста, но плаках на постановката“, казва тя.

Новина от края на октомври посочва, че „Хага“ започва европейско турне във втората половина на януари 2024 г. Първото гостуване е по покана на втория по големина държавен театър във Франция – Théâtre de la Cité в Тулуза, чийто артистичен директор е Галин Стоев. Планирани са няколко поредни изигравания на голяма сцена и срещи-разговори на екипа на Народния театър с френската публика.

Представлението получава няколко покани за гостувания на сцените на големи европейски театри и фестивали.

* * *

Спектакълът „Орфей“ на световноизвестния словенски режисьор Йерней Лоренци печели наградата за най-добър спектакъл на Международния театрален фестивал „Скупи“ в Скопие, Република Северна Македония, съобщават от театъра на 11 октомври.

На фестивала, който тази година се провежда под мотото „Блясък в театъра“, са представени спектакли от Косово, Турция, Франция, Босна и Херцеговина.

2024

Виртуална изложба с плакати, документи, снимки и пощенски картички е представена на сайта на Националния исторически музей (НИМ). Поводът за експозицията е 120-годишнината на Народния театър, отбелязват от НИМ в началото на годината.

* * *

Художничката Силвия Богоева рисува с въглен актьорите от премиерния спектакъл на Народния театър „Моби Дик“. Изложбата, наречена „Защото на сърцето облекло е лицето“, показва лицата и ръцете на 12 жени и 11 мъже, сред които и тези на режисьора Диана Добрева.

„Идеята беше да бъдат лица с ръце, защото ръцете при актьора са като огромната четка на художник“, казва пред БТА авторката на проекта. Разказва, че от две години има такава идея, след като гледа друг спектакъл на Добрева, но нещата се отлагат във времето заради други ангажименти.

* * *

От 27 февруари до 2 март в Народния театър „Иван Вазов“ ще се провежда първото издание „НТ мини“. Това е умален формат на шоукейс, който в пет поредни вечери ще покаже селекция от пет емблематични спектакъла от репертоара на театъра, реализирани на Голямата сцена през последните няколко години, разказват от театъра през февруари.

За да се запознаят с тази своеобразна „витрина“ на разнообразието от естетики и театрални подходи, в страната пристигат над 50 чуждестранни гости от

театралната общност в цяла Европа.

Сред тях са представители на водещи театрални институции като „Дойчес театър“ – Берлин, театър „Одеон“ – Париж, „Янг Вук“ – Лондон, „Тонеел Макерай“ – Амстердам, Театъра на Лиеж, Театър „Дайлес“ – Рига, Национален театър „Дона Мария II“ – Лисабон, национални театри от Гърция, Румъния, Хърватия, Косово и Албания.

Артистичната програма на „НТ мини“ е съставена от спектаклите „Бурята“ от Уилям Шекспир на режисьора Робърт Уилсън, „Хага“ от Саша Денисова на режисьора Галин Стоев, „Моби Дик“ по мотиви от едноименния роман на Херман Мелвил на режисьора Диана Добрева, „Орфей“ по Омир и други текстове на режисьора Йерней Лоренци и „Нора“ по Хенрик Ибсен на режисьора Тимофей Кулябин. Всички представления ще бъдат с английски субтитри.

* * *

През май в Народния театър „Иван Вазов“ започват репетициите на спектакъла „Медей“ по Еврипид на световноизвестния театрален режисьор Деклан Донелан, съобщават от трупата през април.

Специално за българския спектакъл е поръчан нов дословен превод на древногръцката трагедия, която допълнително ще бъде адаптирана от авторите на спектакъла. Това ще бъде и първата тяхна постановка по тази пиеса. По-рано тази година режисьорът и сценографът проведоха кастинг, на който избраха следните актьори, с които ще работят – Радина Кърджилова, Велислав Павлов, Валентин Ганев, Асен Данков, Явор Вълканов, Стелиан

София, 14 февруари 2024 г.
Народният театър
„Иван Вазов“ и
художничката
Славия Богоева представят
изложбата
„Защото на сърцето
облекло е лицето“,
посветена на спектакъла
„Моби Дик“ на режисьора
Диана Добрева.
Снимка: Минко Чернев, БТА

Радев, Вяра Табакова, Радена Вълканова, Жорета Николова, Стефания Колева, Елена Иванова, Ева Данаилова, Ана Папагопулу.

* * *

Народният театър връчва отличия за принос към развитието на театъра на Филип Арно и на Марта Коание (посмъртно) – дългогодишен директор и почетен президент на американския център на Международния театрален институт (ИТИ).

От 1974 г. Филип Арно и Марта Коание работят в тясно сътрудничество, допринасяйки съществено за развитието на културния диалог и взаимодействието между театъра в САЩ и Европа, като голяма част от усилията им са насочени към Централна и Източна Европа, посочват от Народния театър в края на април.

* * *

Представители на Народния театър „Иван Вазов“ участваха в две международни конференции, свързани с културните политики в Европа и за сътрудничеството между европейски театрални институции, съобщават от театъра в началото на май.

Първата конференция – „Единство в многообразието? Култура, наследство и идентичност в Ев-

ропа“, на 15 и 16 април в Антверпен, Белгия, е била по инициатива на белгийското председателство на Съвета на Европейския съюз (ЕС) и Агенцията за културно наследство на Фландрия.

Другото събитие с представители на Народния театър е пролетната международна конференция на Европейската театрална конвенция (ЕТС). Тя е била от 17 до 21 април в гр. Нова Горница, Словения, с наслов „Млади. Дръзки. Да разбием калъпа“. Домакин е бил Националният словенски театър в Нова Горница.

* * *

В средата на май спектакълът „Бурята“ на Народния театър „Иван Вазов“, режисиран от Робърт Уилсън, открива 14-ото издание на Международния Шекспиров фестивал в румънския град Крайова. Над 300 събития, представления, концерти, изложби, паради, конференции, са част от Международния Шекспиров фестивал, основан преди 30 години. В над 30 класически и нестандартни пространства в кварталите, площадите и парковете на румънския град ще се усеща Шекспировият дух, споделят организаторите.

Международният Шекспиров фестивал е считан за един от най-важните тематични фестивали в Европа и сред най-значи-

мите Шекспирови фестивали в света.

* * *

Народният театър води преговори за гостуване на Изабел Юпер и ново представление на Робърт Уилсън, съобщава в края на септември Младен Алексиев, началник отдел „Международна дейност и проекти“ в театъра.

Към този момент се водят преговори с френската театрална актриса, която се очаква да гостува на първата ни сцена със свой моноспектакъл, режисьор е Ромео Кастелучи, обяснява Алексиев. „След успешните гастроли на „Бурята“ в Крайова и Тбилиси се реактивизираха разговорите ни с Робърт Уилсън. Той е много удовлетворен от работата си с трупата и условията на работа, които среща тук. В момента водим разговори какво би могъл да направи за нас“, казва още той.

„Отчитаме едни положителни две години и половина, откакто аз поех този пост – казва директорът на трупата Васил Василев. – Имам възможността да работя с една от най-добрите европейски трупи, това не е само мое мнение, а и на всички тези режисьори, които през последната година присъстват в нашия театрален афиш и открито заявяват това – Тимофей Кулябин, Деклан Донелан и Джон Малкович, който официално заяви, че едни от най-добрите актьори са в България. Колкото и да си мислим, че сме една малка гържава, това не си личи по нашата актьорска школа – добавя той. – В момента се репетират три спектакъла. За тези две години и половина театърът е посетен от 268 000 зрители, изиграни са 1500 представления, 28 са новите заглавия, 26 са получените награди, 40 са номинациите“, съобщава Василев.

София, 22 юни 2024 г. Националната инициатива на „Музикаутор“ – „Светианик“, която има за цел даряване на химни на български училища, представя премиерно химните от тази година на сцената на Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Владимир Шокков, БТА

* * *

„Виждал съм доста груби неща в живота си, за съжаление“, казва Джон Малкович в отговор на въпрос от БТА дали след това, което се случва на премиерата на „Оръжията и човекът“ в Народния театър, е загубил част от вярата си в доброто и в човека.

„Тъжно е, но мисля, че това е една много забавна и чаровна пиеса, с много богати и интересни български герои. Така че това ме натъжава. Това е жалко. Още през лятото ми казаха, че това може да е спорно представление. Тогава казах на театъра: „Слушайте, тази година вероятно няма да мога да направя друга пиеса, защото е твърде късно да избера нещо

и да го подготвя. Но, разбира се, че ще се радвам да го направя, ако искате да продължим – такава е решението на Народния театър, което аз уважавам. И съм много щастлив, че го направих. Мисля, че ако публика дойде и гледа, тя ще се забавлява. И въобще не смятам, че има нещо обидно“, казва Малкович.

* * *

„Репертоарът винаги е баланс от множество съображения. Той трябва да включва разнообразие от жанрове и творчески подходи, да представя интересни и различни гледни точки към човека и света, да предлага творчески предизвикателства към актьорите и публиката, да развива изобщо

разбирането и преживяването на театралното изкуство“, казва през декември в интервю за списание ЛИК Мира Тодорова, главен драматург на Народния театър „Иван Вазов“.

Пред списание ЛИК Тодора разказва за факторите, които определят какъв ще бъде репертоарът на Народния театър всеки сезон, за баланса между съвременните пиеси и класиката, за нивото на съвременната българска драматургия.

„Класиката не е просто музеекспонат, тя е класика не защото носи духа на едно отминало време, а именно защото има потенциала във всяко време да изговаря важните неща и да се свързва със съвременния човек и свят, тоест

София, 14 февруари 2023 г. Джон Малкович на пресконференция преди за първи път да играе на българска сцена в спектакъла „В самотата на памуковите полета“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Мира Тодорова. Снимка: Даниел Димитров, БТА

притежава траеща и вечно възбудима актуалност – казва Мира Тодорова пред изданието на БТА. – Честно казано, мисля, че българският театър е длъжник на българската драматургия, тя има нужда не от вдъхновение, а от сериозна и целенасочена работа“, допълва още тя.

„Народният театър е най-голямата национална театрална институция, която има задача не само да прави висококачествено театрално изкуство, като развива всички негови елементи, но и да бъде културен институт, който съхранява и осмисля историята, образова, възпитава, предизвиква дебат, който се занимава с това да алхимизира хаоса на реалността, като произвежда смисъл от него за общността, който се опитва да мисли върху съвременната идея за национална идентичност и принадлежност към национална култура в контекста на динамичния глобален свят. В този смисъл репертоарът се опитва да адресира сложната мрежа от въпроси, които занимават съвременното ни общество през класически и съвременни текстове на чужди и български автори. Репертоарът винаги е баланс от множество съ-

ображения. Той трябва да включва разнообразие от жанрове и творчески подходи, да представя интересни и различни гледни точки към човека и света, да предлага творчески предизвикателства към актьорите и публиката, да развива изобщо разбирането и преживяването на театралното изкуство. Може би една от посоките на развитие на репертоара, очертала се през последните две години, е развиването и представянето на нови форми на театър, нови и различни за Народния театър – променен театър, аудиотеатър,

лабораторен театър, театър на мястото, тоест използването на различни (от сцената) пространства, на които да се прави театър, което предлага и различни начини за публиката да комуникира, да наблюдава, да се свързва с „произведението“. Идеята е да се даде възможност за експеримент и пробване на различни от обичайните формати и подходи, което развива като цяло идеята за това какво може да бъде театър“, смята Тодорова.

На въпроса как се спират на заглавия, главният драматург на театъра отговора: „Има различни варианти, минава се през различни процеси до финалното решение да се реализира определен проект. Обикновено когато каним режисьор да работи в театъра, може да имаме конкретна идея, но и очакваме той или тя да дойде със своите идеи, които заедно да обсъдим и когато се спрем на нещо конкретно, започваме да мислим за най-подходящия екип и актьори. Често, разбира се, режисьорите сами идват при нас с различни свои предложения, а понякога и драматурзи директно предлагат свои текстове, които ние четем и преценяваме дали в момента театърът има интерес към тях или не.“

Второто издание на фестивала на светлините Lunar се открива на 11 май 2023 г. Кадърът е от фонтаните пред сградата на Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Цветомир Петров, БТА

Реакциите след избора на директор на Народния театър „Иван Вазов“

София, 2 март 2023 г. Протест в подкрепа на уволнения главен режисьор на Народния театър Александър Морфов.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

През пролетта на 2022 г. са обявени резултатите от проведен конкурс за нов директор на Народния театър „Иван Вазов“. Изборът на главен ръководител на първата театрална сцена у нас предизвиква широк отзвук в обществения живот в страната. През лятото, след като новоизбраният директор Васил Василев встъпва в длъжност, за ръководител на „Връзки с обществеността“ в театъра е назначена Велислава Кръстева – дългогодишен пиар на политическата партия „Движение за права и свободи“ (ДПС). Назначението води до недовол-

ство в Народния театър, като през есента на 2022 г. избухва скандал. Повод за реакцията е надраскването на вратата на кабинета на Кръстева с надписи като „ДПС“, „ПР на Ахмед Доган“ и „Изчезвай“, а табелата с името ѝ е свалена. В отворено писмо главният режисьор на театъра Александър Морфов поема отговорност за деянието.

В началото на следващата 2023 г. Морфов е уволнен от Народния театър, а Велислава Кръстева обявява, че напуска поста на пиар.

Следват шествия в подкрепа на уволнения режисьор, както

и подписки в подкрепа на директора, в която се включва голяма част от трупата. През март същата година актьори, режисьори и общественици създават „Движение за култура“ за промяна на нормативната база в театъра. Движението е представено от Лили Абаджиева, Валери Йорданов, Албена Колева, Камен Донеv, Костадин Бонев, Никола Додов.

В списание ЛИК публикуваме някои от новините по темата, които са част от информационните емисии на Българската телеграфна агенция.

12.04.2022 г.

Министерството на културата обяви на официалната си страница резултатите от конкурсите за директор на осем театъра в София и страната.

Васил Василев е класиран на първо място в конкурс за Народния театър. На второ място е Бойко Богданов. Некласираните кандидати са Мариус Донкин и Сава Драгунчев.

Според резултатите Михаил Байков е новият директор на Младежкия театър „Николай Бинев“. На второ място е Димитър Митев. Некласираните кандидати са Борис Панкин и Илия Атанасов.

Мирослав Пашов е на първо място в конкурса за директор на театър „Българска армия“, следван от Владен Александров.

Ясни са и новите директори на театрите в Пловдив – Кръстю Кръстев, Русе – Боян Иванов, Шумен – Илия Атанасов, и Стара Загора – Светла Тодорова.

Без класиран кандидат е приключил конкурсът за Драматично-кукления театър във Враца.

* * *

12.04.2022 г.

Мариус Донкин апелира за оставката на министъра на културата. На пресконференция в Народния театър досегашният директор на най-голямата ни трупа каза: „Категорично не приемам тази подигравка, тази гавра от начина на провеждане на конкурса, от отношението към тези грешки, които са гавра и подигравка с националния културен институт Народен театър „Иван Вазов“. Това за мен е недопустимо. В този смисъл аз искам оставката на този министър.“

„Мъчих се да тръгна по една линия на мисълта как тя е вървяла, за да може този човек да бъде

министър на културата на България. Министър, който трябва да продължи и да осъществи съществената промяна. Бях склонен да приема младостта, бях склонен да приема незнанието. Не мога обаче да си обясня съществуването на това място без опит, без възможност да познаваш културата и да реализираш тази промяна. В този смисъл за мен това не е промяна, а подмяна. Затова отново подчертавам – рестартирайте политиката си в културата. Сложете на това място този, който наистина може да направи промяната“, призова Мариус Донкин.

* * *

10.11.2022 г.

Народният театър не бива да се превръща в кръжок по политически интереси. Това министърът на културата проф. Велислав Минеков заяви на пресконференция в културното ведомство.

„За съжаление, това политическо обкръжение може би по някакъв начин представлява форма на защита на самия директор. Но не мисля, че това са правилните хора на правилното място. И аз ще помоля тези хора да бъдат сменени и да бъдат подбрани професионалисти, а не политически активисти“, каза министърът.

„От друга страна, не може на тази теглилка от едната страна да поставим златото, а от другата страна – перушина. Аз държа на присъствието на режисьора Александър Морфов в Народния театър. За съжаление, вследствие на събитията той е силно разколебан от желанието си за присъствие там. Това би било голяма щета“, каза още проф. Минеков.

„Естествено, има мълчание сред неговите колеги, а мълчанието понякога струва злато

в буквалния смисъл на думата. Тъй като разбрах за едно небивало покачване на заплатите на артистите в състава. Една част от тях получават месечно възнаграждение от 5000 лв. Това е смущаващо. Директор на дирекция в Министерството на културата не получава такава сума“, каза още Минеков.

„Към директора на Народния театър ще отправя предупреждение и ще искам да се извърши пълна проверка на всичко, което става в Народния театър“, каза още министърът.

* * *

24.11.2022 г.

Парламентарната комисия по културата и медиите изслуша гнес директора на Народния театър Васил Василев.

„Медии и някои лица, имащи отношение към този развил се междуличностен конфликт между двамата служители на театъра Александър Морфов и Велислава Кръстева, го определиха като политически“, каза Василев. Пред комисията той каза, че иска да я запознае с хронологията на събитията.

„След спечелване от мен на конкурса за директор на Народния театър поканих няколко човека, които по моя преценка имаха качества и компетентността да дадат принос за реализирането на моята програма от предстоящия мандат. С Александър Морфов започнахме съвместна работа още в плевенския театър, където го поканих да постави спектакъла „Антигона“. Това създаде предпоставка да продължим заедно в Народния театър. Поканих го не само да възстанови в репертоара на театъра досегашните и успешни постановки и да постави нови заглавия, но и да поеме особено важната позиция

София, 16 март 2023 г. „Движение за култура“ организира шествие в столицата. Участниците в проявата настояват за адекватно законодателство за творческите институции и за оставката на директора на Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Христо Касабов, БТА

на главен режисьор на Народния театър – каза Васил Василев. – Мотивите да покана Явор Гърдев бяха също впечатления от съвместната ни работа, Захари Карабашлиев включих в тандема с Явор Гърдев и очакванията за техни нови съвместни проекти – добави той. –

Велислава Кръстева ангажирах на позицията PR заради впечатлението, което имах, и целеустремеността ѝ, находчивостта в подходите за представяне на идеи“, каза директорът на Народния театър.

По думите му Александър Морфов при приемане на поканата не е поставил никакви условия и изисквания за партийна или политическа съвместимост с останалите колеги или други изисквания, за да приеме предложението за назначаване в Народния театър.

Последващите събития за мен нямат логично обяснение – защото в театъра, изобщо в сферата на културата, свободата на възгледите и политическата принадлежност не може да са предмет на лустрации, административни репресии или натиск на инакомислещи членове на колектива, каза

Васил Василев.

Културните институти не може да бъдат трибуна на политическа пропаганда. Право на всеки творец, културен деятел или служител е да има своята партийна принадлежност, защото ние сме пълноправни членове на обществото с всичките отговорности, произтичащи от това, каза Васил Василев.

„Проявявам разбиране към повишената емоционалност на творците и специфичната им индивидуалност, на изразните форми на взаимовръзката със заобикалящата среда. Но това по никакъв начин не може да води до нарушаване на чужди права или до създаването на конфликти, застрашаващи нормалното функциониране на колектива и отсъствието на диалог. Затова бях стъписан от развитието на разралия се конфликт между Александър Морфов и Велислава Кръстева“, каза Васил Василев.

„Няма да влизам в подробности и в акта, който е извършен. Но искам да напомня следното нещо. В изпълнение на служебните си задължения Велислава Кръстева не

ми е дала по никакъв начин израз на своите политически възгледи и партийна принадлежност. Но появата ѝ в публичното пространство и широко отразена от медиите като придружаващо лице на изявен политик в деня на парламентарните избори на втори октомври е изтълкувано от Александър Морфов като демонстрация, несъвместима с ангажиментите ѝ в Народния театър „Иван Вазов“ и форма на политизиране на културния институт“, каза Васил Василев.

„Последваха медийни публикации и реакции на някои лица, между които настоящият министър на културата от служебното правителство Велислав Минев. В пресконференцията на министерството и в телевизионно интервю той окачествява случващото се като война“, добави Васил Василев. По думите му победенето на министъра създава впечатление за лична негова намеса и опит да доведе насоката за свързаност на Васил Василев с конфликта Морфов – Кръстева.

Проблемът е вътрешен и той ще се реши вътрешно, каза още Васил Василев.

* * *

01.12.2022 г.

Отворено писмо от актьорите на Народния театър „Иван Вазов“

УВАЖАЕМИ ЖУРНАЛИСТИ,

Преди около половин година г-н Васил Василев спечели конкурса за директор на Народния театър „Иван Вазов“. Дори за този кратък период той, подкрепян от екипа си, успя да създаде здрава и щедра на творчески възможности среда:

- Събра сериозен режисьорски екип;
- Отвори сцена за млади режисьори;

- Покани едни от най-големите имена в съвременния европейски театър да работят с трупата;
- Откри нови сценични пространства;
- Възстанови неправомерно свалени представления;
- Подкрепи творчески инициативи и проекти на колеги от трупата;
- Повиши актьорските възнаграждения;
- Привлече млади хора със съвременен рефлекс и разбиране в различни отдели на театъра;
- Инициира членството на Народния театър в международната мрежа „Европейска театрална конвенция“, организация, която съдейства за реализирането на съвместни проекти и обмен между големи европейски театри.

Театърът заработи на пълни обороти с ново усещане за смисъл. Да дишаш, докато работиш, да виждаш хоризонт и реални възможности, да си пълен с енергия и удовлетвореност, когато влизаш в театъра, е твърде ценен дар! Вярваме, че г-н Васил Василев има способностите и волята да продължи по този път. Надяваме се, че възникващите проблеми ще бъдат решавани. От нас. Тук. В театъра. Където изкуството е приоритет. Както за нас, така и за зрителите!

1 декември 2022 г., София

С уважение,

(Всеки един от артистите е запознат с текста на писмото и стои с името си)

Албена Ставрева, Александра Василева, Ана Пападопулу, Антон Радичев, Аня Пенчева, Асен Данков, Биляна Петринска, Бойка Велкова, Валентин Балабанов, Васил Драганов, Владимир Карамазов, Владимир Пенев, Владислава Николова, Вяра Табакова, Георги Мамалев, Гергана Змийчарова, Дарин Ангелов, Деян Ангелов, Деян

Донков, Ева Данаилова, Ева Тенавичарова, Елена Иванова, Емануела Шкодрева, Жаклин Даскалова, Жорета Николова, Иван Юруков, Илиана Когжабашева, Ирина Митева, Карла Рахал, Константин Еленков, Любомир Петкашев, Милена Атанасова, Михаил Петров, Ненчо Костов, Павлин Петрунов, Параскева Джукелова, Радена Вълканова, Радина Кърджилова, Снежина Петрова, София Бобчева, Стефан Къшев, Стефания Колева, Стоян Пепеланов, Христо Чешмеджиев, Христо Терзиев, Христо Петков, Цветан Алексиев

* * *

01.12.2022 г.

Министърът на културата проф. Велислав Минеков каза на пресконференция днес, че има основания за крайна дисциплинарна мярка спрямо директора на Народния театър Васил Василев. Проф. Минеков гопълни, че ще изчака резултата от назначената проверка. „Решението е в ръцете на директора. Ако този директор не извади сам себе си от бламото, мога да ви обещавам, че бламото ще бъде пресушено – каза още министърът. – Срокове не мога да поставя, но едва ли такава проверка става за един. Не приемам подписки, в които директор моли служителите по такъв начин, че, както казваше дон Корлеоне, да не му откажат. Тези подписки не ги приемам и ги изхвърлям в кошчето“, обяви министърът.

„Има подписка, която само преди няколко дни беше от 600 човека в подкрепа на Александър Морфов, Явор Гърдев и Захари Карабашлиев, с ясно желание кой трябва да бъде освободен и с желание да бъдат освободени не само двете лица, които са началник на кабинета и шефката ПР, но и самият директор. Мисля, че

тази подписка вече върви към 800 подписа“, каза проф. Минеков.

„Тази проверка не е изключително финансова проверка. Това е проверка цялостно за дейността, за спазване на правилника, за освободените – по какви причини, и кои са назначени, също – с какви качества и поради какви причини. Тъй като числото освободени вече е впечатляващо. Вероятно сте запознати с хората, които са били помолени да напуснат. Обезщетенията, които са получили, също са впечатляващи, но нещата не са само във финансов аспект“, каза министърът на културата.

„Мога да ви кажа, че министър може да командва избор на директор, ако го пожелае, но това е изключително вредно. Защото оттук нататък ще се появяват министри, както и в миналото, които преценяват не кой има качества, а кой му е удобен“, каза проф. Минеков.

На пресконференцията в Министерството на културата присъстваха актьорите от Народния театър Албена Колева и Валери Йорданов, които обявиха, че протестират срещу хаоса в Народния театър.

„В антракта на спектакъл една от стените, по които трябва да се катеря, падна. Просто падна. Двама души пострадаха, извика се линейка и ги откараха. Казвам – може и да е случайно, но кой знае. След това изиграх още два спектакъла на „Хъшове“ и вече не се катеря. Просто пипам стената, правя се, че ми е много студено на пръстите и не се катеря. Щом се стига дотам, че актьорът трябва да проверява декора и да проверява дали ще оцелее до края на спектакъл, значи май нещо не е наред“, каза Валери Йорданов.

Актьорът заяви, че лично той не е доволен от реакцията на Министерството на културата.

„Защото очаквам моментални реакции. Може би трябва някой да загине, за да се вземе отгоре решението. От друга страна, запознавайки се със законите и уредбата в България, на тях май са им вързани ръцете. Няма какво да направят. Ситуацията е патова“, каза Йорданов.

„Преди около половин година г-н Васил Василев спечели конкурса за директор на Народен театър „Иван Вазов“. Дори за този кратък период той, подкрепян от екипа си, успя да създаде здрава и щедра на творчески възможности среда“, се казва в изпратено до медиите отворено писмо. То е подписано от близо 50 актьори от трупата на Народния театър. Според официалния сайт на театъра в трупата са общо 74 актьори.

* * *

30.12.2022 г.

Институциите трябва да бъдат партньор на хората на изкуството и да съхраняват достойнството им, така че артистите да усещат подкрепа и да имат свободата и спокойствието да работят. Това каза президентът Румен Радев по време на среща с представители на трупата на Народния театър „Иван Вазов“, съобщиха от прессекретариата на гържавния глава. Позитивно е, че въпреки проблемите актьорският състав на Народния театър е сплотен и получава признанието на публиката, посочи Радев.

Народният театър да не се превръща в заложник на политически амбиции, апелираха артистите. Те определиха като „недопустима“ политическата намеса през последните седмици в работата на театъра и изразиха подкрепата си за работата на неговия директор Васил Василев. Арти-

стите подчертаха също така, че отворените им писма до медиите и институциите изразяват позицията на огромното мнозинство от екипа на театъра и с тях демонстрират солидарност и защитават честта и авторитета на трупата и на културната институция.

По думите на артистите всеки има право на своите политически убеждения, но политиката има място единствено на сцената на театъра, а не и зад кулисите. Актьорите отправиха призив за нормализиране на обстановката в театъра, за което е необходимо да бъдат преустановени спекулациите и каквато и да е политическа намеса.

Срещата между президента и част от актьорския състав на Народния театър е по повод назначения в културната институция, които предизвикаха недоволство в част от творческия екип. През ноември служебният министър на културата Велислав Минев заяви в телевизионно интервю, че ще започне финансов одит в театъра и проверка за това как са извършвани назначенията. На 24 ноември директорът на Народния

театър Васил Василев беше изслушан в Парламентарната комисия по културата и медиите.

На 1 декември артисти от театъра изпратиха отворено писмо до медиите, в което изразиха подкрепата си за директора на институцията. Същия ден служебният министър на културата Велислав Минев каза на пресконференция, че има основания за крайна дисциплинарна мярка спрямо Василев, но посочи, че ще изчака резултатите от назначената проверка.

* * *

28.02.2023 г.

„През последните четири месеца Народният театър „Иван Вазов“ бе подложен на системен натиск с тенденциозно провокирани конфликти. Въпреки това в театъра бяха успешно реализирани множество премиери, сред които „Великденско вино“ на Явор Гърдев, „Частичка жена“ на Крис Шарков, „Орфей“ на Йерней Лоренци, „Нора“ на Тимофей Кулябин, „Хоро“ на Василена Радева, както и гостуването на спектакъла на Тимофей Кулябин „В самотата на памуковите полета“

София, 2 март 2023 г. Директорът на Народния театър Васил Василев и заместник-директорът „Финансови въпроси“ Мирела Николова-Йорданова на официална пресконференция на ръководството в театъра във връзка с актуални теми. Снимка: Минко Чернев, БТА

с участието на Джон Малкович и Ингеборга Данкунайте. Въвличането на най-престижната национална театрална институция в скандали без връзка с естеството на творческия процес измести фокуса на публичното внимание в опит да бъде подкопано доверието на публиката.“ Това се казва в изявление на Народния театър, изпратено до БТА.

„Огромните усилия на Народния театър да създаде максимално добри условия за работа в трупата, да отвори дейността си към нови партньорства с български и чужди творци, да влезе в диалог с високите образци на световния театър бяха помрачени от медийен шум, провокиран от действията на няколко личности. Саботирането на новото ръководство на театъра и персоналните атаки към директора Васил Василев с несъстоятелни обвинения имаха за цел неговото отстраняване, за да се извърши служебно, политическо назначение от бившия министър Минеков. Такова намерение г-н Минеков декларира нееднократно в свои медийни участия“, се казва още в изявлението.

„След дълъг период на изчакване и опити конфликтът да бъде вътрешно урегулиран, което не даде резултат поради външни провокации, възстановяването на нормалната творческа среда в театъра наложи намирането на решения по административен ред. Г-жа Велислава Кръстева освободи заеманата длъжност ръководител отдел „Връзки с обществеността“. Г-н Александър Морфов бе освободен дисциплинарно от административния пост на главен режисьор на Народен театър „Иван Вазов“, се казва в изявлението.

„Позицията главен режисьор беше създадена от настоящото ръководство на театъра специално за г-н Морфов, чието завър-

София, 16 март 2023 г. Актьорът Валери Йорданов и режисьорът Александър Морфов в шествието на „Движение за култура“ в столицата. Снимка: Христо Касабов, БТА

щане в българския театър след дългогодишна пауза беше подготвено именно от директора на театъра г-н Васил Василев. Това беше част от концепцията му, както и включването в репертоара на други водещи национални и международни имена, програми и инициативи. „Главен режисьор“ е административна функция, която предполага управление на целия художествено-творчески екип на театъра, като фигурата на главния режисьор има за задача да се грижи и обединява актьорския състав, да участва в избора на заглавия и творчески екипи, да консултира дългосрочния репертоарен план, да съдейства за планирането и изпълнението на творчески дейности, които изграждат и развиват трупата на театъра“, се казва в изявлението.

„За съжаление, през изминалите месеци г-н Александър Морфов не съумя да намери диалог със своите колеги и да се ангажира трайно с ръководните процеси в институцията съгласно предоставената му позиция. За сметка на това непрекъснато провокираше конфронтации с различни членове на трупата, осъществявайки

непрестанен натиск, отправяйки нападки и обиди към актьори и ръководство. Заедно със заповедта за дисциплинарно освобождаване от административния пост Александър Морфов подписа договори, касаещи творческите му ангажименти към Народен театър „Иван Вазов“, свързани с възстановените негови постановки на спектаклите „Хъшове“ и „Животът е прекрасен“, които остават част от репертоара на театъра“, се казва още в изявлението.

„Диана Добрева и Явор Гърдев остават щатни режисьори на Народен театър „Иван Вазов“, уточняват от Народния театър.

Рени Врангова, съпругата на Александър Морфов, в пост във Фейсбук съобщава, че уволнението на Морфов е дисциплинарно.

„От 1 март не съм част от екипа на НТ „Иван Вазов“. За мен беше чест“, написа Велислава Кръстева в профила си във Фейсбук.

* * *

01.03.2023 г.

Протестиращи се събраха пред Народния театър „Иван Вазов“ в

София, 2 март 2023 г. Васил Василев на официална пресконференция на ръководството в Народния театър. Снимка: Минко Чернев, БТА

подкрепя на режисьора Александър Морфов.

„Ще се борим до последно, защото нещата излязоха извън контрол – и на политици, и на управляващи, и извън обещания и т.н., за което има факти – каза пред медиите актьорът Валери Йорданов. – Атмосферата вътре е следната – аз разбрах от разплакани колеги, че Сашо е бил уволнен“, разказа Йорданов.

„Оттук насетне очаквам подкрепа от българите, от всички българи – защото бъдещето е в децата. Не е възможно да не можеш да вършиш работата, за която си бил повикан и на чиято програма си лежал. Защото някой решава в един момент, че не си му угоден. Подкрепата е в това всички да се съберем и да кажем „Стига толкова!“, „Стига ченгеджийница!“, „Стига плановете!“, „Стига пари!“, „Стига политиката!“. В сферата на изкуството и сферата на културата не може да има ченгеджийница“, коментира пред БТА Валери Йорданов.

„Аз нямам никакви колебания и за мен не е въпрос за избор. Моят избор е направен в далечните ми юношески години, когато съм решил да стана актьор. Оттогава имам преклонение към артиста.

За мен Сашо Морфов е артист в цялата тази ситуация. Нямам какво да избирам между артиста и администратора. Всеки би могъл да коментира по много начини постъпките на Александър Морфов“, каза Милен Миланов, актьор от театър „Българска армия“.

„Александър Морфов няма да остане в историята на българския театър с това, което в момента се случва в тази сграда. Сашо Морфов ще остане в историята на българския театър с това, което е направил. А това, което е направил Сашо Морфов, е изключително значимо за българския театър. Това е, което мога да кажа, защото много глуми разпийават нещата“, добави Миланов.

Сред десетките хора, събрали се на площада пред Народния театър, имаше граждани, както и актьорите Ани Вълчанова, Къци Вапцаров, Елена Петрова, журналистът Иво Инджев, режисьорът Боряна Пунчева.

Протестът беше по повод уволняването на Александър Морфов като главен режисьор на Народния театър. Утре, 2 март, в 14:00 ч. ще има нов протест.

* * *

02.03.2023 г.

Директорът на Народния театър Васил Василев каза пред медиите днес, че е направил всичко възможно Александър Морфов да се върне на българската сцена.

Личностите в националния театър не означават нищо, националният театър означава, добави той.

„Аз и моят екип уважаваме твореца. Винаги съм се старал да запазя достойнството на хората, с които работя“, каза още той.

„Четири месеца се опитвах. Четири месеца създавах. А хората твориха в една странна обстановка. Трябваше да избирам кой път е по-ценен“, каза Васил Василев.

Обясни, че покрай отстраняването на Александър Морфов му се е наложило да вземе едно от най-тежките решения в живота си.

Главен режисьор е една административна длъжност, добави той.

Грешката ми беше, че от Плевен реших да тръгна към Народния театър, каза Васил Василев. Преди да стане директор на Народния театър той ръководи Плевенския драматичен театър.

На фасадата на Народния театър пише „Народен театър „Иван Вазов“, не пише „Александър Морфов“, каза Василев.

Допълни, че никога не може да уволни твореца Александър Морфов. По думите му Народният театър е отворен за постиженията на всички български и чужди режисьори.

За първите два месеца приходите на Народния театър са в размер на 1 250 000 лева, съобщи Васил Василев.

За десет месеца имам четири проверки при три различни правителства. Нося отговорност за

всеки един лев, каза още директорът на Народния театър.

Благодаря ви, че показахте, че Народният театър е в центъра на събитията, каза той към медиите. Ние създаваме модел на търпимост и модел на омраза, добави той.

На пресконференцията присъстваха актьорите Анна Панапопу, Антон Радичев, Бойка Велкова, Владимир Карамазов, Вяра Табакова, Георги Мамалев, Дарин и Деян Ангелови.

* * *

05.03.2023 г.

Няма основание да освободя директора на Народния театър, каза министърът на културата Найден Тодоров в предаването „Неделя 150“ по БНР. Министър Тодоров коментира казуса с уволнението на Александър Морфов – главен режисьор на Народния театър „Иван Вазов“, който преди дни беше уволнен от директора на театъра Васил Василев.

Личното ми мнение е, че уволнението на Александър Морфов не трябваше да се случва по подобен начин, допълни той. По думите му артистите, които защитава Морфов, са поискали от него да освободи директора на театъра, въпреки че няма основание за това. Говорим за линч, а това е обратното на правата държава, към която се стремим, каза още той. Ако има основания да освободя директора на Народния театър, ще го направя, но такива няма, добави министър Тодоров.

Проблемът в момента в Народния театър е разделението, което се получава между артистите, хора, които работят заедно, започват да не си говорят, да се гледат накриво, посочи още

министър Тодоров. Министър Тодоров каза още, че вярва, че никога не е късно една рана да бъде оздравена и че ще се опита да говори и с двете страни по случая.

* * *

14.03.2023 г.

Министърът на културата Найден Тодоров се е срещнал късно вчера с представители на новосформираното сдружение „Движение за култура“. Министърът е изразил готовността си да им съдейства в желанието им за промени в законодателството в областта на сценичните изкуства, информират от Министерството на културата.

Проф. Георги Каприев от „Движение за култура“ е заявил, че случаят с Народния театър е показателен и по тази причина трябва да се обмислят сериозни промени в нормативната уредба, която урежда дейността на държавните културни институти.

В края на срещата участниците са се обединили около мнението, че разговорът по тези теми трябва да продължи.

* * *

16.10.2024 г.

Софийският районен съд (СРС) отмени уволнението на Александър Морфов като главен режисьор на Народния театър „Иван Вазов“ и го възстановява обратно на длъжността. Това се посочва в решение на съда от 14 октомври, то подлежи на обжалване.

Също така съдът осъжда Народния театър да изплати на Александър Морфов сумата от 800 лева, представляваща разности в първоинстанционното производство, по сметка на СРС – 160 лева, представляваща държавна такса върху уважените ис-

кове, и още 300 лева разности за възнаграждение на вещо лице.

Морфов е бил обвинен, че не се е появил на работа три последователни дни, не се е явил на организирана среща при директора, за която е бил предварително уведомен, награскал с надписи вратата на кабинета на директора на Народния театър.

Съдът приема, че Морфов е написал въпросните надписи по вратата и табелата на директора на театъра, но „те представляват артистично изпълнение, целящо да изрази протеста на същия срещу действията на директора на театъра“.

Относно последователните дни, в които Морфов не се е явявал на работа, съдът посочва, че един от тези дни е бил почивен за театъра, а за останалите се казва, че той не е допуснал нарушение.

БТА припомня, че на 5 март миналата година министърът на културата Найден Тодоров каза в предаването „Неделя 150“ по БНР, че няма основание да освободи директора на Народния театър. Личното ми мнение е, че уволнението на Александър Морфов не трябваше да се случва по подобен начин, допълва той.

София, 2 март 2023 г. Подписка в подкрепа на Александър Морфов.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Реакциите по повод спектакъла „Оръжията и човекът“, режисиран от Джон Малкович в Народния театър

Още през януари 2022 г. тогавашният директор на Народния театър Мариус Донкин съобщава, че американският киноактьор, продуцент и режисьор от хърватски произход Джон Малкович ще постави пиеса на сцената на първия ни театър, което се очаква да се случи след две години – през 2024-та.

През февруари 2023 г. Малкович играе за първи път на българска сцена. Той се изявява заедно с една от най-популярните литовски актриси – Ингеборга Дапкунайте, в спектакъла „В самотата на памуковите полета“ на режисьора Тимофей Кулябин.

Представленията са на английски език, а български субтитри се излъчват на специални монитори.

През юли същата година министърът на културата Кръстю Кръстев връчва на Джон Малкович плакет „Принос в развитие на културата“. Това е най-новото отличие на Министерството на културата. Министър Кръстев го връчва на Малкович не само за приноса му в развитието на културата, а също и за развитието на международното културно сътрудничество.

През есента на 2024 г. на сцената на Народния театър Джон Малкович поставя пиесата „Оръжията и човекът“ на Бърнард Шоу. Тя предизвиква обществени дебати и дори протести пред театъра. В списание ЛИК помесваме някои от новините, които БТА публикува по темата в своите емисии.

25.07.2023 г.

Джон Малкович ще поставя в Народния театър през следващия театрален сезон (2024/2025), съобщава от трупата. Световно-известният американски актьор, режисьор и продуцент идва у нас в подготовка на бъдещия си спектакъл „Оръжията и човекът“ на Бърнард Шоу. Това е било договорено в рамките на поредица от разговори между Малкович и директора на Народния театър Васил Василев. Това е първият от няколко предстоящи съвместни проекта между режисьора и театъра.

Предварителните срещи с трупата на Народния театър ще се проведат през новия театрален сезон (2023/2024), а репетициите ще започнат през септември 2024 г.

Действието на комедията „Оръжията и човекът“ на Бърнард Шоу се развива в България, като по-голямата част от героите са българи. В основата на сюжета е битката при Сливница по време на Сръбско-българската война през 1885 г. „Оръжията и човекът“ се играе за първи път през април 1894 година в Лондон.

* * *

18.04.2024 г.

Приключил е кастингът на режисьора Джон Малкович за избор на актьори от щатната трупа на Народния театър, които ще участват в спектакъла „Оръжията и човекът“ по пиесата на Бърнард Шоу, съобщават от театъра.

Репетициите започват през октомври 2024 г., а премиерата е през ноември.

Сценограф на спектакъла е белгийският художник Пиер-Франсоа Лимбош – автор на сценографията на над 30 европейски филми и театрални постановки. Той също е участвал в кастинга и се е срещнал с различни технически и творчески екипи в Народния театър.

„Оръжията и човекът“ е пиеса в три действия, поставена за първи път през 1894 г. в театър „Авению“ в Лондон. Чрез езика на комедията и похватите на сатирата текстът цели да осмее обществените настроения, възхваляващи войната, показвайки тяхната вътрешна противоречивост и излишна романтизация. Именно заради това си намерение авторът избира за заглавие на пиесата

София, 7 ноември 2024 г. Пред Народния театър „Иван Вазов“ се провежда протест на недоволство и разочарование, организиран в отговор на премиерата на пиесата „Оръжията и човекът“ от Бърнард Шоу, поставена от Джон Малкович. Снимка: Минко Чернев, БТА

цитат от английския превод на началото на античната епическа поема „Енеида“ на Вергилий.

Първоначално персонажите в пиесата нямат лични имена, но в стремежа си към реалистично звучене Бърнард Шоу достига до идеята да постави описаните взаимоотношения и събития в контекста на наскоро приключилата на Балканите Сръбско-българска война. Така в място на действието се превръща домът на офицер Петков в малко градче край Драгоман в България след края на битката при Сливница през 1885 г.

Малкович поставя пиесата на Шоу за втори път в кариерата си. През 1985 г. той режисира „Оръжията и човекът“ в театър Circle in the Square, Ню Йорк. В постановката участват актьорите Кевин Клайн (по-късно заменен от самия Малкович), Глен

Хедли и Раул Хулия. Представлението е играно над 100 пъти.

* * *

02.06.2024 г.

„Свалете от програмата на Народния театър антибългарската пиеса по постановката на Бърнард Шоу „Оръжията и човекът“ – недопустимо е на българска сцена да се гази върху подвига на Българската армия, саможертвата на героите от Сливница и българското национално достойнство“, заявява в писмо до министъра на културата Найден Тодоров и директора на Народния театър Васил Василев, депутатът от „БСП за България“ и член на Комисията по културата и медиите в 49-ото Народно събрание Иван Ченчев, съобщава от пресцентъра на

БСП.

Ченчев, който е и водач на листата на „БСП за България“ в София-област, заявява, че ще входи писмото в Министерството на културата в понеделник сутринта.

Той призовава министъра на културата да предприеме незабавни действия и да спре пиесата, която „унижава българската нация, дала на света азбука и писменост и постигнала по време на Възраждането силен духовен разцвет“, и „цинично гази върху подвига на Българската армия по време на българо-сръбската война от 1885 година“.

* * *

01.10.2024 г.

В Народния театър „Иван Вазов“ започнаха репетиции на

София, 7 ноември 2024 г. Джон Малкович с актьорите от постановката „Оръжията и човекът“ на сцената на Народния театър „Иван Вазов“. Снимка: Минко Чернев, БТА

постановката „Оръжията и човекът“ с режисьор Джон Малкович, съобщават от трупата.

По думите им Джон Малкович ще предложи на публиката нов поглед върху класическата антивоенна комедия на Нобеловия лауреат Бърнард Шоу, която разглежда темите за любовта и човешката природа с характерния за автора остър хумор и социална критика.

„Много се вълнувам, че започвам репетиции в Народния театър. Имам чудесен опит в работата си с български актьори и мнението ми за вас е много високо. Деклан Донелан и Тимофей Кулябин също ми споделиха, че са изключително впечатлени от вашия талант и професионализъм“, е казал на актьорите Джон Малкович, цитиран от екипа на театъра.

В спектакъла участват Ева Тепавичарова, Кремена Славчева, Ирина Митева, Христо Петков, Стоян Пепеланов, Ненчо Костов, Пламен Димов и Константин Еленков.

Сценограф на постановката е белгийският художник Пиер-Франсоа Лимбош – създател на декорите на над 30 европейски филма, холивудски продукции и театрални постановки. „Пиесата има дълбоко послание – да накара публиката да разсъждава критично за войната и милитаризма. Персонажите са представени театрално, с този много английски тип писане – с хумор, но в същото време със задълбочен поглед върху отношенията между хората“, смята Лимбош.

Пиесата е написана през 1894 г., а преводът, който ще се използва за постановката в Народния театър, е направен от Стоян Чапразов и Райко Чапразов. „Оръжията и човекът“ е издана на български език през 2018 г. от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“.

„Малкович ще направи романтична антивоенна комедия, в която съвременността ще се огледа и като през увеличително стъкло проблемите ѝ ще рефлектират

обратно към нас още по-осезаемо“, каза главният драматург на Народния театър Мира Тодорова.

* * *

29.10.2024 г.

„Аз съм тук, защото съм имал невероятния късмет да работя с актьори през своята кариера, които са узраснали в България. Те са невероятни и фантастични. Когато дойдох да играя тук преди година и половина, бях попитан дали имам интерес да режисирам в София. Разбира се, бях наистина поласкан и това е заради страсхотните ви актьори.“ Това каза гнес Джон Малкович на пресконференция в Народния театър по повод предстоящата премиера на „Оръжията и човекът“ под негово режисура.

„Не мога да направя нищо друго, освен да се забавлявам от твърдението, че бих дошъл тук да поставя пиеса, с която да се присмивам на България. Това не

е особено интелигентна идея“, казва той.

„Интересувам се от това да правя добър театър и мисля, че „Оръжията и човекът“ е една много хубава пиеса. Режисирал съм я на „Бродуей“ през 1985 година и спомените ми оттогава са, че това е един много забавен и докосващ текст“, добавя Малкович. Припомня, че преди две години играе във Варна, където е в ролята на известен австрийски сериен убиец, който по случайност е и журналист: „Когато играя тази пиеса, не означава, че вярвам, че всички журналисти са серийни убийци или че всички австрийци са такива.“

„Аз не съм голям почитател на Бърнард Шоу, но изключително много харесвам тази пиеса, защото осмива идеализираната любов и има много силни твърдения за безсмислието на войната. Действието се развива в България, защото, както самият автор е казвал, той е търсил държава, за която немного хора знаят тогава. Той самият не е имал никакъв интерес към България, нито е знаел никакви конкретни факти за войната. Той никога не е казвал, че това е истинска история и че всичко в нея е вярно“, казва Джон Малкович.

По думите му има много текстове, срещу които много хора биха имали възражения: „Жана д'Арк би могла за възрази срещу много текстове, писани по неин адрес, както и Великият инквизитор. Аз самият нямам право да цензурирам Бърнард Шоу по никакъв начин. Играл съм, режисирал съм и съм поставял в 47 държави и за първи път ме молят да цензурирам текст. Като артист не мога да си позволя да го направя.“

Според Малкович персонажите в „Оръжията и човекът“

са „доста интелигентни, доста комични и доста изразителни“. Моят природа и моят начин на работа са такива, че не мога да бъда снизходителен към който и да е персонаж, независимо дали е българин или от друга националност, казва той.

„Ако не бях работил преди с български актьори, сигурно щях да бъде шокиран от огромното количество талант, което срещнах тук. Невероятно добре обучени са в това, което правят, и дават на един режисьор възможността да избира от голям диапазон от умения, които те притежават. Много се забавни, правят изключително провокативни избори и работата с тях е удоволствие“, казва Джон Малкович. Допълва, че винаги избира артистите, които смята, че са най-подходящи за конкретната роля, в този смисъл за него кастингът е много прост механизъм.

* * *

07.11.2024 г.

„Не мога да си представя какво може да извърши лудостта. Взели сме мерки както при всяка премиера. Мерките са минаване през детектор и проверка на багажа. Не вярвам, че има патриоти, които може да направят провокация вътре в залата.“ Това казва пред журналисти директорът на Народния театър „Иван Вазов“ Васил Василев по повод премиерата на „Оръжията и човекът“ тази вечер. На въпрос дали Народният театър е готов да реагира на провокации и вътре в залата, Василев отговаря: „Това мисля, че трябва да е ангажимент на Столичната община и на СДВР.“

„В комуникация сме с вътрешното министерство и със столичната дирекция на полицията“, казва по-рано днес министърът

на културата Найден Тодоров.

Европейската театрална конвенция застава зад Народния театър „Иван Вазов“, тъй като той е изправен пред предизвикателства на своята артистична свобода и осъжда тревожното движение на крайнодесни групи в цяла Европа за ограничаване свободата на изразяване. Това се посочва в позицията на най-голямата мрежа от публично финансирани театри.

Днес театрални експерти от цяла Европа се запознават с натиска от националистически организации срещу премиерата на спектакъла „Оръжията и човекът“ от Бърнард Шоу на режисьора Джон Малкович, информиран от най-голямата ни трупа. Казусът е бил разискван по време на конференция на организацията в Лиеж, Белгия, на която представители от Народния театър са разказали подробности за опита за цензура у нас.

„Трябва да признаем сериозността на тази ситуация. В една демократична европейска държава не трябва да има толерантност към подобна цензура и сплашване. Това е решителен момент за Европа да заеме позицията и да отхвърли опасния възход на ултранационалистически движения, които се стремят да заглушат творческите гласове и да разрушат нашите културни основи.“ В позицията се посочва още, че театърът е твърдо решен да отстоява свободата в изкуството и че е ключово автономията и свободата на изразяване да бъдат защитени „за да остане гласът на творчеството силен срещу онези, които искат да го заглушат“.

„Напълно готови сме за премиерата тази вечер. Актьорите са влезли в своите роли и единственото, което очакваме да се случи на сцената на Народния театър,

София, 7 ноември 2024 г. Стоян Пепеланов, Джон Малкович и Христо Петков на премиерата на „Оръжията и човекът“.
Снимка: Минко Чернев, БТА

е да се чуе култовата реплика: „Нашите славни български войници победиха грипавата сръбска армия и техните австрийски контета“, казва Васил Василев.

„Не мога да отговарям за дезинформацията, която в момента се заражда. Фактите са, че ние поставяме пиесата „Оръжията и човекът“, Бърнард Шоу е автор, Стоян Чапразов е преводач, режисьор е Джон Малкович. Всичко друго е интерпретация и неразбиране на текста. Така че, моля, всички първо да се запознаят, да дойдат, да гледат нашата премиера и наистина ще бъдат много разочаровани от очакванията, които имат“, добавя Василев.

„Ние нямаме различия с хората, които ще протестират пред Народния театър. Единственото различие, което имаме с тях, е, че те не знаят текста, не са прочели пиесата и не са гледали спектакъла. Не допускаме цензура да бъде вменена в нашата държава“, заявява директорът на Народния театър.

По думите му актьорите са в чудесно настроение. „Правим страхотно събитие, две световни личности са тук – Джон Малкович и Пиер-Франсоа Лимбош (сценограф на спектакъла – бел. а.), и двамата са със Оскари, а Чапразов е университетски преподавател в Щатите по английска литература“, посочва Васил Василев.

Найден Тодоров припомня, че „Оръжията и човекът“ е поставена през 1995 година във Враца, изграна е и в София през 1996 г. и печели награда за режисьора на Националния фестивал на малките театри. През 2010 година пиесата е поставена и в Русе. „Защо досега не е била проблем, а сега стана проблем. Това е въпрос, на който не искам да отговарям, макар че мога да отговоря. Мога да ви прочета текстове от тази пиеса, които са проблемни, и да ги сравним с текстове от „Кривоизбраната цивилизация“ или от „Бай Ганьо“. Това означава ли, че трябва да забраним Добри Вой-

ников и Алеко Константинов“, пита министърът на културата.

„Темата е тежка, но аз ще цитирам един мексикански поет: ролята на изкуството е да успокои неспокойните и да разтревожи прекалено спокойните. В този смисъл тази пиеса още преди първия спектакъл изигра своята роля“, коментира Найден Тодоров.

* * *

07.11.2024 г.

Протестиращи се събраха пред сградата на Народния театър с искане да се свали от афиша пиесата „Оръжията и човекът“. Режисьор е Джон Малкович, който за първи път поставя произведение на сцена в България. Премиерата на спектакъла беше насрочена за тази вечер в 19:00 ч. Протестът започна около час преди началото на спектакъла и приключи след 20:30 ч.

Пиесата „Оръжията и човекът“ беше показана пред пред-

стабителни на медиите. Въпреки протеста пред сградата спектакълът премина спокойно, без напрежение в театралната зала.

Недоволните обявиха в началото на протеста преди премиерата, че ще поискат и оставката на директора на театъра.

Малко след искането им за оставка директорът на театъра Васил Василев направи опит да излезе да говори със събралите се, но беше физически нападен от част от тях. Впоследствие Василев беше прибран в сградата на театъра от охраната, без да бъде наранен.

Част от протестиращите успяха по-късно да влязат в сградата на театъра и се опитаха да нахлуят и навътре, но бяха спрени от охраната заради агресивното им поведение.

Директорът на театъра Васил Василев допусна медиите до постановката, за да отразят това, което тя реално представя, и да опровергаят мнението на протестиращите. Охраната на театъра се опита да организира кордон за зрителите, които имат билети, но протестиращите не им позволиха да влязат.

Срамно е 2024 година някой да иска цензура, каза директорът на Народния театър Васил Василев пред журналисти за протеста пред театъра. Василев се обърна към недоволните с молба да гледат пиесата. Той обясни, че се е отзовал на поканата на протестиращите и се е опитал да говори с тях, но без успех. „Аз излязох с лицето си пред тях, за да попитам какъв е проблемът. И те ме щурмуваха – каза още директорът на театъра. – Ако днес има държава, ако днес има министър-председател, президент и правителство, те ще защитят правото на българските

граждани, правото на българските творци свободно да изразяват своето творчество“, каза още Васил Василев.

Събитията пред театъра доведоха до реакцията на служебния министър на културата Найген Тодоров. „Най-лесно е да се протестира срещу нещо, което не се познава, това е най-често случвалото се в България – през последните години ние редовно протестираме срещу неща, които не познаваме“, каза Тодоров в ефира на bTV.

Той припомни, че постановката, която сега се обявява за антибългарска, е изграна няколко пъти у нас – във Враца, в София и в Русе през 2010 година, а през 1996 година е отличена и с награда за режисура. „Смятам, че 14 години не е чак толкова много време, за да се променят толкова много настроенията в българския народ“, каза още министърът.

Остро осъждаме всички форми на цензура на свободата на словото и изкуството и опитите да се възпрепятства публиката да влезе в театъра, написаха от ГЕРБ в профила си във Фейсбук по повод протеста срещу постановката. Театърът по дефиниция е драма и провокация, допълват от партията. Времето на забранените представления и произведения на изкуството не съществува от 34 години и наш ангажимент като политическа сила е то да не се върне, допълват от ГЕРБ.

Позиция по повод протеста изразиха и от „Продължаваме промяната“ (ПП) и съпредседателят на партията Кирил Петков. Да нападнеш Народния театър, е варварски акт, който ние като граждани в свободна България не трябва да допускаме, написа Кирил Петков в профила си във Фейсбук.

От ПП написаха също в социалната мрежа, че погромът, който се случва пред Народния театър, е нападение срещу свободата на словото, на изкуството и свободния творчески дух. „За нас нападението на Народния театър „Иван Вазов“ е не спонтанен протест, а активно мероприятие, организирано от хора близки до уж бившата Държавна сигурност“, допълват от партията и осъждат посегателството срещу една институцията.

Европейската театрална конвенция застава зад Народен театър „Иван Вазов“, тъй като той е изправен пред предизвикателства на своята артистична свобода и осъжда тревожното движение на крайнодесни групи в цяла Европа за ограничаване на свободата на изразяване. Това се посочва в позиция на най-голямата мрежа от публично финансирани театри.

* * *

07.11.2024 г.

Не допуснахме да осквернят Народния театър, да хвърлят яйца в него, каза директорът Васил Василев на дискусия с публиката след премиерата на постановката „Оръжията и човекът“. Днес показахме каква е нашата професия. Извинявам се още веднъж, това, което зависеше от нас откъм сигурност, го направихме, каза още той.

„Поставял съм тази пиеса на Бродуей през 1985 година и миналата година по време на турнето на „В самотата на памуковите полета“ ме попитаха дали бих режисирал пиеса в България, и тъй като действието на тази пиеса се развива в България, предложих нея. Смятам, че това е чаровна и забавна пиеса“, каза режисьорът

Джон Малкович.

Той допълни, че преди известно време е режисирал „Леополцаг“ в Рига, където в близост голяма част от еврейската общност е била избита, и никога не е помислял, че някой би могъл да бъде обиден от пиесата, както и тук. Според Малкович поставянето на пиесата не е било трудно, тъй като екипът е бил страхотен.

Случващото се откън преди премиерата не ни изненада. Смятам, че е много хубаво това, което се случва, защото това е реалността, в която живеем. Ние сме способни да съдим нещо, преди да сме го видели, способни сме да отричаме неща, които са били написани преди повече от 100 години, коментира актьорът Пламен Димов.

Пред публиката актрисата Ирина Митева, част от участниците в пиесата, каза, че знакови български актьори са били удряни и ритани пред театъра. Тя уточни, че те не са били част от тази постановка.

* * *

08.11.2024 г.

Европейската асоциация за независими изпълнителски изкуства осъжда откритото ограничаване на свободата на художественото изразяване, което се случва вечерта на 7 ноември пред Народния театър „Иван Вазов“ в София, се казва в позиция на асоциацията.

„Група крайнодесни активисти се опитаха да окупира сградата и да предотвратят премиерата на спектакъла „Оръжията и човекът“ от Джордж Бърнар Шоу, режисиран от Джон Малкович, под претекста, че постановката подиграва българската национална гордост и обижда българския национален дух. Полицията и местните власти почти не пред-

София, 7 ноември 2024 г. Директорът на Народния театър Васил Василев, нападат от протестиращите пред театъра преди премиерата на пиесата „Оръжията и човекът“ от Бърнар Шоу. Снимка: Никола Узунов, БТА

приеха действия за овладяване на агресията, в резултат на което възникна опасна и напълно хаотична ситуация. Публиката не беше допусната да влезе в сградата, а хора бяха ударяни, плоти и обиждани“, се казва в позицията.

„Нарастването на омразата и агресията в Европа представлява директна заплаха за основните човешки права, които са основа на демокрацията. Свободата на художественото изразяване е пряк показател за състоянието на нашите демокрации. Призоваваме всички съответни органи да разследват случая и да защитят основните граждански права, да защитят хората и да изпълнят задълженията си по отношение на сигурността в нашите общества. Ако загубим гражданските си права и доверието в институциите, губим Европа. Ние изразяваме солидарност с нашите колеги, артистите, публиката и хората, които са лично засегнати, както и с нашата българска членска асоциация“, посочват от Европейската асоциация за независими изпълнителски изкуства.

Европейската асоциация за

независими изпълнителски изкуства (ЕАІРА) е основана през септември 2018 г. и понастоящем има 23 членски организации от 18 страни. ЕАІРА работи на В2В ниво, като нейните членове са представителни групи или представители на отделните страни-членки, които от своя страна представляват дейци в сферата на независимите изпълнителски изкуства. По този начин ЕАІРА представлява хора, компании и театри, работещи в независимия сектор на изпълнителските изкуства в Европа, като отговаря на културната политика на Европа чрез събиране на актуална информация, инициране на нови политически предложения и повишаване на видимостта на нуждите и постиженията на сектора.

* * *

08.11.2024 г.

Двата протеста пред Народния театър „Иван Вазов“ завършиха без сблъсъци. Пред театъра се събраха хора, които са против постановката „Оръжията и човекът“, режисирана от Джон

Малкович по текст на Бърнард Шоу. Другият протест е на хора, които са недоволни от породилото се напрежение срещу пиесата.

Полицията беше разделила двете демонстрации, а за закупилите билети за постановката беше осигурен кордон, за да влязат в театъра.

Актьори благодариха на студентите, дошли пред Народния театър. Благодарим ви, че сте тук, за да подкрепите правото на всеки да има свободен достъп до култура. Защитихте своите интереси да имате право да създавате култура, каза актьорът Дарин Ангелов.

Кметът на София Васил Терзиев дойде да гледа постановката. Важно е да се протестира и да се изразява мнение, но цивилизовано, каза Терзиев пред журналисти.

Директорът на Народния театър Васил Василев и режисьорът Джон Малкович поздравиха събралите се в подкрепа на постановката в театъра. Василев благодари на хората, че са дошли.

Вчера имаше напрежение пред Народния театър заради премиерата на постановката, като започна и разследване. Софийската районна прокуратура се самосезира и образува досъдебно производство.

* * *

08.11.2024 г.

При пълна зала и без инциденти премина втората премиерна вечер на постановката „Оръжията и човекът“ в Голямата зала на Народния театър, видя репортер на БТА.

По време на почти двучасовия спектакъл публиката аплодира в продължение на няколко минути артистите от най-голямата ни трупа. На поклона освен целият актьорски състав излязоха

режисьорът Джон Малкович и сценографът Пиер-Франсоа Лимбош. От залата се чуваха викове „Браво!“.

Малко след 21:00 ч. на изхода между колоните и пред стълбите на Народния театър имаше полицаи, които отклоняваха излизатите граждани от двата странични излаза. Площадът пред театъра беше празен.

Утре е третото премиерно представление по произведението на Бърнард Шоу.

* * *

09.11.2024 г.

Постановката „Оръжията и човекът“ с режисьор Джон Малкович в Народния театър „Иван Вазов“ тази вечер започна в спокойна обстановка. Около театъра часове преди началния час на представлението – 19.00, имаше засилено полицейско присъствие.

Зрителите влязоха днес без проблем в сградата на театъра.

Един-единствен мъж пред сградата на театъра гържеше табела с надпис „Позор“ и каза пред репортер на БТА, че е тук, за да изрази недоволството си срещу постановката, защото авторът ѝ Бърнард Шоу е „сталинист и комунист“. Други протестиращи наоколо нямаше противно на ситуацията през изминалите две вечери.

В четвъртък вечер имаше протести и напрежение пред Народния театър заради премиерата на постановката. На следващия ден започна и разследване във връзка с медийни публикации, на които се виждат сблъсъци между граждани и хулигански действия.

* * *

10.11.2024 г.

Граждани се събраха тази вечер

пред Народния театър „Иван Вазов“ в подкрепа на постановката „Оръжията и човекът“, чиято премиера се състоя преди дни и предизвика протести и напрежение.

Инициатор на мирната проява е Асоциацията за свободен театър.

Тук съм, за да защитим правото на артистите да правят представления, както и на хората да се изразяват свободно, каза пред БТА Атанас Атанасов, който участва в демонстрацията. Той каза още, че изобщо не приема обидите на групи хора да бъдат причина за цензура, за спиране на представления и затваряне на театри. Още не съм гледал постановката, но проявявам интерес и със сигурност ще си купя билет за нея, посочи Атанасов.

Тук съм, защото силно вярвам, че не е редно хора да бъдат нападани и удряни заради това, че идват на театър, каза друг участник – Христо Милев. Той настоя да се вземат мерки спрямо ограничаването на свободното право на изразяване. Не може това просто да остане и за няколко дни да се забрави, каза той.

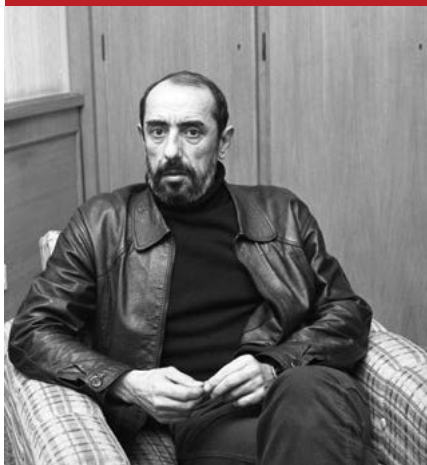
Милев посочи, че вчера е изгледал постановката „Оръжието и човекът“, смял се е от сърце и е прекарал добре. По никакъв начин не смятам, че в нея има нещо обидно към българския народ и българската история, заяви Милев. Според него комедийни моменти от пиесата са извадени от контекста и използвани по неправилен начин.

Събрали се на проявата тази вечер заявиха, че не са против правото на хората да протестират, а против начина, по който се случи това преди няколко вечери. „Това не е човечно и нормално и не трябва да остава безнаказано“, заявиха присъстващите.

Мозайка от герои от театралната сцена, прочетена през архива на БТА и списание „Паралели“

Мозайка от герои от театралната сцена може да се събере, когато се разлистват бюлетините на Българската телеграфна агенция или страниците на нейното популярно списание „Паралели“. В следващите редове поместваме акценти от интервюта и портретни статии за едни от най-популярните лица на Народния театър „Иван Вазов“, събрани от архивите на БТА. Тук оживяват мисли на любими актьори и режисьори, оставили своя отпечатък в историята на най-дълголетната театралната институция в страната.

Коко Азарян

Киркор Азарян през 1983 г.
Снимка: Живко Ангелов, БТА

През 2004 г. по повод 70-годишнината на големия режисьор Киркор Азарян Светослав Овчаров публикува в „Паралели“ статия, озаглавена „Падналият дявол“. В нея той пише:

„Вечер. Зала. Навалица. „Брауново движение“. Сериозни хора, дошли да вършат сериозни дела. Постепенно навалицата се съгъстява в единия ъгъл. Останалите части се оголват. Дори масата с напитките пустее. През желято на тълпата, скупчена в ъгъла, преминават концентрични кръгове от смях. Епицентърът е Коко, който неподражаемо разказва нещо, което предизвиква тия спазми.

Сериозността, „важният вид“ са се стопили и всички са се превърнали в деца, които, зяпнали, слушат истински истории, звучащи като приказки. Като че оживял герой от приказките е пробил екрана и е слязъл при публиката, за да ѝ предаде истинския аромат на света на фантазията. Без да ще, публиката е преминала границата между живот и изкуство. Също като в постановка-

та му на „Януари“ в Народния театър, дето, без да се усетят, героите се прехвърляха от мразовития свят на кръчмата в ласкавите райски селения сред лозници с надвиснали над главите им гроздове.

Коко хем изживява цялата тази ситуация, хем се къпе в нея, хем участва „с едно наум“. В очите му лъщи насмешливо пламъче и човек не може да му хване цаката – истински ли са тези истории, или ни будалка. Като си се почувствал дете обаче, ти се иска да вярваш в приказки.

Казват, че дяволът бил всъщност паднал от небето ангел. Както стана дума в началото, Коко го канят да играе във филми Дявола. Всъщност всички знаят, че този „Дявол“ носи в душата си божествената искра на Създателя.“

Наум Шопов

Наум Шопов с „Икар“ за цялостно творчество, с който е удостоен през 2006 г.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

За 75-годишнината на Наум Шопов Людмила Димова взема интервю от именития творец за списание „Паралели“. Пред нея той споделя:

„Може би по-рано щях да стигна някое връхче, ако бях започнал като хората, но аз не започнах така. Тръгнах трудно, защото не бях приет във ВИТИЗ, нямаше кой да ми подаде ръка, трябваше всичко да научавам сам и с помощта на режисьорите, които срещам. Би било по-добре да минеш през школа за артисти, някой да те научи, че печката е гореща, преди да се опариш. Слава богу, случих на добри срещи в живота – с Леон Даниел, Крикор Азарян, Иван Добчев, Маргарита Младенова, сега с Митко Еленов. Това са срещи, които задвижиха живота ми напред, благодарение

на тях съм се осъществявал. Това ме прави щастлив. Ами ако не бях ги срещнал? Знаете ли колко роли съм научил, без да съм ги изграл? Сигурно са 4-5 централни, забележителни роли. Слава богу, попаднах в добър театрален климат. Можях да играя в „Хамлет“, даже съм изграл три роли – на Полоний, Розенкранц, Гилденщерн. След време имах възможност да се срещна с Иван Добчев в „Ромео и Жулиета“, където играх Брат Лоренцо. След това с Леон Даниел в „Напразните усилия на любовта“, с Надя Сейкова в „Крал Лир“...“

Таня Масалитинова

Таня Масалитинова в постановката „Дамите в четвъртък“, поставена в Клуба на актьора през 1982 г.
Снимка: Живко Ангелов, БТА

Людмила Димова от „Паралели“ разговаря с актрисата Таня Масалитинова, гъщеря на популярния режисьор Николай Масалитинов и Екатерина Краснополска, след като получава „Аскеер“ за своите 60 години на сцената. В своя разказ Масалитинов казва:

„Винаги съм се борила, никак не ми беше лесно. Доста неща сама съм си извоювала. Баща ми и майка ми бяха много против да стана актриса. Три години в Художествената академия: как така напускам? Баща ми сам си е виновен, заведе ме на опреснителни курсове за провинциални актьори, аз се увлякох, изтеглих си документите от академията, подадох ги

в Театралната школа. Майка ми беше осведомена, баща ми – не. Помня, когато се явих на изпита, той излезе от залата (...) Творци като майка ми и баща ми сигурно са се страхували да не стана посредствена актриса. Искали са да ме предпазят от една несполучлива кариера. Но мисля, че все пак не съм ги изложила.“

Йорданка Кузманова

Йорданка Кузманова през 2013 г.
Снимка: Атанас Кънчев, БТА

През февруари 1974 г. Боян Обретенов разговаря с актрисата Йорданка Кузманова за работата ѝ по пиесата „Електра“ с Такис Музенидис – едни от най-големите съвременни постановчици и познавачи на гръцката класическа драматургия. Ето какво казва Кузманова в интервюто, публикувано в „Паралели“:

„Начинът на поставяне няма голямо значение за артиста. За него е важен образът – а образите на класиката, както и да ги въртите, остават винаги пълнокръвни – техните страсти са истински и големи, техните мисли са смели и затова вечни, те са пълни с живот, с истински, преливащ докрай живот. Ето защо срещата с класиката е пълно участие за артиста.“

А през ноември 2013 г. по повод отпразнуването 55 години на сцената Йорданка Кузманова казва през БТА:

„Актьорската професия не е 100 метра бягане с препятствия, а е безкрайна олимпиада. През вечер си разпънат на кръст, трябва в 19.00 часа „да хванеш здраво юздите“ на автора, на режисьора и най-вече на своето собствено актьорско безпокойство. Може би надценявам актьорската професия, но за мен това е изключителна отговорност. Всяка вечер да постигаеш олимпийски рекорд – това е непосилно и невъзможно! А ако си навършил 75 години? Дали е възможно 55 години всяка вечер да правиш олимпийски рекорд?!“

Олга Кирчева

Олга Кирчева като Амели във „В полите на Витоша“ от Яворов. Снимката е публикувана през 1978 г. в „Паралели“

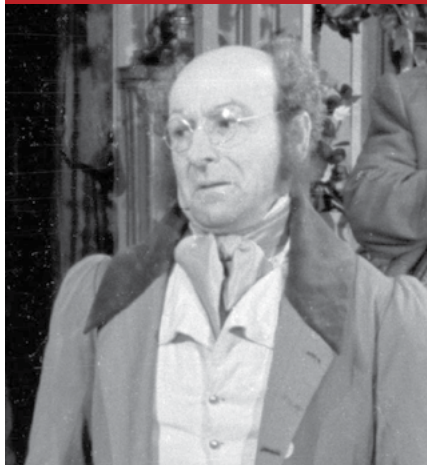
За 75-годишнината си популярната актриса Олга Кирчева разговаря с Ивайла Александрова. Интервюто е публикувано на страниците на „Паралели“ през 1978 г. Тогава Кирчева заявява:

„Има няколко вида хора – едни умеят да искат (и имат това, което искат); другите умеят да вземат (това, което е чуждо); третите обичат да дават. Такива хора има в живота, има и в театрите. И интересното е, че тези, които обичат да дават, по някакви свръхземни закони винаги имат най-много. Те никога не обедняват. Защото срещу любовта получават любов, срещу доверието – вяра, срещу щедростта си – изповед!“

Струва ми се, че една от дарбите на артиста е любовта към човека. За да създадеш на сцената един човек от която и да

е нация, ти трябва да обичаш човека. Драматургът го дава в букви и знаци. Ти трябва да му гадеш пъттa и кръвта си. Кое то значи любов. Не обичаш ли човека, ти няма да го разбереш. А обичаш ли го – той сам ти се изповядва! И така ти събираш непрекъснато познания за човека. В това е тънкостта и красотата на актьорското изкуство – труд, труд и труд! – денонощно на репетициите и вкъщи артистът търси мислено и сърдечно истината за човека. Това е най-сладкото в актьорското изкуство – работата. Докато се роди новият човек.“

Петър Василев

Петър Василев в ролята на Хлопов в „Ревизор“ през 1953 г.
Снимка: Георги Викентиев, БТА

На 9 октомври 2021 година се навършват 110 години от рождението на един от доайените на Народния театър. Петър Василев (1911-2009) има над двеста роли, последната от които е през 1997 г. – като краалски съветник в „Руи Блаас“ от Виктор Юго. Постановката е на гостуващия от Франция режисьор Ги Шели.

„Всъщност за последен път той излиза на сцената на най-големия ни театър в галаспектакъл, наречен „Театърът пътува“, по случай неговата 100-годишнина. Това е през 2004 година“, разказва пред БТА неговата гъщеря Румяна Василева.

Пред БТА Василева, която също е част от екипа на Народния театър, споделя съкровени спомени за баща си, за приятелите и колегите му, за неговия дух и естетика, за ролите му в театъра, за продължението на книгата

за Петър Василев и най-вече – за признанието, което той получава като един от най-големите интелектуалци в театъра.

На въпроса с какво колегите помнят Петър Василев, гъщеря му казва: „Всички наблягат на неговата скромност и на неговия талант, на неговата духовна и физическа чистота, неговата изключителна отдаденост към сцената. Всички посочват, че той е един голям интелектуалец, което се среща рядко при актьорите.“

Александър Морфов

Александър Морфов през 2000 г.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Александър Морфов иска да управлява Народния театър „Иван Вазов“, все едно че прави спектакъл с цялата трупа. „А постановките винаги са ми доставяли удоволствие, както и на хората, с които съм работил“, казва на 15 февруари 2000 година избраният за директор на театъра на среща с артистите и техническия персонал.

Той се съгласява да приеме поста артистичен директор, отхвърляйки тежкото бреме на администрацията, за което няма душа и характер по собствените му думи.

„Приех, защото ще работим равнопоставено с административния директор Павел Васев и с помощта на борда“, казва Мор-

фов. Той е доволен, че познатата отдавна по света формула на управление от артистичен и административен директор се въвежда в Народния театър.

Да се промени отношението към това, което се прави в театъра – и в обществото, и в трупата, е целта на новото ръководство. „Искаме да възстановим йерархията – в театъра свещената крава е спектакълът, а той се носи от актьорите. Те са свещенослужителите в храма на театъра и трябва да върнем тяхното самочувствие, защото тяхното равнище определя равнището на всички останали в театъра, които не подценявам“, уточнява Морфов.

Мариус Донкин

Мариус Донкин през 2016 г.
Снимка: Минко Чернев, БТА

„За да си начело на един национален театър, трябва да мислиш с олимпийски размах, да имаш олимпийски цели и олимпийски дух, с който да вървиш към тяхното постигане“, казва на 9 февруари 2022 г. директорът на Народния театър „Иван Вазов“ по това време – актьорът Мариус Донкин. В интервюто пред БТА той споделя още:

„Ако на артиста му предложиш нещо, което е изключително любимо, важно, смислено, съществено, желаещ да говори чрез този текст – няма нещо, което може да го спре. Състоянието на артиста е особено по време на представление (...)

Горд съм, защото Народният театър, независимо в какво състояние е отношението на държавама към него, наистина е

национален театър – наистина защитава името си, разпространява българския език и българската култура – и в България, и зад границите на България. И мисля, че така трябва да бъде, защото този театър трябва да върви напред и след него да вървят другите. И те да правят по-добре това, което той е сгрешил. Тази отговорност той трябва да я носи...“

Валентин Ганев

Валентин Ганев на връчването на наградите „Икар“ през 2016 г.
Снимка: Христо Касабов, БТА

През март 2021-ва актьорът Валентин Ганев дава интервю пред БТА, в което разказва за „живия“ театър и заплахите за неговото съществуване, за „Белези“, за музиката, за „Контрабасът“. На въпроса какво е според него обяснението за дългия живот на спектакъла „Контрабасът“, Ганев казва:

„Материалът на Зюскинд ми е близък и любим – и в човешки, и в творчески смисъл. Дългият сценичен живот на спектакъла се дължи на страхотната драматургия на първо място, на щастливото стечение на обстоятелства – че режисьор, сценограф, изпълнител и всички замесени гледат в една посока и преследват една и съща творческа цел – създаване на трагикомично театрално преживяване. Не на

последно място – Народният театър цени и обгрижва този спектакъл вече повече от две десетилетия (...)

Струва ми се, че силата на неговото въздействие е свързана с интимния характер на общуването с публиката. Ако нещо се е развило в него, това е привидната лекотата, с която се случват нещата. Или поне ми се ще така да изглежда.“

Мариус Куркински

Мариус Куркински през 2009 г.
Снимка: Ники Матанов, БТА

Лекота, красотата и обичаите има в Шекспировата пиеса „Зимна приказка“, чиято премиера предстои в началото на февруари на сцената на Народния театър „Иван Вазов“. „Зимна приказка“ не е трагедия, нито комедия, тя е романс. Тя не е самото страдание и самият хумор, а е общ поглед към света, тя е всичко. Това казва в интервю за БТА през януари 2003 година режисьорът на спектакъла Мариус Куркински.

Шекспир трябва да се прави в цялостен вид, към неговите пиеси трябва да се подходи като към едно свършено цяло, смята Куркински. Ако искаме в театъра да представяме колажи и хаос, има други текстове, които може да се вземат, допълва той. Според Куркински актуалността на „Зимна приказка“ е в истината,

че проблемите са в личността, дълбоко в душата на човека. Там са големите събития, които движат не само нашия живот, но и онова, което наричаме братство между хората, казва той. Пиесата разкрива как чрез незнание и разруха на всичко около него един човек стига до истината и намира себе си.

Мария Стефанова

Мария Стефанова през 2007 г.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

В интервю от 9 октомври 2021 актрисата Мария Стефанова споделя:

„Стъпвайки в Народния театър, имах жест от голямата Славка Славова, която ми подаде ръка. Моят дебют беше в „Лес“ на Островски. Влязох в един екип от лъвовете и тигриците на театъра – Стефан Гецов, Асен Миланов, Славка Славова... Това бяха актьорите, за които мечтаех, към които се стремях и за които растях – за да мога да работя с тях.

Влизайки на първата репетиция, Славка Славова ме погледна с онези ледени очи... Казах си: „Леле, какво ми предстои!“ Но виждах как постепенно тези очи се стопляха, стопляха, стоп-

ляха... И дойде един прекрасен ден. Тя правеше прекрасни коледни сладки с много канела и карамфил. Наведе се над ухото ми и каза: „Вие не сте случайно в този театър.“ Ей това „късметче“, като си го пуснах в джоба, получих всичкия кураж на света.

По-късно преживях голямото земетресение за мен в този театър – в буквалния смисъл, не само в онзи физическия – когато бях на сцената, докато се случи голямото земетресение. Тогава, когато ми се случи голямата беда, отново актьор ми подаде ръка. Това беше моят колега Мариус Донкин...”

Галин Стоев

Галин Стоев с награда „Икар“ през 2018 г.
Снимка: Асен Тонев, БТА

През май 2015 г. Пенка Момчилова от БТА разговаря с режисьора Галин Стоев, който прави кариера във Франция и Белгия, но се стреми често да се връща в България. Пред нея той споделя:

„Не знам дали театърът има бъдеще – както не знам и дали човечеството има бъдеще, но театърът има огромен потенциал, който още не е открит. Театърът има смисъл само ако предизвиква активно гледане – зрителят да е задължен постоянно да прави избор, да минава през лабиринт, който го кара не да консумира, а да създава гледаното. Случващото се на сцената трябва да е машина, която предизвиква преживяване в залата. Тогава зрителят става съав-

тор. Затова в театъра винаги има един процент недовършеност. Тя вису като гилотина над нас всяка вечер – ще се случи ли представлението, или гилотината ще се стовари върху главите ни. Ако се случи, удовлетворението е голямо, защото има предаване на информация в чист вид. Ставаме едно – сцената и залата, а това е изначалното ни състояние. Театърът е едно от малкото места, където това може да ни се припомня.“

Борис Луканов

Борис Луканов с голямата награда „Аскеер“ за цялостен принос към театралното изкуство през 2016 г.
Снимка: Петър Кръстев, БТА

„Актьорството е тежък физически труд, но не се мери с пролятата пот – при Чехов по-малко се потят, но изразходваната енергия е огромна!“, казва в интервю за БТА Борис Луканов през април 2016 г. Именитият актьор е удостоен в навечерието на своята 80-годишнина с голямата награда „Аскеер“ за цялостен принос към театралното изкуство – след десетки роли на сцената и на екрана и многобройни отличия. Той коментира още:

„Актьорският труд навремето беше изравнен с миньорския. Имаше купони ТФР – за хората, които се занимават с тежка физическа работа. Актьорите ги получаваха,

както и миньорите. Действително, артистите работят в условия почти като миньорите – на тъмно, в много прах, който дишат (...)“

Диана Добрева

Диана Добрева с „Аскеер“ за режисура през 2017 г.
Снимка: Цветомир Петров, БТА

През февруари 2022 година режисьорът Диана Добрева споделя в интервю за БТА:

„Много съм щастлива, че салоните, в които се играят нашите спектакли, са винаги пълни и няма с месеци билети за представлението. Явно хората започват да търсят такива острови и в театъра – където наистина се случва нещо истинско и където могат да се обърнат към по-важните неща. Мнозина са ми казвали, че не-

зависимо колко емоционално разтърсващо и колко катарзисно е било за тях нашето представление, излизат от салоните озарени. Независимо през какви теми минаваме, се опитваме да изведем човека към светлината. И към надеждата. Припомняме му, че е Божие създание...“

Иван Юруков

Иван Юруков през 2020 г.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Театърът е химера – все едно да нарисуваш картина с вилица върху вода. Така актьорът Иван Юруков определя театралното изкуство в интервю за БТА през септември 2012 година. Според него:

„Публиката реагира на различни неща по различен начин. Тя е жив организъм, съставен от много отделни организми. Ако се говори за духовно присъствие, не може да се прецени. Публиката е всеядна, тя е консуматор на това, което ѝ се дава. Напоследък ѝ се дават неща, които са лесно смислаеми, а тя това предпочита. Това е, ако говорим за масата. Аз съм убеден, че има отделни човеци от този организъм, които отварят сетивата си широко. Фактът, че всеки човек има гуша, доказва, че тя трябва да се храни. Това е и причината да

съществуваме ние, актьорите, и нашата отговорност към тази професия е да доставяме тази храна.

Великите произведения намират начин да достигнат до своя адресант. А зрителите намират начин да допуснат в себе си това усещане. Сигурен съм, че всеки притежава тази тънка струна, която в един момент рано или късно прозвънява. Човек не може винаги да бъде само консуматор и да гледа прагматично на нещата. Идва момент, в който гледът за духовна храна надделява и човек си набавя необходимото...“

Михаил Петров

Михаил Петров в спектакъла
„Зимата на нашето недоволство“ по романа
на Джон Стайнбек през 2003 г.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

„Театърът би трябвало да въздейства и по някакъв начин да прави хората по-добри – дотолкова, доколкото е възможно. Колкото е по-талантлив театърът, който се прави, толкова и въздействието ще бъде по-силно“, казва пред БТА актьорът Михаил Петров. През май 2023 година той отбелязва 50 години на сцената на Народния театър „Иван Вазов“.

„Благодарение, разбира се, най-вече на Господ и на силите, които ни пазят, ако ни пазят, повече са били добрите, успешните, радостните и градивните моменти през тези години. Самият факт, че 50 години съм на тази сцена, сам по себе си говори вече за една безспорно позитивно прекарана житейска история“, разказва Петров.

„Тази професия никак не е лесна, особено ако искаш да я упраж-

няваш по начин достоен, верен и правилен. В същността си актьорското майсторство и въобще актьорската професия изисква много труд, много лишения, много съсредоточеност, много отдаденост. Просто трябва да посветиш живота си на тази професия, ако искаш да бъдеш такъв артист, какъвто би трябвало да бъдеш“, коментира актьорът.

От сцената светът все още изглежда смислен

Анкета на списание ЛИК с популярни актьори от Народния театър днес

Списание ЛИК покани петима от най-разпознаваемите и любими актьори от трупата на Народния театър „Иван Вазов“ днес да се включат в тематична анкета, свързана с броя на изданието, посветен на юбилейната годишнина на най-голямата ни театрална сцена.

Бойка Велкова, Валери Йорданов, Владимир Пенев, Деян Донков и Снежина Петрова споделиха с нашите читатели какво е чувството да си част от трупата на най-старата и най-уважаваната театрална институция в страната, в какъв период според тях се намира Народният театър в момента и как оценяват държавната политика по отношение на театъра.

Бойка Велкова: Театърът лекува счупените ни души

В трупата на Народния театър „Иван Вазов“ от 2010 година.

Бойка Велкова с „Аскеер“ за водеща женска роля през 2005 г.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Госпожо Велкова, какво е чувството да си част от трупата на най-старата и най-уважаваната театрална институция в страната?

– Театърът е вълшебен принц. Той е отсъствие на омраза, той е геолог. Театърът лекува счупе-

ните ни души. Била съм в много театри и съм благодарна за срещите, за страстите, за мечтите. От 15 години съм в трупата на Народния театър „Иван Вазов“ и чувството ми е на радост и смирение.

Бихте ли могли да определите собственото си място в трупата с някоя от своите роли?

– Аз съм едно малко парче от красивата мозайка. Доскоро играех в „Козата, или коя е Силвия“ на Едуард Олби, „Август в Оклахома“ на Трейси Летс, а сега в „Две“ на Таня Шахова с прекрасната Мария Каварджикова, „Пътят към Афродита“ – моя моноспектакъл по текстове на Изабел Алиенде, „Цветът на дълбоките води“ на Оля Стоянова, където играя Елизабет I, „Едни момичета“ на Елис Велч, „Куклен дом, втора част“ на Лукас Нейт и „Големанов“ на Ст. Л. Костов.

В какъв период в момента се намира Народният театър?

– Народният театър се намира в интересен и интензивен период.

Защо според вас през последните години около Народния театър текат скандали?

– Скандали е имало от създаването на Народния театър. Иван Вазов, който е министър на просвещението, уволнява цялата трупа на театъра като наказание за вътрешни скандали. Малко след това я възстановява. По-късно между Елин Пелин и Вазов има остра полемика за естетическите проблеми на театъра, като Гео Милев твърди, че Елин Пелин е трябвало да бъде по-жесток. Имена като Страшимиров, Славейков, Яворов и Смирненски са замесени в редица скандали.

За съжаление, нашето общество

страда от лицемерие и притворство, тези модели са дълбоко вкоренени в съзнанието на хората и им пречат да приемат истини, които са очевидни. Когато няма морал, започват скандалите.

Как оценявате държавната политика по отношение на театъра?

– Държавата трябва да осигури театралната реформа, финансови ресурси – поне 3% от бюджета

за култура, и да има стратегия за културното бъдеще на България.

За да е завършен, човек се нуждае от наука и изкуство. Ако едното изчезне, и другото ще изчезне. Живот, лишен от красота, е обречен. В него злото покръва най-лесно.

Валери Йорданов: В момента съм хванат „на ключ“. Поставен съм умислено на резервната скамейка

В трупата на Народния театър „Иван Вазов“ от 2003 година.

Валери Йорданов на „Аполония“ в Созопол през 2022 г.
Снимка: Яница Христова, БТА

Господин Йорданов, какво е чувството да си част от трупата на най-старата и най-уважаваната театрална институция в страната?

– В момента за мен чувството е объркано. Не се чувствам част от трупата – от тази трупа днес. Иначе преди това 20 години е било прекрасно – трудно, тежко и предизвикателно, но прекрасно. С всичките репетиции и представления почти всяка вечер и с многото таланти хора, с които сме работили 20 години, голяма част от които вече не са част от трупата на Народния театър „Иван Вазов“.

Бихте ли могли да определите собственото си място в трупата с някоя от своите роли?

– В момента не останаха много от ролите, които изпълнявах и които обичах. Любимата и най-вълнуваща, защото беше и много обичана най-вече от зрителите, беше ролята на Бръчков от представлението „Хъшове“ на Александър Морфов, което не се слага в програмата, въпреки че не е махнато официално от репертоара. Но отговорът на директора е, че „има проблем с авторските права“. Режисьорът Ал. Морфов желае то да се играе заради зрителите и е уведомил същия директор още през февруари...

Обожавам ролята си в пиесата „Караконджул“. Тя ме следва през целия ми живот. С част от този текст се дипломирах при моя професор Стефан Данаилов. И така през годините под различни форми тази пиеса беше дописвана, преправяна и накрая поставена в Народния театър.

Друга роля, която харесвам, е от пиесата „Народът на Вазов“ на режисьора Диана Добрева.

Общо взето, в момента съм поставен „изкуствено“ на резервната скамейка - по ясни за всички причини.

В какъв период в момента се намира Народният театър?

– В период на голяма нужда от смяна на ръководство и директор. В смисъл такъв – да се появят отново представленията, за които нямаше билети и хората си купуваха месеци напред, за да могат да ги видят – отново, или други със същото качество.

Защо според вас през последните години около Народния театър текат скандали?

– Можете да проверите откога започват тези скандали, как започнаха и какъв е резултатът от всичките протести и подписки, които изпратиха хиляди български граждани към всички институции. Ще ви кажа – никакъв! Единственото, което си пускаме като черен хумор с мои приятели и колеги, е, че то „държава в момента няма, а ние се борим за театър“. Но той е важен, защото е национален и защото България има нужда от този национален театър – в неговата си бляскавост, в неговото си качество и професионализъм. Така мисля, убеден съм. И докато не се смени това ръководство на този театър, нещата ще останат и са оставени в тази нелицеприятна плоскост.

Нашата битка и поддръжката на хилядите граждани в подписките са за нормализиране на ситуацията в националния ни театър, защото всички те го заслужават.

Как оценявате гържбата политика по отношение на театъра?

– В момента виждате какво се случи навсякъде. Виждате, че се имитира от Министерството на

културата и в частност от министъра на културата някаква дейност. Самото министерство и самият министър изведнъж заявиха, че са учудени от тези неща, които се случват в много български театри. А смея да твърдя, че те бяха уведомен още преди две години, че това нещо ще се случи, то започна много по-рано. Единственото, което може да поправи нещата, да оправи и нечиужи уж „грешки“, е, ако наистина

контролните органи се заемат и проверят всичко. От 2018 г. и започнат от театъра в Плевен. Тогава истината ще излезе налице и нещата може да се оправят, а отговорностите да се приемат.

Но в момента, пак повтарям, театрите в България са в плачевно състояние – и като заплащане, и като продукция. Това се дължи може би на нечиужи политически стремежи и недоглеждания.

Владимир Пенев: Театрите са, за да творят

В трупата на Народния театър „Иван Вазов“ от 2009 година.

Владимир Пенев през 2022 г.
Снимка: Христо Касабов, БТА

Господин Пенев, какво е чувството да си част от трупата на най-старата и най-уважаваната театрална институция в страната?

– Аз съм роден и съм израснал на 200-300 метра от сградата на Народния театър, на стотина метра от театралната улица „Раковска“. Целият ми живот, цялото ми детство, съзнателни и недотам съзнателни години са свързани с това място. Особено с градинката пред Народния теа-

тър, където ме водеха, когато бях много малък. Просто съм свързан физически с това място и никога в биографията ми на артист не съм имал стремеж да попадна в Народния театър, защото някак си това е част от живота ми. На два пъти съм бил член на трупата му. През 1997 година по собствено желание напуснах, за да стана свободен артист.

За мен това е някак естествено – аз се чувствам по естествен начин като част от трупата на Народния театър. Това е един от многото добри български театри, в които имам шанс да работя.

Бихте ли могли да определите собственото си място в трупата с някоя от своите роли?

– Понеже съм вече в напреднала възраст (аз съм вече пенсионер) мисля, че са ми се случили поне две неща в Народния театър – знакови и възлови в моята кариера, и те са свързани с пиеси на Константин Илиев. Мисля, че беше през 1997 година, когато направихме с Маргарита Младенова „Нирвана“, за която взех първия си „Аскеер“, първия си „Икар“, спечелих всички възможни награди. Не мога да

кажа, че това е в началото на моята кариера, но беше поне в средата ѝ и в началото на, да го наречем, зрелия ми период. А преди две години пак с текст на Константин Илиев – „Великденско вино“, отново повторих – пак „Икар“, „Аскеер“ и всякакви други награди, които човек може да вземе. С тези две заглавия всъщност са маркирани, така да го кажем, началото на пътя ми в Народния театър и сега пенсионерските ми вече години.

В какъв период в момента се намира Народният театър?

– Надявам се да е в силен творчески период. Забелязвам, че реалното време откън, политическото време, нещата, които се случват в реалния живот, невинаги се отразяват адекватно върху живота на театъра. Той си има собствен път, по който върви, който следва, по който се препъва – невинаги върви гладко, прави завои, понякога седи на едно място и не мърда, но този път е някак си непрекъснат. И аз се надявам, че в момента периодът, в който се намира Народният театър, е някъде по пътя към по-добро и по-хубаво нещо, което може да стане.

Защо според вас през последните години около Народния театър текат скандали?

– Не знам, мисля, че това е мейнстрийм. Аз самият не мога да кажа, че има някакви скандали или това, което медиите определят като такво, според мен е несъстоятелно и неадекватно. Не знам какво обществото влага в тази дума „скандал“ и защо трябва да се пришива. Но мисля, че такива клишета на съвременната журналистика, че „скандалното продава“, принуждават да влизаме в такива ненужни...

Театърът се занимавам с това да произведе някакъв художествен продукт. Аз не съм чул да е произ-

лязъл скандал от коментара за някакъв художествен факт, който има в Народния театър. Всичко останало няма за мен никакво значение.

Как оценявате държавната политика по отношение на театъра?

– Аз в своята хубава биография имам и тази позиция – бил съм известно време министър на културата, тоест отговарял съм за цялата култура на България, не само за театрите, не само за Народния театър. Опитвал съм се да се грижа, а и да правя възможно най-доброто, за да може българската култура да бъде на добро ниво. Народният театър е

част от системата от театри в България. Мисля, че така наречената реформа в театъра в момента подлежи на някаква основна и дълбока ревизия. Защото за стандартите, които ние имаме, да се обвържат държавните театри единствено и само с продадените билети и тяхната бройка е несъстоятелно. Мисля, че това не е творческо по нито един начин. То е комерсиално – вероятно дава и някаква комерсиална гаранция за съществуването на театрите, но по никакъв случай не е творческо. А театрите са, за да творят. Аз бих направил едно допълнение към реформата, в което да заложа много повече в частта за творчество.

Деян Донков: В смутните времена театърът се държи достойно

В трупата на Народния театър „Иван Вазов“ от 2003 година.

Деян Донков с „Аскеер“ за водеща мъжка роля през 2010 г.
Снимка: Георги Георгиев, БТА

Господин Донков, какво е чувството да си част от трупата на най-старата и най-уважаваната театрална институция в страната?

– Това е чест и удоволствие. Сбъднатата мечта.

Разбира се, не по-малко важно е с

какви хора съм се срещал, също и какви роли съм играл и играя тук.

Благодарен съм. Чувствам благодарност.

Бихте ли могли да определите собственото си място в трупата с някоя от своите роли?

– Зрителите могат да кажат какво е моето място. Но аз, както се казва, много кръв и пот съм лял, много аплодисменти, много съм дал на зрителите. Това за мен е най-важното.

В какъв период в момента се намира Народният театър?

– В тези смутни времена той се държи достойно.

Защо според вас през последните години около Народния театър текат скандали?

– Вижте, аз съм актьор по професия и режисьор тук. Не се замесвам в интриги, гледам да се държа далеч от всичко това. Иначе винаги има хора, които не се харесват, които гледат в различни посоки. Това е тъжно. За мен голяма болка беше това, че с Александър Морфов не се разбраха, и това ще си остане една рана. Но пак казвам, това е конфликт, който е отвъд мен.

Как оценявате държавната политика по отношение на театъра?

– Държавната политика спрямо образование, наука и изкуство, изобщо това, което е обликът на една държава, е девалвирала по някакъв начин. Но вярвам, че тя може да се промени, стига да има качествени хора, които да правят качествени неща, продукти и т.н.

Снежина Петрова: Гледам на ролите си като на послания към душата на артиста

През 2009 година става част от трупата на Народния театър „Иван Вазов“.

Снежина Петрова през 2006 г.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Госпожо Петрова, какво е чувството да си част от трупата на най-старата и най-уважаваната театрална институция в страната?

– Народният театър освен сцени и красиви зали с фойета има тъмни коридори, гримьорни с истории на предишните си обитатели, претърпани складове, репетиционни, работилници и влажни подземия. Всички тези пространства са част от неговия организъм. И ако ги възприемем като органите на едно тяло, публиката вижда само лицето му, осветено от прожектори. Ние, хората вътре, знаем и другите му части. Влизаме и в преизподнята, и в чистилицето му.

Аз винаги съм била в трупата на Народния театър с единия крак, с другия стъпвам на терена на независимия театър, където реализирах по-голямата и значима част от своя артистичен път. Може да изглежда като куцукане на един крак или като опасен шпагат, но това странства-

не ми дава свобода и кислород. Във всички сфери на театъра има моменти, в които въздухът не ти стига и е добре да можеш да се разходиш по рисковите пътеки на театралното изследване в независимото изкуство или да се приютиш в лоното на институционалния театър. Наистина подобна възможност е привилегия, която, разбира се, има своята цена.

Бихте ли могли да определите собственото си място в трупата с някоя от своите роли?

– Напоследък гледам на ролите си като на послания към душата на артиста. Все едно при него идва живо същество под формата на поредната роля, предлага му сянката на образа си и артистът потъва в нея, за да излезе по-осъзнат. Не свързвам това преживяване с институцията или физическото пространство, където играем ролите си, със запознатите за разпределения, окачени на таблата в театъра. В този смисъл всяка роля, стигнала до мен, не идва случайно и ми е скъпа. В Народния театър са идвали при мен сенките и на Госпожица Юлия, и на Настася Филиповна, на Галина, на Нора, на Капанката и т.н.

И все пак бих открила две роли, в които не говоря, което е необичайно за един драматичен актьор: „Гълъбът“¹ и „Фиеста“². И в двата спектакъла героините ми нямат име, нямат текст, но говорят чрез телесността си. Вярвам в силата на този език, вярвам, че тялото не лъже, че може да говори и да мълчи, да крещи, да ридае и да се залива от смях. Да танцува. И подобен опит ми се случил само на сцената на Народния театър.

В какъв период в момента се намирате Народният театър?

– В период на търсене.

Защо според вас през последните години около Народния театър текат скандали?

– Да правиш изкуство в ситуацията на неспирни скандали, е много разрушително, обезкуражаващо и неестествено в крайна сметка. За мен. А защо се случват? Сигурно има много причини, но е важно да разберем какво тези скандали ни казват отвъд своята видима причина или повод. Такъв дълбок разговор трябва да се случи първо вътре в театъра, така както се случва вътре в семейството разговорът за неговите кризи.

Как оценявате държавната политика по отношение на театъра?

– Не виждам никаква силна стратегия не само в политиката по отношение на Народния театър, но на театъра изобщо. За съжаление, това е напълно логично в условията на политическата криза, в която живеем години наред. И все пак, парадоксално, в театъра се случват чудеса, но трудно се чува за тях в глъчката на властващата пропаганда, жълта преса и черен PR. Приемам тази реалност не като моя лична, а като паралелна и така все още успявам да намирам вдъхновението в работата си и вярата, че има смисъл да мина през коридорите, репетиционните, гримьорните и да стигна до сцената. Оттам светът все още изглежда смислен.

¹ От Патрик Зюскинд, реж. Десислава Шпаторова, сезон 2009 г.

² Идея и хореография Андреа Гаврилицу, сезон 2022 г.

Очаквайте през януари
броя на списание ЛИК, посветен на

60-годишнината
от излизането на неговото
първо издание през 1965 г.

ЛИК
Литература Изкуство Култура

ИСТИНСКИТЕ НОВИНИ

- www.bta.bg
- Bulgarian News Agency
- [bta.bg](https://www.instagram.com/bta.bg)
- [bta.bg](https://twitter.com/bta.bg)
- Bulgarian News Agency
- [BTAnewsBG](https://x.com/BTAnewsBG)
- Bulgarian News Agency (BTA)
- [bta.bg](https://open.spotify.com/track/bta.bg)